

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra sociologie a andragogiky

**Životní styly a strategie teenagerů ze sociokulturně
odlišného prostředí**

**Style of life and policy teenager from different
sociocultural environment**

Bakalářská diplomová práce

David Matoušek

Vedoucí bakalářské diplomové práce: Mgr. Jaroslav Šotola, Ph.D.

Olomouc 2013

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně a uvedl v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použil.

.....
vlastnoruční podpis

V Olomouci dne.....

Poděkování

Rád bych zde srdečně poděkoval všem přímo či nepřímo zainteresovaným osobám a také všem působícím kosmickým silám, jež se významnou měrou zasloužily o vznik této práce, kterou mi nakonec bylo, i přes všechna její úskalí a mou osobní skepsi, přeci jen dáno úspěšně dokončit.

V první řadě děkuji „Bohu“ a své rodině, která mi byla po celou dobu studia hlavní duševní i materiální oporou, ale také útěchou, láskou i nadějí zároveň.

Děkuji nejbližším přátelům, spolubydlícím a spolužákům, za jejich osobní kritickou reflexi, za jejich víru v mé schopnosti, čímž mi po celou dobu dodávali tolik potřebnou inspiraci a nezbytnou odvahu pokračovat dál v započaté práci až k jejímu zdárnému dokončení.

Velký dík samozřejmě také patří mému vedoucímu Mgr. Jaroslavu Šotolovi, Ph.D. za jeho odborné vedení, a také za velkou důvěru a trpělivost, jež mi po celou dobu naší vzájemné spolupráce tak ohleduplně projevoval.

V neposlední řadě musím moc a moc poděkovat celému kvalifikovanému pracovnímu kolektivu z Olomoucké pobočky neziskové organizace Kudy Kam, NZDM, za jejich vstřícné a přátelské přijetí, za cenné rady a připomínky, a za jejich ochotu pomoci.

Nakonec, bych velice rád poděkoval všem mladým lidem, jež navštěvují Kudy Kam, NZDM v Olomouci, především potom těm odvážnějším z nich, kteří mi přes veškeré své rozpaky, pochybnosti či dokonce obavy, nakonec přeci jen ze své dobré vůle poskytli rozhovor, a díky nimž jsem také mohl sesbírat tolik potřebné informace, které jsou těžištěm této závěrečné výzkumné zprávy.

„Ještě jednou všem srdečně děkuji, a přeji vše nejlepší do dalšího života!!!“

D. M. ♥

Abstrakt

Tato bakalářská diplomová práce je současně závěrečnou výzkumnou zprávou z kvalitativního empirického výzkumu, který se zaměřoval na některé elementární životní aspekty romské mládeže soustředěné kolem NZDM Kudy Kam v Olomouci. Shrnuje poznatky z některých předchozích výzkumných činností a teoretických prací souvisejících s životními projevy současné romské, ale nejen romské mládeže. Obsahem této závěrečné práce je však především systematický výklad použitých metod zúčastněného pozorování a polostrukturovaných rozhovorů ve vlastním empirickém výzkumu, prostřednictvím nichž byly sesbírány veškeré datové soubory týkající se životních stylů a strategií romské mládeže, a to s ohledem na specifika konkrétního sociokulturního prostředí. V těchto souborech jsou následně identifikovány některé latentní významy manifestované romskou mládeží v jejich výpovědích a také v jejich jednání a chování. Tyto aspekty života romské mládeže jsou následně ve světle výzkumných metod dále analyzovány, interpretovány a komparovány.

Abstract

This baccalaureate thesis is at the same time final experimental report from qualitative experiential research that the survey on some elemental life aspects gipsy youth concentrated about NZDM Kudy Kam in Olomouc. Summarises piece of knowledge from some previous experimental activity and theoretic washing related with living manifestations current data gipsy, but not only gipsy youth. Content those final work is however above all systematic interpretation used methods take part in sighting and semi - structured talks in own experiential research, through was gather up all datal files concerning life styles and policy gipsy youth, namely with reference to specificity concrete sociocultural environment. In these sets are subsequently identified some latent meanings demonstrate gipsy youth in their statement as well as in their act and behaviour. These aspects life gipsy youth are subsequently in drab experimental methods further analysed, interpreted and compared.

Obsah

Úvod	1
1.1 Definiční vymezení „teenagerů“ či „mládeže“	2
1.2 Doplnující charakteristika „teenagerů“	3
1.3 Odlišná sociokulturní perspektiva romské mládeže.....	6
1.3.2 Problém nízké vzdělanosti.....	8
1.3.3 Životní aspirace a strategie teenagerů	10
1.3.4 Životní styl	13
1.4 Shrnutí	16
2. Vlastní empirické zkoumání.....	17
2.1 Institucionální zprostředkování terénního výzkumu.....	17
2.2.2 Shrnutí výsledků zúčastněného pozorování.....	31
2.3 Polostrukturované rozhovory.....	33
2.3.1 Struktura použitého dotazníku.....	34
2.3.2 Výběr informátorů.....	35
2.3.3 Analýza a interpretace polostrukturovaných rozhovorů	36
Literatura	42
Přílohy.....	43

Úvod

Tato bakalářská práce, jež vznikla na základě empirického kvalitativního výzkumu prováděného přibližně po dobu půl roku v prostorách nízkoprahového zařízení pro děti a mládež, dále jenom NZDM Kudy Kam v Olomouci, si klade za cíl především seznámit čtenáře se systematickým postupem výzkumu romské mládeže a jejich životních stylů a strategií, což zahrnuje například jejich zájmy, volnočasové aktivit či vzdělávací a profesní aspirace atd..

Tento výzkum byl proveden pomocí metody zúčastněného pozorování, tedy získáváním empirického materiálu přímo za pobytu v terénu, kdy byla takto získaná data následně dále ověřována metodou polostrukturovaných nahrávaných rozhovorů a předchozím studiem literatury vztahující se k tomuto tématu.

Úvodní obecně teoretická část je tak věnována některým teoretickým východiskům sociálních badatelů založených na jejich vlastní dřívější výzkumné a publikační činnosti.

V následující empirické části se již výhradně věnuji vlastnímu empirickému výzkumu, kde shrnuji a popisuji použitou metodiku a interpretační formou prezentuji výsledky zkoumání, ke kterým jsem během celého náročného procesu postupně dospěl.

Bakalářská práce rovněž podrobněji seznámí čtenáře s nadefinovanými cíli tohoto výzkumu, jež spočívají v hledání kauzálních vztahů mezi jednotlivými aspekty života romské mládeže, v popsání její současné situace a také srovnání této situace se situací většinové mládeže v městě Olomouci.

Veškerá sebraná data z terénu jsou, jak už jsem zmínil zároveň průběžně komentována, interpretována a dávana do širších souvislostí za účelem vytváření hypotéz, které si však v žádném případě nenárokují obecnou platnost, nýbrž pouze sledují konkrétní lidi a jejich manifestované projevy a výpovědi, v konkrétním prostředí a za konkrétních vnějších podmínek NZDM Kudy Kam v Olomouci.

1. Obecně teoretický úvod do problematiky

V této teoretické části práce se nejprve pokusím, za pomoci několika málo zkušenějších autorů o jakési obecné shrnutí některých dostupných poznatků souvisejících s danou problematikou současné české mládeže.

Předně se potom zaměřím na určitou odlišnost sociokulturních prostředí, z níž nejčastěji mladá česká generace dnes vyrůstá. A také na její manifestované rozmanité projevy, týkající se především životních stylů a strategií, jež teenageři v současné české společnosti nejčastěji „volí“, a které jsou zároveň, dle mého názoru, do jisté míry právě determinovány daným habitem jedince z určitého sociokulturního prostředí.

Na závěr této části se pokusím o teoretické srovnání současné majoritní české mládeže se současnou minoritní romskou českou mládeží, jež je samotnou cílovou skupinou empirické části této závěrečné výzkumné zprávy.

1.1 Definiční vymezení „teenagerů“ či „mládeže“

Abychom jsme se do budoucna vyhnuli jakémukoliv nedorozumění, je zde nezbytně nutné ostré vymezení vágních pojmů jako: „teenageři“ či „mládež“. Neboť postmoderní sociální badatelé na tyto pojmy nazírají poněkud odlišným způsobem. Což je sice, v zásadě, v pořádku, chceme-li v sociálních vědách udržet jeden ze základních demokratických principů - diskuzi. Na druhou stranu nám však tato relativní pojmová volnost může působit nemalé metodologické obtíže.

Proto bych rád předem upozornil, že bude-li kdekoliv v textu použito, ať už počestěného amerikanistického pojmu „teenageři“ („náctiletí“), či ryze českého ekvivalentu „mládež“ („dorost“), tak v těchto případech bude vždy a za všech okolností myšlena tatáž kohortu dívek a chlapců, tj. skupinu či kategorii mladých lidí oscilujících někde mezi pubescencí a adolescencí, převážně ve věku mezi 14 až 19 lety.

Právě toto věkové vymezení je možné pro tuto práci považovat za naprosto stěžejní, abychom jsme se tak potenciálně vyhnuli hrozícímu nedorozumění plynoucímu ze snad příliš vágně vymezeného pojmosloví, neboť i podle českého sociologa Tučka se v sociologických výzkumech generace nejčastěji chápou jako věkové kohorty (skupiny, kategorie), které se nejčastěji vymezují podle etapy životního cyklu nebo životní dráhy. Současné vymezení etap

životního cyklu nebo životní dráhy reflektuje prodloužení školní docházky a věkový posun zakládání rodin, takže vymezuje mládež přinejmenším do 29 let (někdy dokonce až do 34 let).¹ Proto tedy je zde nanejvýš nutné volit tak přísné věkové vymezení, ale také proto, že můj pohyb v terénu byl především mezi touto mladou skupinou lidí.

1.2 Doplnující charakteristika „teenagerů“

Vymezili-li jsme si výše dostatečně konkrétně segment mladé populace, jež chceme dále podrobit důkladnější analýze, nezbyvá než se tedy také pustit do náležité charakteristiky této specifické skupiny obyvatelstva, která nám později, jak doufám, dále poslouží k následnému porovnání s aktuální situací romské mládeže, jakož to našeho významného minoritního etnika, o které nám v této studii také především půjde.

Již téměř před půl stoletím, někdy v polovině 60. let 20. stol., stanovil Mácha pro mládež tyto psychologické charakteristiky: iniciativnost, snaha překonávat překážky, sebedůvěra, ctižádost, snaha po sebeuplatnění, schopnost vidět nově to, co starší generace nechápe, kontrastní chování vůči stylu života starších generací, odpor proti předsudkům, přežitkům, tuposti a dogmatismu, ale i zaměření do budoucnosti a romantičnost. Skalková si zase, v polovině 90. let 20. stol., všímá u české mládeže například toho, že dospívající se zaměřují na život, jako spíše na konkrétní prožitek daného přítomného okamžiku, zároveň projevují zájem o krátkodobé módní trendy, a to jak v oblékání, tak potom také třeba v hudebních žánrech. Potrpí si také mezi svými vrstevníky na co možná nejatraktivnější a co možná nejoriginálnější zevnějšek. A v neposlední řadě se také snaží, co možná nejvíce omezit jakékoliv zasahování dospělých do svého osobního autonomního vývoje.²

Ale platí tyto obecné charakteristiky ještě i na začátku 21. stol., nebo se dnešní mladá generace vlivem převratných světových politických změn a stále rychlejšímu technologickému vývoji na poli moderních informačních a komunikačních technologií, od časů svých rodičů radikálně proměnila? Touto otázkou, ale i některými dalšími se společně budeme mimo jiné zabývat dále v tomto textu.

---

¹ Kubátová, H., Sociologie životního způsobu. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. (s. 220-221)

² Smolík, J., Subkultury mládeže: uvedení do problematiky. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. (s. 19-25)

Současnými sociálními vědci je mládí člověka nejčastěji charakterizováno jako období přechodu mezi dětskou závislostí, relativní nezávislostí a svébytností dospělého, období individuálního vývoje, ve kterém dochází k dotváření předpokladů jedince pro jeho reprodukci. Nebo jako určitý soubor subkulturních znaků příznačných pro mladé lidi, který významně souvisí s určitým historickým obdobím, jeho podobou a proměnami.

Zejména v období adolescence (mládí cca 15-20 let) se tzv. vrstevnické skupiny (zájmové skupiny, party, gangy, delikventní skupiny atp.) díky své dynamice stávají unikátním a výchovným činitelem v procesu socializace. Část vrstevnických skupin se potom může identifikovat s nejrůznějšími subkulturami mládeže a podílet se tak na jejich fungování.

Vrstevnické skupiny se vyznačují především tím, že jsou dobrovolné, bez přímé kontroly dospělých, jsou tak kontrolovány samotnými vrstevníky a orientované většinou na volnočasové aktivity. Ve vývoji osobnosti jde tak o novou kvalitu socializace, pro niž je charakteristická, právě tím, že mladý člověk se dostává do prostředí neosobních pravidel a neosobní autority. Konkrétní příkazy a zákazy rodinných a školních autorit jsou nahrazeny dohodnutými pravidly skupiny, na jejichž formulaci má mladý člověk možnost se více méně přímo podílet. Tím, že se podílí na samotné formulaci hodnot a norem, které skupina konsensuálně přijímá, je také zainteresován přímo na jejich obhajobě a ochraně.

Podstatný je také mýtus o svobodě individua v rámci vrstevnických skupin. Pocit svobody, který z pravidla mladí lidé ve vztahu k vrstevnické skupině mají, není dán snad tím, že by s nepřítomností autority rodičů a jiných vychovatelů mizely také normy jednání. Rozdíl je spíše jen ve fyzické absenci dospělých strážců norem. Neboť ti jsou nahrazeni smluvním uznáním souboru hodnot a norem dané adolescentské komunity, který zpravidla není příliš vzdálen od onoho souboru pravidel jednání, jenž právě platí v dominantní kultuře dospělých.

Navzdory zmíněné relativně tuhé sociální kontrole poskytují přeci jen vrstevnické skupiny nejvíce prostoru pro otevřenou konfrontaci různých alternativních proudů hodnot a norem, se kterými jsou mladí lidé v interakci v rámci intencionální i funkcionální socializace.

Vrstevnické skupiny tak umožňují zkoušet toleranci dospělých a solidaritu vrstevníků. Provokativní chování mladých lidí je tak specifickým prostředkem utváření generační solidarity, ale zároveň také určitým indikátorem akceptovatelnosti manifestovaných generačních hodnot a norem „světa dospělých“.³

---

³ Smolík, J., Subkultury mládeže: uvedení do problematiky. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. (s. 19-25)

Z výše uvedených faktorů potom dále plyne jakási obecná charakteristika současné mládeže, jež se poměrně významně odlišuje od dospělé populace. Tuto poněkud krkolomnou charakteristiku mládeže lze však také stejně tak dobře shrnout do několika srozumitelnějších bodů:

1. Mění se závislost na rodině, postupné osamostatňování
2. Intenzivní příprava na profesi, dokončení volby povolání a stabilizace v něm
3. Specifický způsob života, zdůrazňující aktivity ve skupinách vrstevníků (party), převaha zábavných činností (noční zábavy, sportovní aktivity)
4. Zvláštní psychické rysy a radikalismus postojů, zvýšená kritičnost a morální citlivost.⁴

Osobně se příliš nedomnívám, že by se s výše citovanými obecnými charakteristikami mládeže kryla také většina znaků minoritní romské mládeže. Naopak situace mladých Romů je v našich podmínkách poměrně specifická. A to už jen z toho důvodu, že jsou kvůli své údajné nepřizpůsobivosti, plynoucí především z odlišného životního stylu, do značné míry segregováni na okraj společnosti, a zároveň tak onálepkováni většinovou společností, jako bezectní lidé bez slušného vychování, vzdělání, zaměstnání a tudíž také s kriminálními sklony všeho druhu.

Pod vlivem těchto okolností se dá také tvrdit, že Romská mládež je narozdíl od mládeže většinové mnohem méně ctižádostivá, sebevědomá a inovativní. Ve školních kolektivech je proto také náchylnější k různým projevům šikany ze strany majoritních spolužáků. V poměru k majoritě vykazuje romská mládež nižší profesní aspirace. Rovněž se také o mladých Romech dá obecně shrnout, že jsou daleko homogennější skupinou, než mladá majoritní generace, která je doslova roztržena do nepřehledného množství nejrůznějších subkultur, v kterých se s Romy příliš nesetkáváme. Tento fakt se dá vysvětlit nepoměrně vyšší fixací Romů na orientační nukleární a širší rodinu, jež si vystačí sama o sobě, a její členové tak už většinou nemusejí hledat žádné jiné sebeurčení, právě třeba v některé zájmové či jiné vrstevnické skupině. Toto hlavně platí u dívek, které nalézají často své místo v domácnosti, kde nejčastěji pomáhají matce s běžným chodem domácnosti, kdy se zvláště v početnějších rodinách musejí například starat o své mladší sourozence.

---

⁴ Smolík, J., Subkultury mládeže: uvedení do problematiky. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. (s. 19-25)

Podívejme se tedy nyní podrobněji na prostředí, z něhož nejčastěji romská mládež vyrůstá, kde získává primární výchovu, osvojuje si pravidla chování, soubor názorů, hodnot a postojů, s cílem stát se plnohodnotnými členy společnosti.

1.3 Odlišná sociokulturní perspektiva romské mládeže

Následující podkapitole se věnuje odlišnému menšinovému sociokulturnímu prostředí, z něhož pochází současná romská mládež. Neboť jak se domnívám, tak z následujícího výčtu odlišností, také nutně plyne většina potíží a nesnází působících právě při integračním, ne-li přímo asimilačním procesu začleňování romské menšiny do většinové české společnosti. Přitom s těmito určitými problémy se romská mládež začíná potýkat již od útlého dětství, kdy se jednotlivec právě začíná vymaňovat z primárního socializačního vlivu orientační rodiny, a podstupuje symbolickou iniciaci vedoucí k nové, do té doby zcela neznámé, životní etapy. A toto všechno se navíc také náhle děje za působení nové autority, označované jako sekundární socializace, která pramení z pravidelného navštěvování veřejně výchovných a vzdělávacích institucí, které mohou zpočátku na dítě, do té doby žijící ve výrazně odlišném sociokulturním prostředí, působit poměrně zmateným dojmem.

Na obhajobu tohoto systému lze snad jenom namítnout, že univerzalistické řešení výchovy a vzdělávání se hledá jen velmi obtížně a rozhodně není v moci státních výchovných pracovníků vycházet všem individuálně vstříc. Nakonec většinová společnost bude vždy prosazovat svou kulturní hegemonii na úkor etnických či národnostních menšin, po vzoru: „Čí země, toho pravidla!“ A právě tak to bude pravděpodobně vždy, bez ohledu na multikulturalismus, jehož hlavní hodnotou by měla být právě tolerance, reprezentována požadavkem: „Nechtít po druhých lidech, aby byli stejní jako my!“⁵

---

⁵ Bělohradský, V., Společnost nevolnosti-eseje z pozdější doby. Praha: SLON, 2007. (s. 205)

1.3.1 Romská rodina

Obecné pojednání o romské rodině považují za nutné zejména proto, že tuto starobyrou instituci považují v této problematice za zcela klíčovou, neboť právě v prostředí rodiny začíná nejranější vývoj každé osobnosti. Rodina představuje pro Romy jednu z vůbec nejvyšších hodnot a je také zároveň základní jednotkou romské komunity. Všechna důležitější rozhodnutí byla schvalována tzv. velkorodinou (široké příbuzenstvo nebo klan), což souvisí také s tím, že samostatnost není Romy ve většině případů považována za příliš velkou hodnotu.

Výchova romských dětí je v porovnání s majoritou poměrně volná a nedirektivní. Romské děti zažívají méně vnitřních konfliktů, setkávají se s menším počtem tabuizovaných témat a romští rodiče také kladou do jisté míry menší nároky na disciplínu dětí při přípravě do školy.⁶ Zkrátka u romského dítěte se předpokládá, že stráví svůj život v rodině, jakožto přátelské instituci, obklopeno mnoha příbuznými, a tak nikdy nebude nuceno rozhodovat se jen samo za sebe.⁷

V tomto kontextu je také velice důležité zmínit, že většina současných romských domácností se skládá z drtivé většiny z nekvalifikovaných rodičů, kteří se sotva kdy v mládí stačili vyučit nějakému řemeslu, pokud vůbec dokázali dokončit povinnou školní docházku a z těchto opravdu jen nepatrný zlomek dosáhl na střední či dokonce vysokoškolské vzdělání. Především v důsledku této absence formálního vzdělání se nyní většina z Romů potýká s významnou nezaměstnaností, kdy jsou dnes tito lidé nuceni přežívat na samotné hranici chudoby, ze státní sociální podpory, černé práce či jiné nelegální činnosti, aby tak vůbec nějak dokázali uživit své ratolesti, jejichž budoucnost zatím nevypadá bohužel o nic nadějněji, než jaká je současná situace jejich rodičů.

Dokonce ani přes veškeré úsilí nejrůznějších neziskových organizací a státní správy nenasvědčuje nic tomu, že by se měla situace Romů v Česku v nejbližší době významněji zlepšit. Naopak v důsledku ekonomické nestability posledních několika let hrozí eskalace tohoto, troufám si říci, u nás jednoho z největších sociálních problémů. Zvláště uvědomíme-li si fatální nedostatek pracovních míst v kombinaci s neustále rostoucími kvalifikačními

---

⁶ Říčan, P., S Romy žít budeme – jde o to jak. Praha: Portál, 1998. (s. 143)

⁷ Šišková, T., Výchova k toleranci a proti rasismu. Praha: Portál, 1998. (s. 202)

požadavky na jednotlivé pracovní pozice. Romové v takto nastavené konkurenci na trhu práce nemají tak nejmenší šanci uspět.

Nezaměstnanost lidí však sebou také často ještě nese daleko strašlivější důsledky, které nemusí být vnějšimu pozorovateli hned na první pohled zřejmé. Těmito nebezpečnými důsledky mám především na mysli jisté ohrožení takto postižených lidí, nejružnějšími projevy návykového chování, které může, ale nutně nemusí, být doprovodným projevem nezaměstnanosti, a jež také může zároveň nenávratně zasáhnout mravní výchovu potomstva těchto lidí. O této související problematice však budu ještě dále podrobněji pojednávat v oddílu týkajícím se životního stylu.

Klíčová tak zůstává otázka vzdělání Romů, od jejího řešení se bude odvíjet budoucnost konkurenceschopnosti Romů na trhu práce, což však ještě samo o sobě zdaleka není samospasné řešení. Je to však určitý bod, od něhož se lze odrazit, neboť náš současný selekční vzdělávací systém zatím produkuje, a v důsledku toho také prohlubuje stále se zvětšující sociální rozdíly⁸, kdy již dlouhodobě zcela systematicky znevýhodňuje sociálně slabší skupiny lidí v dosažení vyššího vzdělání. Tohoto českého nešvaru si velmi kriticky v posledních několika letech začala všimnout také Evropská rada pro lidská práva, jež důrazně varuje před pokračováním tohoto trendu, který se již dlouhodobě celospolečensky výrazně negativně podepisuje na průměrné výši životní úrovně v ČR.

1.3.2 Problém nízké vzdělanosti

Škola hraje v procesu reprodukce sociálních nerovností v moderních společnostech hlavní roli. Vzdělání je tím, co vymezuje pozici člověka na trhu práce, což ve značné míře také ovlivňuje typ zaměstnání, které vykonává, a co do jisté míry také souvisí s jeho příslušností k sociální třídě. Pokud to vyjádříme poněkud schématicky, můžeme říci, že na trhu práce měníme vzdělání za zaměstnání a s ním související plat, který pak na ekonomickém trhu vyměňujeme za zboží a služby, tedy za životní úroveň a konzum. Škola tak má rozhodující vliv nejen na to, co budeme během svého života dělat, jak si budeme obstarávat obživu, ale také na to, jak budeme žít, jaká bude naše životní úroveň, k jaké sociální vrstvě

---

⁸ Hirt, T., Jakoubek, M., Dlouhodobí stacionární terénní výzkum sociálně vyloučených romských komunit (HS 108/03). Plzeň: Katedra antropologie FHS ZČU, 2005.

budeme přináležet a nakolik se bude třídní struktura moderní společnost z jedné generace na druhou reprodukovat.⁹

Vzdělanost je tedy v naší kultuře považována za jednu ze základních podmínek k úspěšnému uplatnění v životě. V životě jedince tak předurčuje jeho uplatnění na trhu práce a v životě jako takovém vůbec. Z hlediska komunity je však vzdělanost předpokladem účinného ovlivňování dění jak v komunitě, tak potom i v celé široké společnosti. Pro Romy je tak vzdělanost skutečně klíčovým předpokladem k celkovému vzestupu komunity.

Neúspěšnost romských žáků je tak dána mnoha objektivními příčinami. Škola je Romy chápána jako „bílá“, víceméně represivní instituce. Romové k ní mají a priori nedůvěru. Ve vzdělání svých dětí vidí Romové dokonce nebezpečí, mohlo by jim totiž nakonec děti „odcizit“. Důsledkem toho je potom vysoká absence zaviněná mimo jiné malou snahou rodičů o pravidelnost školní docházky jejich dětí, také tristní a nedbalý nedostatek péče rodičů o domácí přípravu dětí školou povinných a v neposlední řadě je to také minimální spolupráce rodičů se školou a to zejména u dětí s nejslabším prospěchem a chováním.¹⁰

Základní škola bohužel stále ještě dnes legitimizuje a umocňuje handicap romských dětí, které jsou dány jejich etnickými, sociálními, jazykovými a kulturními odlišnostmi. Romské děti přicházejí do školy z odlišného prostředí, z rodin, kde ani rodiče většinou nedosáhli valného vzdělání, a hlavně kde není ani vzdělání považováno za tak velkou hodnotu jako u většinové společnosti. Romští rodiče tedy nejsou schopni vést své děti k překonávání školních neúspěchů. Důvodem tohoto stavu není jen nízká vzdělanost romských rodičů, ale také to, že v rodině a v romské komunitě jako celku často chybí pozitivní vzory, zkrátka někdo, kdo školní problémy překonal, což ho nakonec dovedlo k celkově lepšímu postavení ve společnosti.

Jednou z hlavních překážek v úspěšném zvládnutí školní reality je pro Romy jejich nedostatečná jazyková vybavenost, neboť čeština, kterou dnes Romové většinou používají, je spíše češtinou účelovou, kdy se sice vyjadřují českými slovy, avšak s romským obsahem.¹¹

---

⁹ Katriňák, T., Odsouzení k manuální práci: vzdělanostní reprodukce v dělnické rodině. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2004. (s. 19-20)

¹⁰ Říčan, P., S Romy žít budeme – jde o to jak. Praha: Portál, 1998.

¹¹ tamtéž (s. 109)

Nyní jsme získali zevrubnější představu o sociokulturním prostředí, z něhož dnes mladí Romové většinou pocházejí. Ale také kam kvůli těmto askriptivním in/dispozicím směřují. Po čem ale touží sami mladí Romové, čím chtějí naplnit své životy a hlavně jakými prostředky chtějí svých plánů dostat? A konečně, liší se nějak jejich představy spokojeného života od představ většinové mládeže? Na tyto a podobné otázky se budu snažit odpovědět v následující podkapitole.

1.3.3 Životní aspirace a strategie teenagerů

Jak jsem již v předchozí kapitole, snad dostatečně jasně naznačil, tak tužby a z nich potom také plynoucí strategie teenagerů, napříč celým sociokulturním spektrem, jsou především formovány procesem socializace potažmo enkulturace. Což je pojem ještě možná vhodnější, neboť je v tomto kontextu, co se týče výchovy mladé generace, pojmem komplexnějším.

Starobylá instituce rodiny do značné míry ztrácí, dnes již velmi brzy výchovný vliv, a po ní tuto roli ochotně přebírají nejrůznější veřejné instituce, spolu s masmedii. A právě v tomto vykořeňujícím procesu mladá generace se již přestává omezovat na vzory a rady svých rodičů či vychovatelů, kteří vlivem velkého, především technologického zrychlení stejně často již nestačí držet krok s dobou, a ani to není v jejich silách.

Současná mladá generace tak čím dál častěji hledá vlastní autonomní cesty vedoucí k jistému sebenaplnění. A právě zde také, dle mého názoru, existuje určitý prostor pro srovnávací analýzu drobných nuancí, jež jsou mimo jiné dány poněkud odlišnými strategiemi většinové a minoritní romské mládeže, jež také samozřejmě pramení z odlišného sociokulturního prostředí, ve kterém probíhá klíčový proces výchovy k společné odpovědnosti.

Rád bych zde, pro dokreslení situace, ještě upozornil na pár faktů týkajících se především romské menšiny, jakožto obecně ekonomicky slabší vrstvy české populace, která má v důsledku toho také celkově horší postavení v majoritní společnosti, a hlavně přístup ke kulturnímu a sociálnímu kapitálu. Což pochopitelně opět vede reprodukčním kruhem k materiálnímu strádání, a znova k celkovému omezení možností v rámci osobního rozvoje jednotlivce, který má tak zase jenom omezené, často nonkonformní prostředky, jak dosáhnout ekonomického zabezpečení a tedy i vyššího postavení v dominantní kultuře.

Tato ekonomická omezení se týkají především oblastí vzdělání a přátelství, na nichž tolik závisí přežití v diferencované moderní společnosti. Absence těchto základních požadavků na fungování sociální struktury, tak vedou k marginální chudobě a fatální bídě. „Jak z tohoto začarovaného kruhu ven?!“ Jeden z hlavních cílů této výzkumné práce spočívá v poodhalení procesu, ve kterém vznikají určité vzájemné korelace či synchronismy těchto tří základních aspektů (prostředí – strategie – styl) lidského života vázaného na konkrétní etnické či národnostní společenství.

Nyní se podívejme na pár reprezentativních údajů dobře ilustrujících současnou profesní situaci dospělých Romů a na profesní aspirace jejich dětí. Dotazníkové šetření bylo provedeno na náhodně vybraném vzorku základních škol napříč ČR a na náhodném vzorku romských žáků, konkrétně na 46 romských chlapcích a 38 romských dívkách prvního a druhého stupně základních škol.

Podle těchto získaných údajů ze škol jsou téměř 3/5 matek zpovídaných dětí dlouhodobě nezaměstnány, v důchodu či na mateřské dovolené, podobně jako 1/5 otců. Dlouhodobě pracuje pouze 17 % matek a třetina otců. Podíly rodičů mimo trh práce jsou mírně vyšší v odpovědích samotných dětí. Mimo pracovní trh se nacházejí přibližně dvě 2/3 matek a 1/3 otců. Nejčastěji vykonávanými povoláními matek je uklízečka a kuchařka, u otců se nejčastěji objevuje profese zedník, podnikatel, řidič, kopáč, pracovník ochranky, prodavač, zaměstnanec technických služeb.

Téměř všechny děti také uvedly, čím by chtěly být, tj. mají nějakou představu o svém budoucím povolání. V představách dětí výrazně převažují povolání, k jejichž vykonávání je potřeba vystudovat střední odborná učiliště, výrazně méně střední odborné školy a výjimečně potom gymnázia či vysoké školy. Jinými slovy, romské děti mají nízké profesní aspirace. Na druhou stranu si však děti jsou velmi dobře vědomy vlivu vzdělání na svou budoucí situaci, když se pouze 6 % dětí domnívá, že vysokého výdělku lze docílit i bez vzdělání.

Mezi důvody, které děti pro výběr povolání uvádějí, se v kategorizované podobě nejčastěji objevuje kladný vztah k profesi nebo alespoň k některé její součásti. Svoji roli hraje také touha po formálním vzdělání jako určité prestiži, ovšem už v mnohem menší míře pak je důvodem doporučení ze strany příbuzného, také sociální rozměr či užitečnost a vlohly k výkonu profese se nejeví jako příliš určující.¹²

---

¹² GAC spol. s r.o., Analýza postojů a vzdělávacích potřeb romských dětí a mládeže, Praha, 2007. Organizace je zapsána v OR vedeném Městským soudem v Praze, oddíl C, vložka 95311, IČ: 27087581, DIČ: CZ27087581 (www.gac.cz)

Ovšem za nejzávažnější fakt, bránící mladé generaci v rozvoji svých schopností a dovedností, lze považovat to, že se sami rodiče v dětech nesnaží probudit vyšší životní aspirace, které by mířily výše než za dokončení základní školy. Podle tvrzení rodičů se sice zdá, že rodičům vzdělání jejich dětí není zdaleka lhostejné. Realita je ovšem jiná. Dokládají to zejména statistiky o počtech lidí, kteří se alespoň vyučí, a také informace získané při rozhovorech s dětmi a dalšími informátory. Velká část rodičů sice s dalším studiem svých dětí souhlasí, přihlášku podepíše, ale během prvních několika měsíců následujícího školního roku končí značná část studentů na úradech práce.¹³

Je tedy nasnadě, že často romským teenagerům nakonec jejich plány do budoucna nevychází, což je dáno především, nedostatečným hmotným zajištěním jejich rodičů, nepříliš vysokou motivací, a nakonec i velmi slabou vůlí mladých lidí vychovávaných v skromných sociálních poměrech. Tito mladí lidé jsou potom vlivem těchto nepříznivých okolností často puzeni nastoupit co možná nejdříve aktivní ekonomickou dráhu, jež jim znemožňuje další studium, aby tak začali přispívat do skromného rodinného rozpočtu. Ovšem v situaci, kdy se potencionálními zaměstnavateli kladou čím dál tím vyšší kvalifikační požadavky na uchazeče o zaměstnání, není v důsledku toho vůbec snadné najít jakékoliv pracovní zařazení, a to bez ohledu na dosažené formální vzdělání.

A právě tento moment už sám osobě může být pro mladého člověka dostatečně demotivujícím důvodem, proč v dalším vzdělávání již nepokračovat. V současné době investice do vzdělání je pro sociálně a ekonomicky slabší vrstvy investicí se značně nejistým výsledkem. Kdy si podobný risk za daných okolností nechce, anebo snad ani nemůže většina lidí fakticky dovolit. Tento problém se začíná zároveň dotýkat čím dál tím širších vrstev lidí, a to ani nemusejí být zrovna nositeli nálepky tzv. „sociálního vyloučení“.

Ekonomický aspekt v koncepci sociálního vyloučení lze právem považovat za naprosto klíčový, obzvláště v naší tržně ne/fungující společnosti, kde je obecně považována hodnota peněz za jednu z trvale nejvyšších, ne-li za často nejvyšší hodnotu vůbec, kdy se před ní řadí patrně už jen hodnoty jako: zdraví, láska či rodina. Není tedy divu, že se nonkonformním skupinám lidí, jež řadí peníze skutečně až za tyto svrchované hodnoty, nechce za žádnou cenu tyto hodnoty obětovat, a tak se jim také, dle mého názoru, musí nutně dařit o poznání hůře, ve srovnání s těmi, co jsou naopak ochotni v zájmu materiálního

---

¹³ Topinka, D., Janoušková, K., Výzkum rizikových faktorů souvisejících s existencí sociálně vyloučených romských lokalit ve městě Přerově, Ostrava: SocioFactor s.r.o., 2009.

zajištění, zdraví, lásku či rodinu, poněkud upozadit. Otázkou potom zůstává: „Kdo je tedy tím chudým a kdo zase tím bohatým – který z nich je skutečně tím sociálně vyloučeným?“

Z této staronové perspektivy se celá problematika „sociálního vyloučení“ rázem jeví jako do značné míry kulturně vykonstruovaná, jejímž strůjcem je právě hegemonie dominantní kultury, která prostřednictvím svých elit diktuje a definuje přísná pravidla hry pro všechny, a to bez jakéhokoliv ohledu na kulturní či etnická specifika, jež do jisté míry sama uměle vytváří prostřednictvím své zvrácené logiky, která potom plodí takové sociálněpatologické fenomény jako je rasismus, xenofobii či diskriminace.

Pod vlivem takto hierarchicky nastavené sociokulturní nerovnosti a nespravedlnosti se v reakci paralelně s tímto vyskytují také jisté obranné mechanismy marginalizovaných jednotlivců či celých skupin, které se na venek mohou projevat v podobě nejrůznější kriminální činnosti. Uvědomíme-li si však všechny souvislosti, pak tyto projevy nezbyvá než shledat za legitimní adaptaci reagující pouze na vzniklou neblahou situaci, tedy pouhým pudem sebezáchovy, který se například od amorálního obchodování na burzách, liší pouze formálně nikoli však obsahově. Inu existuje zásadní ambivalence mezi legitimitou a legalitou, což je ovšem zásadní obecný problém při volbě životní strategie: „Jakou nastoupit životní dráhu, a jaký život vůbec lze od daného rozhodnutí očekávat?“

1.3.4 Životní styl

Třetím aspektem lidského života, kterému se zde hodlám podrobněji věnovat je životní styl, který je zároveň možná nejvýznamnějším aspektem života dnešní mladé generace vůbec, neboť právě v něm se nejzřetelněji objevují kontury obou předchozích životních aspektů tj. životního prostředí a životní strategie, a současně s nimi tak tvoří určité indikátory životní úrovně, jež dosahují za různých životních okolností různí lidé.

Ačkoliv je možné nazírat na fenomén životního stylu ze dvou poměrně odlišných hledisek materiálního (vybavenost domácnosti) a kulturního (volnočasové aktivity)¹⁴, které od sebe v zásadě nelze ostře oddělovat, neboť ve svých konečných důsledcích spolu mohou často velmi úzce souviset. Zvláště když si uvědomíme, jak komplexní oblastí lidského života v rozvinutých společnostech životní styl je, a v jakých často úžasných formách se projevuje.

---

¹⁴ Kubátová, H., Sociologie životního způsobu. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. (s. 15)

Ve skutečně liberálních individualizovaných společnostech potom můžeme pozorovat (zvláště výrazně se toto projevuje právě u mládeže) tendence směřující k radikální někdy až možná křečovitě snaze o originalitu svého stylu.

Mít „svůj styl“ znamená pro mladého člověka být jednoduše sám sebou. Je to neutuchající touha po kvalitativním odlišení od uniformní a univerzalistické masové spotřební kultury, produkované staršími generacemi. Je to manifestovaný protest a vzdor vůči zaběhlým pořádkům. A právě zde také často v minulosti vznikal prostor pro ideový mezigenerační konflikt, který je dnes do značné míry již potlačen tzv. „kultem mládeže“. Prostřednictvím tohoto současného fenoménu diktuje nyní mladá generace nejmodernější trendy, kudy se má ubírat ten nejvíc „in“ životní styl, a který je naopak zavrhnut označením „out“.¹⁵

Toto je jistě zajímavá a doposud také bezprecedentní problematika, o které se zde však nemá smysl podrobněji rozepisovat, vraťme se proto raději k obecnější sociologické definici životního stylu, která nám pomůže porozumět jeho konkrétním projevům, do značné míry determinovaných právě určitým sociokulturním prostředím a odlišností životních strategií z něj plynoucích.

Výše jsem avizoval, že se zde budu konkrétněji věnovat kulturnímu aspektu životního stylu, především potom reprezentativním volnočasovým aktivitám mládeže. Volný čas jedinců představuje jakési duchovní bohatství společnosti a její významnou systémovou charakteristiku. Volný čas je tedy ve svém rozsahu a obsahu systémově provázán s daným typem společnosti, kterému odpovídají určité hodnoty, instituce, vzorce chování a sociální mechanismy spojené s naplňováním volného času. Dokážeme-li tedy zajistit kvalitní trávení volného času mládeže, tak tím zároveň urychlíme rozvoj obecných, ale také specifických schopností mladé generace a v konečném důsledku tak potlačíme rozvoj hrozících negativní sociálních projevů, jakými jsou kriminality či narkomanie mládeže, což jsou samozřejmě také často se vyskytující životní styly.

Volný čas, jako úhrn reálných a duchovních aktivit lidí, plní kromě funkce relaxace, rekreace a osobního rozvoje, také funkci inovační. Za volný čas je podle sociologických kritérií považován čas, v němž jedinec svobodně a na základě svých zájmů, nálad a pocitů volí svou činnost. Jedná se tak tedy převážně o tu část mimopracovního či mimoškolního času, jež zbývá po zabezpečení individuálních a rodinných, existenčních a biologických potřeb. Volný čas a volnočasové aktivity mládeže mají svá specifika. V mládeži se utváří

---

¹⁵ Kubátová, H., Sociologie životního způsobu. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. (s. 227-229)

hodnotový systém jedince a hledají se cesty jeho uplatňování a objektivizace reálným chováním a činnostmi. Dynamizace hodnotového systému a jeho promítnutí do sociálního časoprostoru můžeme považovat za základ utváření životního stylu. Přičemž jeho významnou součástí je právě způsob trávení volného času a propojení pracovních a volnočasových aktivit.

Sociální pozice mládeže, pro kterou je charakteristická nízká zakotvenost systémem sociálních rolí, umožňuje mládeži oproti dospělým větší sociální flexibilitu a dynamiku. Zjednodušeně řečeno, v žádném dalším životním období není jedinec schopen zajímat se o tak široké spektrum aktivit jako v mládí, a z toho tedy také plyne větší zájmová pluralita mládeže.

Činnosti člověka ve volném čase nejsou izolované projevy lidské aktivity, ale články v kauzálním řetězci příčin a následků. A jako takové jsou projevem subjektivní stránky člověka, jeho potřeb a zájmů. Objektivizace lidské subjektivity v jeho volnočasových aktivitách však není přímočará, v konkrétních společenských podmínkách pro objektivizaci určitého zájmu dochází k individuálním modifikacím, diferenciacím, ale třeba také k frustraci a zájmové deprivaci.

Reálné aktivity i jejich subjektivní určení nevychází pouze z daného subjektu jedince či skupiny mládeže, ale mají své zázemí v rodině. Zájmy a aktivity jedince navazují na hodnotovou orientaci, kulturu a způsob života jeho rodiny. Obdobně navazuje mládež na společnost, v níž probíhá její sociální zrání. Tato návaznost však nepředstavuje jen pouhou reprodukci stávající skutečnosti, neboť prostřednictvím mladého člověka či mladé generace, reprodukuje rodina a společnost své aktivity a hodnoty na úrovni adekvátnější nové sociální skutečnosti.¹⁶

Nejvyšší frekvence volnočasových aktivity v kohortě 15-18 let je zaznamenána zejména v následujících kategoriích: sledování televizního programu, poslech hudby, povídání si s přáteli, nicnedělání, práce s počítačem, četba knih, aktivní sportování, sledování filmů, studium a příprava na školu, chov zvířat, návštěva nočních tanečních klubů, hraní her, výtvarná tvorba, hudební a dramatická tvorba, psaní dopisů a deníků, návštěva sportovních utkání, návštěva divadla, návštěva koncertů.¹⁷

Osobně se domnívám, a snad tuto domněnku budu také schopen fakticky doložit v následující empirické části této práce, že s ohledem na sociokulturní odlišnosti, možná trochu

---

¹⁶ Sak, P., Saková, K., Mládež na křižovatce. Praha: Svoboda servis, 2004. (s. 59-60)

¹⁷ tamtéž (s. 64)

překvapivě, neexistují příliš výrazné rozdíly v životních stylech menšinové romské mládeže a většinové mládeže, alespoň co se týče konkrétního prostředí města Olomouce. Toto zjištění si především vysvětluji četnějším výskytem vzájemných kontaktů obou skupin, což přirozeně vede k prohlubování vzájemné tolerance a také k vzájemné kulturní fúzi.

1.4 Shrnutí

V této obecně teoretické části práce, jsem se především pokusil o shrnutí nejzávažnějších dosavadních poznatků, jež úzce souvisejí právě s předmětem výzkumu, kterým jsou životní styly a strategií teenagerů ze sociokulturně odlišného prostředí. Na základě toho jsem také vymezil důležité pojmy vedoucí k lepšímu uchopení problematiky, které jsem se snažil také zasadit do širších souvislostí.

Uvedl jsem pro ilustraci romské situace, mimo jiné, také některá zajímavá data a výsledky z již dříve provedených studií realizovaných na jiných místech v ČR jinými či podobnými metodickými postupy, která nám později mohou také dobře posloužit pro srovnání s vlastními výsledky tohoto kvalitativního výzkumu.

Zároveň si nemohu odpustit jistou konstruktivní spekulaci výzkumné koncepce, jež předpokládá velmi úzkou deterministickou provázanost všech tří vzájemně se utvářejících a zároveň se ovlivňujících oblastí či aspektů lidského života, a sice životních stylů, strategií a prostředí. Pod vlivem této základní teze mi nic nebránilo dále v tom, abych si dovilil dílčí srovnání romské minoritní mládeže s mládeží majoritní, což bylo zase možné činit jenom díky dříve sesbíraným poznatkům pojednávajících o současné situaci romské menšiny žijící na našem území.

2. Vlastní empirické zkoumání

Na následujících řádcích hlavně půjde o podrobné seznámení čtenáře s vlastním průběhem tohoto empirického výzkumu, především potom s jeho metodikou, čili konkrétními použitými metodami zúčastněného pozorování a polostrukturovanými rozhovory, prostřednictvím nichž byly také po celou dobu získávány kýžené informace, na jejichž základě jsem také dále činil určitá, avšak přísně hypotetická zobecnění, která jsem koneckonců naznačil již v předchozí teoretické části této závěrečné výzkumné zprávy.

Než však přejdeme k samotné analýze této práce a prezentaci jejích výsledků, seznámme se nejprve samotným prostředím, v němž byl tento terénní výzkum uskutečněn. A také s veškerými okolnostmi, na jejichž základě pomalu vznikal, aby tak nyní spatřil světlo světa v této předkládané podobě.

2.1 Institucionální zprostředkování terénního výzkumu

Tento výzkum byl realizován za podpory a pomoci olomoucké pobočky neziskové organizace Podané ruce, konkrétně ve spolupráci se členy sekce NZDM, Kudy Kam, což je tzv. nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, sloužící k primární a sekundární prevenci drogové závislosti, jíž je především ohrožena právě skupina mladých a dospívajících lidí. Toto zařízení je dostupné věkové kategorii lidí mezi 10 až 21 lety, a to bez rozdílu. Dobrovolně se v něm setkávají či scházejí mladí lidé napříč sociokulturním spektrem, většinou za účelem zábavy, navázání nových přátelství, někdy také třeba přicházejí jen tak, využít některou z nabízených bezplatných služeb. Ale jsou mezi nimi i takový, co přicházejí záměrně pro vlídné slovo, radu či pomoc sociálních pracovníků, kteří se jim vždy, je-li to jen trochu možné, snaží vyjít vstříc.

„Klub“, jak toto zařízení obvykle jeho návštěvníci, a také v něm působící sociální pracovníci, sami nazývají, je veřejně otevřen v pevně určené otevírací době po čtyři všední odpoledne v týdnu. Za určitých okolností může však dojít k situaci, kdy je návštěva „klubu“ konkrétní osobě či osobám zapovězena. Z pravidla se jedná o případy vážného porušení návštěvního řádu, který se například neslučuje s vnášením a konzumací omamných látek, agresivním a vulgárním chováním vůči komukoli, poškozováním cizího majetku, různými projevy šikany atp. Dojde-li k některému ze jmenovaných deliktů, pak jsou iniciátoři

takového či podobného zavrženíhodného konání, ihned z prostoru „klubu“ vyloučení, a po poradě sociálních pracovníků je následně provinilcům, dle závažnosti jejich prohřešku, většinou vyměřen zákaz vstupu do klubu na dobu určitou. Doba zákazu se stanovuje od jednoho dne až do absolutního zákazu, jde-li o opakované vážné porušování návštěvního řádu, nebo o mimořádně vážnou událost, která se však, alespoň pokud je mi známo, v tomto konkrétním případě NZDM zatím ještě nepříhodila, a snad ani jak upřímně doufám nikdy nepříhoda.

Tento systém sankcí je de facto, samozřejmě opomeneme-li osobní invenci sociálních pracovníků, jediným opravdu funkčním nástrojem sociálních pracovníků, jak udržet v „klubu“ pořádek, jehož členem se jinak může stát kdokoli v alespoň přibližně požadovaném věkovém rozhraní.

Pro ucelenější představu prostředí, ve kterém jsem prováděl tento výzkum, ještě zde uvedu stručný výčet prováděných aktivit či jejich možností, kterými tento konkrétní „klub“ disponuje, a jimiž se tedy nejčastěji mládež v něm soustředěná také baví a v některých případech snad i vzdělává:

1. PC s připojením k internetu (hry, Facebook, YouTube...)
2. Biliard
3. Stolní fotbal
4. Stolní tenis
5. Mixážní pult s mikrofonom (v oblibě jsou především rozmanité druhy elektronické hudby)
6. Hudební workshopy
7. Tematické besedy (drogy, sexualita, xenofobie a rasismus...)
8. Video projekce (tematické hrané či dokumentární filmy)
9. Stolní deskové společenské hry (všeho druhu)
10. Výtvarná činnost (šperkovnictví, malování...)
11. Případné doučování
12. Děláné školních úkolů
13. Četba knih a časopisů
14. Tělocvična
15. Exkurze a společné výlety do přírody

Samotné zúčastněné pozorování v tomto prostoru jsem prováděl většinou dvakrát týdně po dobu přibližně půl roku, a to v období od září do února. Toto období je zároveň obdobím „klubu“, kdy je mládeží nejnavštěvovanější. Což jaksí přirozeně plyne z nastupující nepřízně počasí, která lidi nutí k uchýlení se výhradně do vnitřních prostor, ovšem nejsou-li právě milovníky zimních sportů či zimy jako takové. Odvážím se však tvrdit, že takových lidí, alespoň mezi mládeží je menšina. Zimní období je tak pro mládež s omezenými prostředky nejčastěji spojováno s nesmírnou pasivitou a nudou. Všichni čekají, až zase přijde jaro a spolu s ním znova začne kvést život plný nové naděje a možností.

Po dobu mého zúčastněného pozorování, kdy jsem s mládeží společně absolvoval většinu aktivit do „klubu“ více či méně pravidelně přicházelo na pár desítek mladých lidí, kteří zde našli své dočasné útočiště. Přicházeli a odcházeli jednotlivci, kteří se třeba vůbec neznali, nebo naopak celé skupiny, které se už dobře znali již ze školy, z příbuzenstva nebo z blízkého okolí svého bydliště, přičemž většina mládeže navštěvující toto zařízení byla a je romského původu, a tak se zde původně romská minorita stává romskou majoritou, což je už samo o sobě, alespoň pro pozorovatele, zajímavou výzkumnou perspektivou.

Na druhou stranu sebou toto institucionálně zprostředkované pozorování, přináší výzkumníkům řadu nevýhod a omezení, které lze jen velmi těžko eliminovat. Tato úskalí nám však už sama jistě vyplynou z následující podkapitoly, která se věnuje použitým metodám tohoto kvalitativního empirického výzkumu.

2.2 Aplikované metody výzkumu

S přihlédnutím na předmět a cíle tohoto výzkumu, ale také na své vlastní ekonomické a časové možnosti jsem tento výzkum, samozřejmě opomenuli studium některých předešlých závěrečných výzkumných zpráv a z nich následně vycházejících teoretických textů, z nichž jsem některé také výše v teoretické stati této práce již uváděl a z nichž ještě bezpochyby také některé později ještě uvedu, uchopil v zásadě dvěma metodickými nástroji, z kterých následně vzešly určité datové soubory či kategorie, jejichž interpretací dále zaštiťuji závěrečná zjištění a výsledky k nimž jsem nakonec dospěl.

K více či méně efektivnímu sběru datových souborů či informací mi dobře posloužila v první řadě metoda zúčastněného pozorování a to se všemi svými nedostatky a omezeními. Tato metoda byla zároveň na samotném počátku realizace celého výzkumného projektu. Byla

tedy jakousi jeho zahajovací, ale zároveň také ukončovací fází. Od této metody jsem si především sliboval, podrobnější zmapování terénu a potenciálních informátorů v něm přítomných. Zároveň pro mne co by výzkumníka, také plnila určitou adaptační funkci, díky níž mi bylo umožněno pozvolné proniknutí do tamějších sociálních poměrů, a navázat tak současně, alespoň s těmi přístupnějšími z nich přátelské vztahy, které mi později hodně pomáhali při vytipování potenciálních informátorů.

Ve druhé fázi výzkumu jsem potom s těmi ochotnějšími informátory, kterých nakonec však bylo jen poskromnu, uplatnil druhou metodu polostrukturovaných rozhovorů, které jsem zaznamenal na diktafon a následně přepsal. Tyto jednotlivé rozhovory jsou pro zájemce přiloženy na úplném konci této závěrečné výzkumné zprávy. Polostrukturované rozhovory lze v tomto výzkumu chápat jako určité rozšíření a obohacení sesbíraného empirického materiálu vzešlého ze stěžejního zúčastněného pozorování a plní tak tedy jakousi jeho doplňující a komparativní funkci.

V následujících podkapitolách obě použité metody zúčastněné pozorování i polostrukturovaný rozhovor konkrétněji představím ve vztahu k tomuto výzkumu. Zároveň vytrvalého a jistě už velmi netrpělivého čtenáře seznámím s některými předběžnými výsledky vzešlými z podrobné a hloubkové analýzy dat, za něž vděčím mimo jiné právě zmíněným dvěma metodám.

2.2.1 Průběh a analýza zúčastněné pozorování

Metodu zúčastněného pozorování považuji ve svém empirickém kvalitativním výzkumu v mnoha ohledech za klíčovou, neboť díky němu mi bylo umožněno, nejen seznámení s informátory, se kterými jsem později mohl nahrát rozhovory, jež byly důležité především kvůli možnosti doplnění informací o některých nepřímo manifestovaných aspektech života romské mládeže, souvisejících právě s předmětem tohoto výzkumu, a které vlastně ani nebylo možno jinak za daných, byť do jisté míry uměle vytvořených podmínek vůbec nahlédnout. Navíc tato moje osobní zkušenost, alespoň dle mého názoru, byla důležitá pro tento výzkum především také proto, že jsem měl unikátní příležitost pozorovat různé projevy chování a jednání interagující mládeže a dospívajících v dynamickém a rozmanitém kolektivu.

Metodu zúčastněného pozorování jsem tedy prováděl za účelem zmapování manifestovaných projevů chování a jednání, jež však do jisté míry, jak se domnívám, odhalují určité latentní obsahy či významy. Touto metodou však bylo možné, co se týče samotného předmětu zkoumání, zachytit pouze některé aspekty z života romské mládeže. Primárně mně tak tato metoda umožnila zkoumat aspekt životního stylu, z něhož však na určitých místech vystupují rovněž určité náznaky, jak co se týče původu pozorovaných subjektů, tak potom také jejich volených životních strategií, od nichž sledovaná mládež očekává upevnění či vylepšení svého dosavadního společenského postavení.

Jak už jsem výše zmínil, tak jsem do „klubu“ pravidelně docházel dvakrát týdně, po dobu asi půl roku podzimního a zimního období, kdy je „klub“ podle sociálních pracovníků také zdaleka nejnavštěvovanější. K navazování osobního kontaktu s mládeží docházelo v prvních týdnech jen velmi pozvolna, a to i přes to, že jim nejsem věkově až tolik vzdálen. Zpočátku jsem byl představován sociálními pracovníky jako student na odborné praxi, kdy jsem dle zájmu jednotlivců dále konkrétněji odůvodňoval účel a smysl mé praxe. Toto počínání sice pochopitelně vedlo v prvních týdnech k určité distanci ze strany mládeže, nicméně byla to zároveň jediná možnost jak dodržet nezbytnou etiku výzkumu.

Netrvalo dlouho a mládež si na mou přítomnost v „klubu“ zvykla natolik, že mě dokonce začala zapojovat do svých běžných, většinou zábavných aktivit. Zvláště potom, když zjistili, že v nich nejsem úplně marný. To se většinou projevovalo přizváním mne k určité herní či sportovní aktivitě. Ale nejen to, postupem času jsem se pro ně začínal patrně stávat více a více zajímavějším, což se daleko zřetelněji projevovalo u dívek než u chlapců.

„...tři mladá romská děvčata asi ve věku mezi 12 a 15 lety se mnou dnes zcela překvapivě iniciovala rozhovor. Jedna z nich mě oslovila a řekla, ať jdu s nimi! Šel jsem. Přešli jsme k malému gauči za roh do druhé místnosti, kde byla intimnější atmosféra. Jedna z dívek se posadila do gauče, druhá se postavila k oknu a ta třetí, co mě původně oslovila, mi ihned přistavila židli, abych se mohl posadit, poté si sedla vedle kamarádky na gauč hned naproti mě, a bez nejmenších rozpaků, zcela suverénně mi začala klást různé osobní otázky. Tuto absolutně nečekanou situaci jsem vnímal jako vynikající příležitost vyzkoušet si na vlastní kůži, jaké to je být v opačné roli dotazovaného. Děvčata hlavně zajímal můj věk, stav, vzdělání, původ...“¹⁸

---

¹⁸ Terénní deník, zápis ze dne 30. 10. 2012, NZDM, Kudy Kam, Olomouc. (s. 25)

Tato dívčí asertivita, dle mého názoru, bezpochyby ukazuje na jejich silné sexuální puzení, jež se u nich projevuje již od velmi raného věku. Podobné tendence jsem měl možnost pozorovat často v ještě v mnohem explicitnějších formách také u chlapců, kteří často dělají návrhy nejen svým vrstevnicím, ale v menší míře také atraktivním sociálním pracovnícím. Zde musím zdůraznit, že s podobným chováním jsem se za celou dobu u majoritní mládeže navštěvující stejné zařízení doposud nesetkal. Domnívám se tedy, že není v žádném případě troufalé ani přehnané, konstatujeme-li že romská mládež dává ve srovnání s mládeží majoritní poněkud okázaleji najevo svoji sexualitu. Toto tvrzení lze také podepřít pozorováním velmi ostrého genderového vymezení.

„Na rozdíl od dívek z romské minority, které většinou dávají okázale najevo svoji ženskost tím, že flirtují s chlapci, vzájemně se před sebou předvádějí a vůbec že jsou, z mého pohledu, často až rozpustilé, téměř bez zábran. V soukromí se však nezkušené mladé romské dívky naopak projevují až ctnostně s očividnými projevy ostychu a studu. Oproti tomu dívky z majority stejného věku se jeví spíše klidnější, rozvážnější, cudnější bez teatrálních projevů emocí, ovšem někdy, co se týče jejich zevnějšku, jsou až k nerozeznání od chlapců, s čímž jsem se u romských vrstevnic za celou dobu výzkumu nesetkal!!

Chlapci si většinou udržují určitý odstup od dívek, to jim však v žádném případě nijak nebrání se s nimi družít při hře, byť na rozdíl od dívek přisuzují např. sportovní aktivitě zjevně větší vážnost. Dívkám většinou nejde o co možná nejlepší sportovní výkon v soutěži, jako spíše o možnost předvést, to je pro ně ta pravá zábava, předvádění se jedna před druhou a v konečném důsledku také před chlapci. Jde o jakousi iracionální soutěž s velmi nejasnými pravidly hry.“¹⁹

Domnívám se, že jisté světlo, do těchto manifestujících genderových projevů chování a jednání teenagerů může vnést právě porozumění tradiční romské instituci rodiny, ve smyslu jejího fungování na, byť dnes už čím dál častěji jen latentně přítomné, a však doposud poměrně silné patriarchální tradici. Totiž mezi romskou mládeží se mnohem výrazněji, než je tomu u mládeže většinové populace, projevuje jistá hierarchie, která se zdaleka neodráží jen v genderových jemných nuancích, ale také například v přirozené úctě chované vůči svým starším či obecně definovaným příbuzenským vztahům, kdy z konkrétního rodinného postavení plyne určitá míra respektu hierarchicky níže postavených členů rodiny vůči těm výše postaveným (např. dítě → matka → otec → bába → děd).

---

¹⁹ Terénní deník, zápis ze dne 10. 10. 2012, NZDM, Kudy Kam, Olomouc. (s. 6)

„Všímám si přirozené autority starších Romů ve vztahu k těm mladším, kteří v drtivé většině případů starší opravdu respektují. To však neznamená, že by na ně občas nebyli také drzí. Každopádně jedná-li se o vážnější věc, tak mladší zpravidla vždy staršímu ustoupí. Nepře se s ním bez ohledu na pohlaví. Co se týče genderu, tak funguje docela spolehlivě nadřazenost moci chlapce nad mocí dívky, jsou-li ovšem přibližně stejně staří.“²⁰

„Co se týče hierarchických vztahů, tak jsem byl svědkem zajímavé scény, kterou dobře sehrála jedna starší dívka, sestra či sestřenice, vůči svému mladšímu svěřenci, jehož opatrováním či spíše dohledem byla pověřena přímo jeho matkou. Gardedáma měla hlavně ručit za to, aby se mladík nikde netoulal a vrátil se v pořádku a ve stanovenou dobu zase zpátky domů. Nutno podotknout, že se tato temperamentní dívka svého úkolu zhostila zodpovědně a s velkou vervou, kdy řekl bych, přímo výhružným způsobem dala chlapci pocítit svoji zástupnou matčinu autoritu. Nabyl jsem dojmu, že svěřený chlapec bral varování vůči neuposlechnutí instrukcí gardedámy docela vážně a že její příkaz akceptuje, byť má přeci jen po jejím vzdálení s kamarádkami jisté připomínky, typu: „Co je jí do toho?!“ To však říká jen tak na půl úst svému kumpánovi, který jej svádí k neuposlechnutí autority.“²¹

Jistě není od věci fakt, že množství Romů navštěvujících „klub“ je či se alespoň považuje za nějakým způsobem rodině spřízněné. Zdá se tedy, že širší příbuzenské vztahy stále ještě mají, i pro současnou mladou generaci Romů svůj konsolidační význam, který spočívá především v udržování pocitu sounáležitosti s etnickou skupinou. Takové pevné sepětí je přitom pro etnickou či národnostní menšinu naprosto zásadní, chce-li si podržet svoji jedinečnou kulturu. V případě Romů možná jde o jednu z vůbec posledních generací, která snad ještě dokáže vzdorovat silnému asimilačnímu tlaku ze strany většinové společnosti.

„Celá parta nebo alespoň její významná část je provázána širokými příbuzenskými vazbami, kdy se alespoň ve třech případech jedná o bratrance. Přitom tvrdí, že žijí rozptýleně po Olomouci. Uvádí, že příbuzní většinou nežijí ani poblíž sebe v jedné čtvrti nebo dokonce v jednom domě.“²²

Co považuji u současné mladé Romské generace žijící v Olomouci za nesmírně fascinující, a co také vyplynulo z tohoto výzkumu, je výrazná přítomnost exogamních

---

²⁰ Terénní deník, zápis ze dne 15. 10. 2012, NZDM, Kudy Kam, Olomouc. (s. 10)

²¹ Terénní deník, zápis ze dne 17. 10. 2012, NZDM, Kudy Kam, Olomouc. (s. 14)

²² Terénní deník, zápis ze dne 26. 9. 2012, NZDM, Kudy Kam, Olomouc. (s. 5)

tendencí projevujících se, možná pro někoho překvapivě, především u romských chlapců, zatím co romské dívky zůstávají mnohem častěji endogamní. O pravých příčinách tohoto zajímavého faktu můžeme zatím kvůli jen velmi malému množství empirického materiálu pouze spekulovat. Jisté však je, že jsem se po celou dobu svého pozorování setkával se smíšenými páry.

V žádném případě nejsem přesvědčen o tom, že by zde šlo o účelové jednání družící se mládeže, i když mě v průběhu pozorování samozřejmě i tyto perspektivy napadaly:

„1.) Pro romské chlapce je určitou prestiží mít milostný poměr s dívkou z majority. Zároveň by tím z dlouhodobého hlediska také mohli čistě hypoteticky sledovat jistý zisk v podobě tzv. sociálního výtahu na úrovni vertikální mobility.

„2.) Vzдор pubescentních majoritních dívek vůči společenským konvencím a rodičovské autoritě. Na truc si začnou s cikánem, v němž spatřují svého rebelujícího hrdinu, jenž je zasvětil do tajů exotické vášně.“²³

Spíše se mi zdá jako daleko podnětnější zauvažování nad generalizovanými charakteristikami partnerských vztahů a jejich kombinatorikou, jež jsem měl možnost v terénu přímo pozorovat asi u šestice různých párů. V zásadě se opakovaly tyto tři modelové mezikulturní vztahové vzorce, které vedli k vyšší či nižší míře výskytu konfliktu mezi partnery:

- a.) dominance (R. CH.) ↔ submisivita (M. D.) → bez konfliktu
- b.) dominance (R. D.) ↔ submisivita (M. CH.) → občasný konflikt
- c.) dominance (R. CH.) ↔ submisivita (R. D.) → častý konflikt

(pozn. R. CH. = romský chlapec, R. D. = romská dívka, M. CH. = majoritní chlapec, M. D. = majoritní dívka)

Toto schéma samo o sobě ještě nemusí zdaleka nic dokazovat ohledně vzájemného přitahování těchto dvou etnicky odlišných skupin, avšak minimálně stojí za pozornost, zvláště když chceme porozumět jistým nevědomím mechanismům, které působí na uzavírání svazků

---

²³ Terénní deník, zápis ze dne 17. 10. 2012, NZDM Kudy Kam, Olomouc. (s. 12 – 13)

a aliancí napříč sociokulturním spektrem. Ze schématu, které je inspirováno samotnou empirií lze s určitou nadsázkou dedukovat vyšší pravděpodobnostní výskyt konfliktu paradoxně u příslušníků stejného etnika, než je tomu u smíšených etnických dvojic. Proč je tomu právě tak, je dle mého názoru, nanejvýš překvapivé zjištění, které by zasluhovalo podrobnějšího zkoumání.

Ovšem už zde se nám možná nabízí jedno racionální vysvětlení, a sice jakási skrytá nezdolná touha po dobrodružství, projevující se snad úplně nejsilněji právě u mládeže, která většinu mladých lidí v nejobecnějším slova smyslu doslova nutí vydávat se na často strastiplnou cestu poznání, která je samozřejmě doprovázena nejrůznějšími experimentováním, kdy se právě tímto velmi dynamickým procesem formuje autonomní dospělá osobnost.

Tento vývoj nejde za optimálních okolností nijak zvrátit. Problém spočívá v tom, že kulturní determinismus začíná naplno v této rozhodující fázi enkulturace působit na vyvíjející se individuuum, aby jej tak kultura, do níž se původně narodil, doslova strhla na svou stranu a donutila ho tak vůči sobě k poslušnosti a loajalitě. Což ve svých důsledcích sice stále udržuje jakousi takovou kulturní diverzitu, zároveň ale také brání skutečnému osvobození individua a jeho konečnému splynutí s individui ostatními.

Děti všude na světě mají k sobě navzájem blíže než jejich dospělí opatrovníci, a to jenom proto, že se jejich mysl ještě nestačila kontaminovat určitými kulturními vzorci, které nakonec člověku diktují vlastně absolutně vše.

Asi vůbec nejvýraznějšími aspekty života mládeže, které jsem mohl za značně omezených podmínek v daném prostředí „klubu“ pozorovat, byly nejrůznější projevy jejich životních stylů. Nejvýrazněji manifestovanými projevem snad každého teenagera je pečlivě stylizovaná úprava zevnějšku, tak aby dotyčná vypadala či dotyčný vypadal v subjektivním zrcadle co možná nejlépe.

„...jedná se o sympatické mladé Romy upraveného zevnějšku, nevyhraněného stylu oblékání...“²⁴

Není pochyb o tom, že vzezření teenagerů obecně je modelováno koktajlem různých vlivů počínaje rodiči, přáteli, idoly, médii předkládanými ideály vkusu, sympatiemi konče finančními možnostmi, které jsou zvláště u mladých Romů často omezené, a tak své tužby například po luxusním značkovém zboží musí většinou držet na uzdě a spokojit se tak

---

²⁴ Terénní deník, zápis ze dne 26. 9. 2012, NZDM Kudy Kam, Olomouc. (s. 3)

například s náhražkami či secondhandy. Mladí Romové většinou, ať už vědomě či nevědomě, přejímají mainstreamový styl. Jen okrajově se u mladých Romů můžeme setkat s inklinováním k některému s vedlejších subkulturních proudů, a pokud přeci jen, tak se často jedná o příznivce Hip hopu, což je umělecká forma zahrnující graffiti, breakdance, DJing a MCing²⁵ nebo obecně taneční scény, která je roztržena mezi různé hudební proudy, a tudíž jí nemá smysl se pokoušet ani zde definovat. Neboť už samotné její zařazení mezi subkultury je dosti kontroverzní, zvláště když jsou jejími jediným společným rysy tanec, hudba, sex, drogy a dohromady z toho všeho plynoucí požitky, který však nepopíratelně už sám o sobě může být hodnotou či ideou současné mládeže.

Jenom pro představu zde uvedu ještě pár hudebních stylů, se kterými se na takové párty či festivalu dá setkat, a z nichž některé jsem také mohl slyšet v oněch prostorách „klubu“ v němž jsem prováděl pozorování: breakbeat, jungle, drum'n'bass, acid house, techno, psytrance, dubstep, minimal, atp. Možná ještě pro úplnost je zde dobré zmínit, že tyto hudební styly se týkají většinou chlapců než dívek, neboť romské dívky dávají skutečně přednost buď to spíše mainstreamovému proudu anebo potom v menší míře také romskému či jižanskému folkloru.

Životní styl se samozřejmě neprojevuje jenom skrze úpravu zevnějšku, oblékání, tanec a hudbu, ačkoliv toto jsou pro mládež jistě velmi významné prvky, s nimiž se vzájemně identifikují či vůči sobě navzájem vymezují. Z toho co jsem měl možnost v terénu pozorovat, tak je pro romskou mládež obzvláště důležité, jak navenek působí svým chováním. Nenapadá mě asi lepší slovo, které by tento druh chování mohlo vystihnout lépe, než teatrálnost. Tato teatrálnost se projevuje u drtivé většiny mladých Romů, se kterými jsem měl možnost během pozorování se setkat. Je to určitý způsob jak na sebe strhnout pozornost okolí. Projevuje se především používáním energických a výmluvných gest, hlasitým mluvením, křikem, smíchem, častým používáním citoslovců a vulgarismů, někdy také s výhrůžnými agresivními náznaky fyzického násilí, což také občas eskaluje do skutečného konfliktu, který však většinou stejně tak rychle jak vzplál, také ustává, a z aktérů jsou často po uklidnění situace opět přátelé. Jde-li ovšem v jejich očích o něco závažnějšího, jako je například pomluva nebo podvod, potom k odpuštění a následnému usmíření nemusí dojít už vůbec. Jsou věci, které se zkrátka neodpouští!

---

²⁵ Smolík, J., Subkultury mládeže, uvedení do problematiky. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. (s. 193)

Romská mládež navštěvující „klub“ dává zpravidla přednost neorganizované zábavě, což se projevuje především tak, že když sociální pracovníci přijdou s nějakou společnou aktivitou, která jim není právě po chuti, většinou z „klubu“ odcházejí nebo se alespoň snaží organizovanou aktivitu sabotovat, tak aby se co nejdříve mohli vrátit zase k tomu, co dělat skutečně chtějí. V „klubu“ vše funguje na principu dobrovolnosti, ovšem ten kdo se nehodlá dobrovolně podřídit stanovené společné aktivitě je sociálními pracovníky zdvořile požádán, aby odešel. Toto je patrně jediné možné opatření, díky kterému je vůbec možné prosadit sociálními pracovníky některou ze společných aktivit, která má většinou výchovně naučný charakter a je tak často kategoricky mládeží odmítána, byť by tato aktivita měla sebezábavnější formu.

„Dnes připravil kolektiv sociálních pracovníků interaktivní týmovou hru vztahující se k problematice předsudků. Zpočátku bylo velmi těžké mládež vůbec přesvědčit k této hře, když se však toto nakonec po dlouhých peripetiích podařilo, tak řada z nich k tomu přistoupila docela zodpovědně a kreativně. Našli se však samozřejmě i tací, kteří si z tohoto reflexního cvičení udělali legraci.“²⁶

Podobně to také vypadá při většině filmových projekcí, kdy se mládež většinou po celou dobu projekce courá sem a tam, kdy není schopna vydržet hodinu a půl či dvě hodiny sedět na místě a sledovat film, byť by byl sebezajímavější. Místo toho jdou ven raději kouřit a když se vrátí, tak se jenom stále dokola ptají, kdy už to skončí, aby se mohli vrátit k některé z jejich aktivit, kterou museli kvůli filmu na čas přerušit.

Za jednu z vůbec nejoblíbenějších aktivit mládeže v klubu rozhodně platí surfování po internetu, vede především Facebook s videokanálem YouTube a nebo PC hry. Což ukazuje na hlavní zájmy dnešní nejen romské mládeže, která jak bych řekl, stále ještě navzdory všemu upřednostňuje hojnost fyzických kontaktů. Neboť v rodině a přátelství spatřují také nejvyšší životní hodnotu. A to je také, jak si myslím hlavní důvod, proč tato mládež navštěvuje pravidelně „klub“, aby se tam scházela se svými vrstevníky a snad i navazovala nová přátelství, ač se na první pohled může zdát, že jí jde především o využívání bezplatných služeb, jenž „klub“ klientům nabízí.

Na základě svého pozorování jsem došel k názoru, že jednou z hlavních motivací mládeže od zhruba těch třinácti let k pravidelnému navštěvování „klubu“ je možnost seznámení se s protějškem.

---

²⁶ Terénní deník, zápis ze dne 24. 10. 2012, NZDM Kudy Kam, Olomouc. (s. 19)

„Romští chlapci mají tendence předvádět se před děvčaty, ale také před sebou navzájem, prostřednictvím sportovního či verbálního zápolení anebo s nimi zase jen tak laškují prostřednictvím letmých narážek a provokací. Co se týče flirtování romských dívek, tak ty zase volí nenápadnou strategii spočívající v příležitostných dotycích a letmých úsměvech a smyslných pohledech. Právě probouzející se sexualita zastává evidentně v jejich životech významné, neřkuli přímo zásadní postavení, od kterého lze odvozovat většinu jejich motivací.“²⁷

Většina dívek a chlapců v tomto věku doslova touží po sexuálním vzrušení a tomuto cíli je ochotna také podřídit vše ostatní. A proto se domnívám, že případná sexuální frustrace se také může zcela zásadním způsobem podílet například i na horším školním prospěchu a to i včetně horšího chování. Z našeho pohledu nevhodné chování může být v období pubescence obzvláště potom u Romů chápáno jako ne příliš šťastně volený nástroj, jak na sebe strhnout pozornost právě sexuálních objektů. Romům totiž daleko častěji než třeba většinové populaci, alespoň jak se zdá, dělá možná o něco větší potíže kontrolovat své vlastní emoce, což také často vede ke konfliktním situacím.

Silné sexuální puzení v kombinaci s mladickou lehkovážností může mít velmi snadno za následek předčasné těhotenství, kdy nedojde-li k zásahu tak ještě děti musí již sami vychovávat děti, což pochopitelně v důsledku velmi negativně poznamená všechny zúčastněné, kteří si tímto významně sníží aspirační možnosti.

„Při podezření jedné šestnáctileté dívky na vlastní těhotenství sama reaguje slovy: „Kéž by!“ Zatímco její zhruba dvacetiletý partner předvádí ostatním na odiv partnerčino zvětšené břicho a na dotaz: „Nemyslíš, že máte na děti ještě čas?!“ Reaguje: „Já už jsem starej!“. Přitom oba chodí ještě do učení a žijí u matky dívky. Jde o smíšený pár, kdy dívka je majoritní a chlapec Rom. Přitom antikoncepci údajně používají.“²⁸

Toto je názorná ukázka toho, jak vážným problémem může být erotická zamilovanost, která zatemňuje rozum. V tradičních společnostech nebo ještě za bývalého socialistického režimu by toto nebylo samozřejmě považováno za až tak velký problém, to spíš naopak, ovšem v té naší současné společnosti by se mohla příliš mladá a nezabezpečená rodina dostat do poměrně vážných existenčních problémů, které si však mládež často není s to v kritický

---

²⁷ Terénní deník, zápis ze dne 22. 10. 2012, NZDM Kudy Kam, Olomouc. (s. 16 – 17)

²⁸ Terénní deník, zápis ze dne 29. 10. 2012, NZDM Kudy Kam, Olomouc. (s. 23)

okamžik plně uvědomovat a to i přesto, že je důrazně varována před eventuelními následky takového nezodpovědného chování. Když se konečně tak stane, bývá často bohužel už příliš pozdě.

Z mého zúčastněného pozorování vyplývá, že podobně nepříliš účinná je rovněž drogová prevence. Kdy musím konstatovat, že výrazná část mládeže navštěvující „klub“ zneužívá omamné a návykové látky. V současné době nejsou výjimkou ani desetiletí uživatelé tabáku a konopí. Tyto drogy lze tak u současné mládeže de facto označit za drogy iniciační, které vzápětí následuje nejčastěji alkohol a pervitin. Ale experimentuje se v podstatě s kde čím. Zkušenost většinou přechází z kamaráda na kamaráda, nebo třeba taky od starších příbuzných, což je také poměrně častý jev.

Závažný problém hlavě spatřuji v jistém bagatelizování legálních omamných a návykových látek ze strany mládeže, která skutečně podceňuje jejich vliv na mladý organismus. Mladí experimentátoři často skutečně neznají meze. V nočních klubech kombinují různé látky, jejichž interakce nemohou kontrolovat. Vypěstovaný návyk byt' jen na cigaretách znamená pro nevýdělečného nemalé nadbytečné výdaje, které by mohl jinak věnovat do něčeho smysluplnějšího, nehledě na to, že nedostatek finančních prostředků, místo aby odrazoval mladistvého uživatele, naopak jej může ještě podnítit k trestné činnosti za účelem získání finančního obnosu nutného k zaplacení drahého „koníčku“. Což se taky bohužel často děje.

„Podle jedné kontaktované streetworkerky se náctiletí toxikomani mezi olomouckými klienty nevyskytují, což však ještě zdaleka nemusí znamenat, jak sama připouští, že se mezi olomouckou mládeží toxikomanie nevyskytuje. Spíše to znamená, že se jim zatím nějakým způsobem daří drogy opatřovat, a proto taky zatím zůstávají pro streetworkery a všechny ostatní v anonymitě.“²⁹

Dalším zajímavým nešvarem, mohu-li to tak nazvat, který mě na romské mládeži ihned zaujal, tedy ihned potom co jsem si jej byl schopen uvědomit, je jejich internalizace lhaní projevující se častým vymyšlením a vymlouváním, které dokáže člověka naprosto zmást. Sami sociální pracovníci se mi svěřili, že ani po několika letech, co k nim někteří Romové docházejí, si například nemohou být jisti, jak se vlastně skutečně jmenují. Způsob jakým obzvláště romská mládež pracuje, je až fascinující. S jakou jen to samozřejmostí jsou schopni lhát. Když s nimi hovoří naprosto cizí člověk, tak si před nimi nemůže být nikdy a v

---

²⁹ Terénní deník, zápis ze dne 12. 10. 2012, NZDM Kudy Kam, Olomouc. (s. 8)

ničem co mu tvrdí jistý. Nepodařilo se mi sice odhalit, z jakého důvodu to většina z nich dělá, nicméně domnívám se, že to ve většině případů dělají jen tak pro zábavu. Patrně jim dělá radost, dělat si z hloupých gádžů legraci, zvláště v případech, kdy je lháře ze lži jen velmi těžké, ne-li přímo nemožné usvědčit. Ovšem zažil jsem při terénním výzkumu i velmi extrémní případ lháře.

„Dnes večer jsem se rozhodl využít pozvání jednoho ze starších romských chlapců na jeho údajné hudební vystoupení v jedné z olomouckých hospod. U vchodu už sice čekali někteří z jeho známých, když jsem přišel dovnitř, tak mi ihned bylo nápadné, že tam nejsou žádní Romové. Po téměř dvou hodinách mi už bylo zcela jasné, že jsem pěkně naletěl.“³⁰

Tento příklad je sice projevem extrémního až patologického lháře, který mě za to ale přivedl na myšlenku, že to možná dělají jen kvůli tomu, aby vypadali lepší, než ve skutečnosti jsou. Od této chvíle jsem ve lhaní Romů kromě prosté zábavy začal spatřovat také jistý projev sebe prezentace či dokonce projev určité neurotické touhy být někým jiným než ve skutečnosti jsem. A co víc, to co mi bylo dříve prostřednictvím zmíněné zkušenosti jen nepřímo naznačeno, měl za nedlouho na to zcela přímo a jasně vyslovit při hře biliardu jiný romský chlapec.

„Hraji biliard a přitom hovořím se dvěma staršími romskými chlapci, z rozhovoru vyplývá, že se oba dva už nějakou dobu opakovaně zatím neúspěšně pokoušejí dokončit nějaké učňovské vzdělání. Najednou jeden z nich důrazně prohlásí: „Když se mi podaří dokončit učební obor, tak budu mít něco víc než průměrný cigán“!³¹

Z toho je jasně vidět, že mladí Romové skutečně reflektují svoji situaci. V žádném případě netvrdím, že by ji reflektovali všichni tak jako výše zmíněný mladík, ale v terénu a při doplňujících rozhovorech jsem z většiny mládeže jasně cítil vůli, která z nich jasně vyzařovala k zlepšení své dosavadní situace. A z tohoto hlediska považuji také za nezbytně nutné tyto ctižádostivé lidi pečlivě vytipovávat a poskytovat jim příležitosti, aby mohli ukázat co v nich skutečně je. Protože jinak se bude dále stávat, že talentovaní mladí lidé nakonec budou končit nonkonformní trestné činnosti, která jim jako jediná dovolí žít ve většinové společnosti alespoň trochu důstojně.

---

³⁰ Terénní deník, zápis ze dne 12. 10. 2012, NZDM Kudy Kam, Olomouc. (s. 9)

³¹ Terénní deník, zápis ze dne 15. 10. 2012, NZDM Kudy Kam, Olomouc. (s. 10)

Takovým dobrým ilustračním příkladem nonkonformní adaptace na nucené životní podmínky může také být prostituce, se kterou jsem se měl nepřímo v terénu také možnost setkat.

„Dnes jsem se seznámil s jedním homosexuálním romským chlapcem, který po dotazu kolemjdoucího: „Jak se máš?“, odpověděl: „Špatně, nejde obchod!“ „A s čím obchoduješ, snad ne s drogama?“ Chlapec působí rozpačitém dojmem, nicméně pochvilu mlčení odpoví: „S drogama ne!“ Chlapec jinak dál mlčí a zdá se, že v tématu nehodlá pokračovat, když náhle obrací pozornost jinam.“³²

V tu chvíli jsem tomuto kódu: „Nejde obchod.“, nevěnoval příliš pozornost. Až za nějaký čas, když se mi to rozleželo v hlavě, tak mi náhle došlo, co to mohlo asi znamenat. Ovšem je to zase pouhá spekulace, kterou jsem samozřejmě nebyl schopen nijak ověřit, neboť se nezdálo, že by byl tento chlapec ochoten o tomto s kýmkoliv hovořit. Jediné co se mi od něj podařilo v této souvislosti ještě zjistit, bylo udání lokality, kde tento „obchod“ provozuje. Uvedl, že na poměrně širokém území v okruhu kolem sta kilometrů od Olomouce. Konkrétně hovořil o Brnu, Uničově...

Inu strategie, jež romská mládež volí, aby mohla důstojně žít ve většinové společnosti, jsou skutečně velmi diferencovány, což samozřejmě stejně tak platí u většinové mládeže. Tento aspekt života současné mládeže však stejně jako prostředí, z něhož návštěvníci „klubu“ pochází, zůstával pro metodu zúčastněného pozorování více méně skryt. A tak jsem se rozhodl přistoupit k metodě polostrukturovaných rozhovorů s náhodně vybranými ochotnými informátory, kterou rozvedu v následující kapitole.

2.2.2 Shrnutí výsledků zúčastněného pozorování

Vzhledem k výše předloženým zkušenostem z terénu a jejich průběžným interpretacím můžeme zde učinit shrnutí získaných poznatků o třech sledovaných aspektech života romské mládeže, a sice jejich manifestovaných životních strategií, stylu a také prostředí, z něhož většina z pozorovaných subjektů pravděpodobně pochází.

NZDM Kudy Kam je v Olomouci situováno v samotném centru města, což do významné míry ovlivňuje klientelu, kdy většina jeho klientů je tedy z centra města, ale dojíždí

---

³² Terénní deník, zápis ze dne 16. 10. 2012, NZDM Kudy Kam, Olomouc. (s. 11 – 12)

tam samozřejmě mládež také z nejrůznějších periferních částí města, z nichž patrně nejvýznamnější lokalitou je ulice Přichystalova, která není zase až tolik geograficky vzdálena od centra.

Pozorovaná mládež je často z vícečlenných rodin tzn. nukleární rodina má čtyři a více členů. Pravidelně se stýkají s širším příbuzenstvím, které žije více méně rozptýleně po celém městě. Podle toho co jsem slyšel, tak se nemovití přistěhovalci do Olomouce většinou soustředí právě v Přichystalově ulici, která má jakýsi charakter ghetta, které se snaží každý co nejrychleji opustit a přestěhovat se do některých lepších čtvrtí, když ne přímo do centra města. Z tohoto také vyplívá, že většina romských dětí navštěvující „klub“ je ze skromnějších sociálních poměrů, kdy se dá očekávat, že jejich rodiče jsou buď to nezaměstnaní, na mateřské, v důchodě, nebo pracují manuálně, toto však nemusí být pravidlem.

Co se týče jejich životního stylu, tak dávají raději přednost neorganizované zábavě, ačkoliv někteří z nich také někdy navštěvovala či navštěvuje nějaké kroužky či sportovní kluby. Hlavním zájmem v tomto věku je však bezkonkurenčně zájem o opačné pohlaví. S čímž také souvisí věnování pozornosti svému vzhledu, který má však většinou mainstreamový charakter. Rovněž lze z mého pozorování učinit závěr, že mládež z tohoto sociokulturního prostředí je poměrně hodně družná, což je dobře vidět na jejich hustých a širokých sociálních sítích, nejen při fyzickém kontaktu v „klubu“, ale také na jejich velkém zájmu o sdílení virtuálního prostoru na Facebook, jež je pro současnou mládež tolik typickým znakem. „Kdo nemá facebook, ten jakoby nežil!“

Výrazným rysem pozorované mládeže jsou také projevy návykového chování, kdy drtivá většina pozorovaných subjektů pravidelně užívá některou z návykových látek, ať už jsou to cigarety, marihuana nebo alkohol. Tyto drogy lze tak považovat za drogy iniciační a není důvod domnívat se, že by u nich houževnatá mládež skončila, naopak je velmi pravděpodobné, že bude s experimentováním na tomto poli pokračovat u dalších dostupných návykových látek, jako je například pervitin nebo extáze. Neboť významným projevem životního stylu je samozřejmě víkendový noční život v nejrůznějších hudebních klubech.

Tyto zájmy potom v důsledcích upozadují školní povinnosti, což má samozřejmě potom dále vliv na profesní aspirace, které tak bývají často nízké. Mládež se spokojuje často jen s vyučením v některém z učebních oborů, přesto že jejich inteligence má někdy evidentně nevyužitý potenciál. Romské mládeži často chybí pevná vůle a disciplína, nejsou schopni u ničeho příliš dlouho vydržet, což se projevuje už při nejrůznějších činnostech v „klubu, kdy se

často nejsou schopni na nic delší dobu soustředit, a místo aby s tím bojovali, tak stále někam odbíhají.

2.3 Polostrukturované rozhovory

Jak už jsem výše avizoval, tak vzhledem k omezeným možnostem prostředí, v němž jsem prováděl zúčastněné pozorování, bylo nezbytně nutné zapojit do tohoto výzkumného procesu ještě druhou komparativní metodu, jež by zároveň doplnila a nasýtila některé datové obsahy sesbírané právě z primárního zúčastněného pozorování, které v té době již nějakou dobu probíhalo. Za takovou metodu jsem si nakonec zvolil nahrávaný polostrukturovaný rozhovor.

Nepříliš pevná struktura rozhovoru byla koncipována právě tak, aby obsahovala otázky, jež přímo či nepřímo směřovali na předmět výzkumu, tedy na životní styly, strategie a prostředí. Celkem se tak jednalo o tři sady hlavních otázek vždy po třech otázkách a o jednu doplňující sadu rovněž se třemi otázkami, které sloužili do jisté míry jako otázky ověřovací, především ale jejich role spočívala právě v rozšíření poznatků o osobě informátora.

Hlavní slabinou této metody však bylo získat vhodné informátory, kteří by byli vůbec ochotní poskytnout rozhovor. A když už byli takový jedinci nalezeni, tak jsem musel opravdu velmi pečlivě zvažovat, zda je dotyčný alespoň trochu důvěryhodnou osobou. Neboť jak už jsem v předchozí kapitole zmiňoval, tak jsem nabyl negativního přesvědčení vůči míře pravdomluvnosti romské mládeže.

Po několika měsících dlouhého a úmorného procesu vytipování potenciálních informátorů, po mnoha odmítnutích a nedodrženích smlouvaného času a místa a následných odřeknutí rozhovorů, se mi nakonec přeci jen podařilo dát do hromady, alespoň pár rozhovorů, které jsem následně analyzoval prostřednictvím metody otevřeného kódování, a které vám taky mohu v následujícím textu prezentovat. Než tak ovšem učiním, podívejme se nejprve na výzkumné otázky, s nimiž jsem během pořizování rozhovorů pracoval.

2.3.1 Struktura použitého dotazníku

A. Prostředí:

- RODINA: Můžeš mi popsat domácnost, ve které žiješ?
- ŠKOLA: Co právě studuješ nebo čím se učíš?
- PŘÁTELÉ: S kým se nejčastěji přátelíš?

B. Životní styl:

- ZÁJMY: Jak obvykle trávíš svůj volný čas?
- IDOLY: Považuješ někoho za svůj vzor?
- HODNOTY: Co je pro tebe v životě nejdůležitější?

C. Životní strategie:

- ASPIRACE: Čeho by si chtěl/a v životě dosáhnout?
- PROSTŘEDKY: Co proto hodláš udělat?
- PODPORA: Můžeš počítat s podporou ze strany nejbližší rodiny a přátel?

D. Doplnující otázky:

- NÁBOŽENSTVÍ A SPIRITUALITA???
- SEXUALITA???
- DROGY???

2.3.2 Výběr informátorů

Zásadní problém spočíval v tom, jak přimět potenciální informátory ke spolupráci. Domnívám se, že nebýt předchozího poměrně intenzivního pobytu v terénu, tak by se mi jen těžko podařilo potencionální informátory přesvědčit, ačkoliv je na druhou stranu pravda, že s několika informátory, kteří mi nakonec rozhovor poskytli, jsem do té doby přišel jen minimálně do styku.

Původně náhodně zamýšlený výběr informátorů nakonec musel být korigován, neboť mnou oslovení lidé se mnou často nebyli ochotni rozhovor nahrát, takže jsem nakonec byl nucen požádat o pomoc sociální pracovníky, kteří mi s vytipováním a následným oslovováním pomohli.

Od samotného začátku bylo mým cílem pro tento výzkum získat 8 ochotných informátorů ve věkovém rozmezí mezi 14 až 19 lety. Zároveň jsem si přál, aby věkové zastoupení této kohorty bylo alespoň přibližně rovnoměrné. Další požadavkem ve výběru informátorů bylo genderové vyvážení, tak aby byli případně patrné odchylky mezi dívkami a chlapci. Určitým požadavkem původně také bylo, aby byli informátoři pokud možno z co možná nejdiferencovanějších sociálních vrstev. Posledním zároveň ale nejdůležitějším požadavkem bylo, aby byli informátoři co možná nejdůvěryhodnější.

Nakonec mohu s klidným svědomím konstatovat, že většina kritérií výběru informátorů byla nakonec dodržena, s tím že se mi ještě jako bonus podařilo pro výzkum zcela neplánovaně a neočekávaně získat jeden zajímavý atyp, v podobě romské dívky, která však od batolete vyrůstá v adoptivní majoritní rodině.

Všech osm rozhovorů bylo pořízeno mezi čtyřma očima v kontaktní místnosti NZDM Kudy Kam v Olomouci, kde byly také zaznamenány na digitální diktafon a následně přepsány. Všechny jsou k nahlédnutí v příloze na samotném konci této závěrečné zprávy. Všichni informátoři přispěli do tohoto výzkumu zcela dobrovolně bez nároku na jakoukoliv odměnu. Rovněž byli dle etických zásad předem seznámeni s předmětem a cíli výzkumu, také ještě před samotným začátkem dali ústní souhlas nutný k nahrávání rozhovoru. Zde jsou jejich pseudonymy, které jim byly, z důvodu ochrany identity následně přiděleny. V závorce za pseudonymem uvádím vždy jejich skutečný věk.

Informátoři:

Dívky (♀):

Furie (18)

Sofie (15)

Teo (17)

Alex (14)

Chlapci (♂):

Robin (15)

José (16)

Pedro (18)

Kristiano (14)

Všechny rozhovory byly uskutečněny v zimním období 2012/2013 v průběhu prosince a ledna. A žádný z nich nepřesáhnul maximální dobu 30 min. V následující kapitole předkládám podrobnou analýzu a závěrečnou interpretaci výsledků plynoucí z otevřeného kódování těchto polostrukturovaných rozhovorů.

2.3.3 Analýza a interpretace polostrukturovaných rozhovorů

Metoda polostrukturovaných rozhovorů se ukázala jako velmi náročná, neboť jak jsem už výše uváděl, bez motivace bylo opravdu velice těžké teenagery k rozhovoru vůbec přimět, a když už se to nakonec přeci jen podařilo, tak zase bylo těžké formulovat otázky tak, abyich získal alespoň trochu použitelné odpovědi.

To nejhorší ovšem, jak se později ukázalo, mělo teprve následovat. Tím nejhorším mám na mysli jistou analytickou metodu tzv. otevřené kódování, která spočívá v hledání implicitně skrytých kategorií, jež jsou v přepsaném rozhovoru přítomny, v našem případě se jedná v zásadě o ty kategorie, které přímo či nepřímo souvisejí s předmětem výzkumu životních stylů a strategií teenagerů z odlišného sociokulturního prostředí, a které jsou do jisté míry přítomny, již ve výše doložených výzkumných otázkách.

Tímto tázáním sledují především dva cíle výzkumu, a sice popsání současné situace romské mládeže na území města Olomouce, a také což považuji z hlediska právě této použité metody asi za vůbec nejdůležitější, tak je nalezení určitých opakujících se kauzálních vztahů či vzorců přítomných mezi jednotlivými aspekty života informátorů.

Než postoupíme dále, bude zde jistě na místě, seznámíme-li se nyní alespoň s těmi nejnasyčenějšími odhalenými konkrétními kategoriemi, jež se nejčastěji v analyzovaných rozhovorech objevovaly.

Objevené kategorie kódů

- **Prostředí:**
  - Vstřícná a nedirektivní rodina
  - Skromné rodinné zázemí
  - Pravidelný kontakt s příbuznými
  - Široké sítě přátel

- **Styly**
  - Rodina a přátelé jako nejvyšší hodnota
  - Víra v boha a ateismus
  - Vymezování vůči vrstevnické skupině
  - Neorganizované volnočasové aktivity
  - Experimentování
  - Návykové chování a bagatelizace legálních omamných látek
  - Sexualita a promiskuita
  - Obliba cestování

- **Strategie**
  - Další vzdělávání
  - Nízké profesní aspirace
  - Velké ambice
  - Vidina lepšího života v zahraničí

Na těchto kategoriích, které jsme takto získali z rozhovorů s informátory, je nyní již možné stavět některé z hypotéz, jež souvisejí s předmětem a cíli tohoto výzkumu.

Jistá mentální mapa, kterou jsem si pro sebe ze získaných kategorií sestavil, odhaluje konkrétní vztahy mezi jednotlivými kategoriemi, které naznačují vzájemné propojení všech tří životních aspektů mládeže ze sociokulturně odlišného prostředí, kterým máme v tomto případě na mysli právě Romy žijící v Olomouci.

Většina informátorů uvádí, že žijí spíše ve vzdálenějších lokalitách od centra města, a těch několik z nich, kteří žijí přímo v centru, se tam přistěhovalo teprve před nedávnem. Úplně všichni potom uvádí, že žijí v panelovém či činžovním domě ne právě velkých rozměrů, což by ještě samo o sobě nemuselo nic znamenat, ovšem často se děje, že v několika málo pokojích žije i více lidí, což už může být samozřejmě problémem, například co se týče přípravy do školy. Z rozhovorů vyplynulo, že skutečně ti z informátorů, kteří se s tímto nedostatkem komfortu potýkali, uvedli, že mají se školou spíš problémy, a tak se od nich daly zároveň očekávat i nižší profesní aspirace. Nízkými profesními aspiracemi mám konkrétně na mysli vyučení v učebním oboru. Dívky nejčastěji uváděli kadeřnici, kosmetičku, servírku nebo kuchařku, zatím co informátoři zase automechanika nebo zedníka s cílem co možná nejrychlejšího zapojení do pracovního procesu a následného vlastního ekonomického zaopatření.

Na nízké profesní aspirace však, může mít, jak plyne z výzkumu také fakt, že vlastně všichni informátoři nepřímo uvádějí, že rodiče jsou vůči nim v podstatě benevolentní a nedůslední, což samozřejmě není právě motivujícím prvkem v dosahování lepších výsledků, zvláště potom připočteme-li k tomuto nekvalifikovanost rodičů, není divu, že tato mládež nemá vyšší ambice. Tento model však v žádném případě neplatí obecně, zvláště u některých z dívek se objevuje určitá vůle k překonání rodinného „prokletí“, smím-li to tak nazvat. Některé z dívek dokonce spatřují ve své orientační rodině odstrašující příklad, když se netají tím, že jim by takový život nestačil a aspirují na manažerskou pozici či pozici sociální pracovnice.

Čtenáře jistě nepřekvapí, že informátoři potvrzují pravidelný příbuzenský kontakt širší rodiny, což se následně také promítá do vůbec četných přátelských vztahů, jež tato mládež často navazuje a udržuje. Ale toto je snad typickým znakem pro mládež obecně. Informátoři často uvádí, že se jich schází opravdu hodně, někdy až několik desítek, což nasvědčuje tomu, že se jen s virtuálními sociálními sítěmi typu facebook, jen tak nespokojí. Zároveň také za své nejvyšší hodnoty často uvádí rodinu a přátele, což v této perspektivě také není nijak překvapivé.

Velmi výrazným aspektem nejen romské mládeže je samozřejmě životní styl, který uplatňují snad ve všech oblastech života. Životní styl obecně zahrnuje opravdu velké množství dílčích aspektů od slangového vyjadřování, přes oblékání, hudbu, kterou nejčastěji poslouchají až po třeba nejrůznější volnočasové aktivity, experimentování s návykovými látkami nebo sexualitou často s promiskuitními tenzemi. Oslovení informátoři ve výpovědích potvrzují, že mezi romskou mládeží není opravdu ničím výjimečným, když s takovými experimenty začínají již okolo deseti let věku, což dnes ale není zase tak výjimečné ani u majoritní mládeže.

Co všechno má na životní styly mládeže vliv, se pokusím nyní zde shrnout. Asi nikoho nepřekvapí, že má na romskou mládež významný vliv mainstreamová kultura, která nás všechny doslova bombarduje ze všech stran, pomocí všudypřítomných masmédií. Ovšem, že mainstream často nemá vliv rozhodující, neboť se mu zatím úplně nepodařilo přemoci jisté tradiční vlivy, zvláště potom u Romů ne, ačkoli musím ze svých poznatků o tomto etniku konstatovat, že u té nejmladší generace se mu to docela dobře daří. V čemž někdo může spatřovat spásu jiný zase tragedii. Nemám takové ambice toto zde rozsuzovat.

Z nabytých poznatků, které jsem prostřednictvím analýzy získal, jsem došel k přesvědčení, že hlavním faktorem rozhodujícím o životních stylech mládeže je jejich rodinná ekonomická situace, která pokud není zrovna příliš valná, může mládež významně brzdit v jejich rozvoji, už jen pro to, že nemohou navštěvovat třeba zájmové kroužky nebo třeba i doučovatele, v důsledku čehož také svůj volný čas tráví absolutně neorganizovaně, což může představovat zvláště v městském prostředí problém, neboť mládež je z nudy schopna provádět někdy až neuvěřitelné věci. V nedostatku možností vyžití mládeže z ekonomicky slabších poměrů, lze tak spatřovat významný problém, který může časem eskalovat.

Aktivity, jimiž obvykle naplňuje takto postižená mládež svůj volný čas, se tak často omezují, a zcela pochopitelně, na bezcílne nicnedělání tzv. zevlování a v extrémních případech sklouzává až k vandalismu, zneužívání omamných a návykových látek a v neposlední řadě také k nevázaným pohlavním stykům. V lepším případě sedí městská mládež doma u svých PC a TV a o víkendových večerech vyráží se svou partičkou do nočních klubů, odkud odchází nad ránem pořádně „sjetá“.

Ovšem existují i další alternativy jak žít, avšak nemá cenu si nic nalhávat, jedná se spíše o podružnější formy, které uvádí mí mladí informátoři. Například je tady alternativa života v evangelické církvi zasvěcené Bohu. Účastnit se pravidelných „shromáždění“, jež také může zástupně plnit roli společenské a kulturní události, při které je možné společně s dalšími

prožívat extatická vytržení při excentrických modlitbách a to většinou zdarma. Zde musím konstatovat, že toto se ukazuje jako jeden z nejlepších způsobů, co se týče nejen antidrogové, nýbrž také sexuální prevence, s ohledem na časté promiskuitní chování mládeže. Alespoň z některých výpovědí informátorů je toto patrné. S přibývajícím věkem mládeže však přibývá rovněž z nejrůznějších důvodů také odpadlíků od víry, a jsme zase tam, kde jsme byli.

Významné oblibě se zase, nejen mezi romskou mládeží, také těší cestování, které ty šťastnější, kteří ho už měli možnost zažít, může často motivovat k větší snaze ve škole či později v práci, aby mohli na svoje vysněné místo migrovat. Z některých výpovědí informátorů je zřejmé, že mají toto časem v úmyslu, neboť čím dál více začínají vnímat omezené možnosti Romů uplatnění se na trhu práce v této zemi. Trochu možná naivně předpokládají, že jim jinde bude líp. Každopádně většina z mých informátorů zná alespoň někoho ze svého příbuzenstva, kdo už někam za lepším životem migroval, což může ukazovat na jisté inspirace. Ovšem mí informátoři nejčastěji mívají na jihu kontinentu, který je snad nejvíce postižen hospodářskou krizí. „Nu co ta snad taky nepotrvá věčně?!“

Za zajímavou asimilační strategii, alespoň chlapecké části informátorů, lze považovat exogamní přístup k hledání partnerky, kdy tři chlapci ze čtyř po svých předchozích zkušenostech odmítají chození s romskými děvčaty, která jsou naopak častěji z mně neznámých důvodů přísněji endogamní. Chlapci se přitom často odvolávají na špatné chování romských dívek, čímž mají nejčastěji na mysli, jejich nevěrnost a nespolehlivost. A které taky možná není tak jednoduché opanovat, jako například poněkud poddajnější majoritní dívky, ale to už se pouštím do opravdu hodně velkých spekulací a zobecňování.

Shrneme-li tedy analytické výsledky vyplývající z pořádaných polostrukturovaných rozhovorů těchto osmi informátorů, pak je zřejmé, že se životní styly a strategie do značné míry vzájemně prolínají a že významný vliv na ně má především tedy ekonomická situace, v níž se orientační rodina nachází, neboť toto je rozhodující faktor, který nakonec významnou měrou ovlivňuje, kudy se následně mládež bude ubírat. Z tohoto hlediska tak etnikum, které pozvolna opouští své kulturní tradice, nehraje v současných kosmopolitních městech až tak významnou úlohu, což výše získaná interpretovaná data jednoznačně dokládají

Závěr

Na závěr bych rád shrnul veškerá zjištění, k nimž jsem během celé této výzkumné práce dospěl, a která mě především utvrdila v názoru, že v současné době již mezi mládeží napříč sociokulturním spektrem neexistují příliš velké rozdíly. Domnívám se, že je tomu zejména proto, že převzali nadvládu nejmodernější informačně komunikační technologie, které doslova nutí jejich uživatele ke sdílení. A toto sdílení se tak v podstatě na globální úrovni projevuje ve sjednocování mas, někdy možná vede až k její unifikaci, jenom opravdu s drobnými odchylkami. Nikdo asi nevyvrátí, že se všichni chtějí mít po všech směrech co možná nejlépe. Jistě, každý dle svých možností. V zásadě však to vyslovené přání: „Mít se co nejlépe!“, tedy to co to znamená, diktují dnes právě sdílené informačně komunikační technologie, prostřednictvím nichž se k lidem ze všech možných sociokulturních prostředí dostávají ideály, kterých je opravdu nepřeborné množství, a je jenom na každém z nás, které si zvolíme.

Dnešní mládež obecně je velmi hédonická, touží po pohodlném životním stylu, jenž ukojí jejich touhy po rozkoši a slasti. Potom se už jenom jedná o to, pro koho co tou skutečnou rozkoší a slastí je. Pro romskou mládež, je tím možná přeci jen více, než pro většinovou mládež, mít kolem sebe neustále přátele a rodinu, čemuž rozhodně dávají přednost před blýskavou kariérou. Je ovšem otázkou do jaké míry toto skutečně platí. Možná že ve skutečnosti pouze plní jenom naše očekávání, naši fiktivní představu o nich samotných, kterou tak ještě více přiživují.

Domnívám se, že tak skutečným výsledkem tohoto výzkumu je zjištění, že alespoň co se týče Olomouce, tak na tom mladí Romové nejsou vůbec zle, už jenom proto, že se mohou chodit bavit na taková místa jako je NZDM Kudy Kam, že si mohou užívat nočního života po klubech a vůbec, že mohou ve městě dělat všechno to co všichni ostatní, například chodit do stejných škol a nákupních center. Koupat se v létě na Poděbradech za městem nebo se zajít pokochat pěkným výhledem ze Sv. Kopečku či navštívit tamní baziliku nebo ZOO.

Že dnes mladí Romové nemohou sehnat práci, to dnes nemůže sehnat kde kdo s vysokoškolským diplomem. Mládež obecně si dnes už možná začíná uvědomovat, že je společně na jedné potápějící se lodi a právě to ji dnes spojuje daleko víc než kdykoliv před tím.

Literatura

Bělohradský, V., Společnost nevolnosti, eseje z pozdější doby. Praha: SLON, 2007.

GAC spol. s r.o., Analýza postojů a vzdělávacích potřeb romských dětí a mládeže, Praha, 2007. Organizace je zapsána v OR vedeném Městským soudem v Praze, oddíl C, vložka 95311, IČ: 27087581, DIČ: CZ27087581 (dostupné také na www.gac.cz)

Hirt, T., Jakoubek, M., Dlouhodobí stacionární terénní výzkum sociálně vyloučených romských komunit (HS 108/03). Plzeň: Katedra antropologie FHS ZČU, 2005.

Katrňák, T., Odsouzení k manuální práci: vzdělanostní reprodukce v dělnické rodině. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2004.

Kubátová, H., Sociologie životního způsobu. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010.

Topinka, D., Janoušková, K., Výzkum rizikových faktorů souvisejících s existencí sociálně vyloučených romských lokalit ve městě Přerově, Ostrava: SocioFactor s.r.o., 2009.

Říčan, P., S Romy žít budeme – jde o to jak. Praha: Portál, 1998.

Sak, P., Saková, K., Mládež na křižovatce, sociologická analýza postavení mládeže ve společnosti a její úlohy v procesech evropeizace a informatizace. Praha: Svoboda servis, 2004.

Smolík, J., Subkultury mládeže, uvedení do problematiky. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010.

Šišková, T., Výchova k toleranci a proti rasismu. Praha: Portál, 1998.

Přílohy

Přílohy obsahují celkem 8. přepisů polostrukturovaných rozhovorů, tak jak následovaly chronologicky za sebou včetně stručných charakteristik informátorů a okolností rozhovoru:

1. Robin (15.),
2. Furie (18.)
3. Sofie (15.)
4. José (16.)
5. Teo (17.)
6. Alex (14.)
7. Pedro (18.)
8. Kristiano (14.)

Rozhovor č. 1.

- Místo:** Olomouc, Kudy Kam (NZDM), kontaktní místnost
- Datum:** 5. 12. 2012
- Informátor:** Robin (15.)
- Tazatel:** David Matoušek
- Okolnosti rozhovoru:** Respondent byl domluven předem, smluvenému času a místu dostal, jeho motivace k poskytnutí rozhovoru není jasná, samotný rozhovor proběhl bez komplikací a vyrušení.
- Charakteristika informátora:** Citlivý a vnímavý, spravedlivý, cílevědomí, inteligentní, komunikativní, nekonfliktní, umělecky založený romský chlapec, ve svém kolektivu velmi dobře přijímaný, toho času pod dohledem prokuratury za své bývalé prohřešky, zkušenost s pobytem v diagnostickém ústavu, mírně agresivní sklony, trestán za drobné krádeže, ve škole prospívá bez větší námahy, notorický kuřák marihuany, pravidelný konzument alkoholu a tabáku, občasný gambler, experimentátor s toxickými a návykovými látkami, ve vztazích si zakládá na spolehlivosti a věrnosti, preferuje neromské partnerky, oblíbený společník, spíše navazuje přátelské vztahy se staršími dětmi, než-li s vrstevníky, aspirant na střední odborné vzdělání s maturitou, nyní žák 9. tř. povinné školní docházky, vyznavač elektronické hudby (Techno, DNB, Hip-Hop...) a stylu s ní úzce spojeného, dává přednost

volné lásce před závazky, první pohlavní styk má ve svých patnácti letech už za sebou...

Přepis rozhovoru:

T: „Souhlasíš s nahráváním tohoto rozhovoru?“

N: „Ano, souhlasím!“ (smích)

T: „Kolik je Ti let?“

N: „Je mi 15 let?“

T: „S jakého prostředí pocházíš, můžeš mi popsat vaši domácnost, z kolika členů se skládá atp.?“

N: „Jakože s mámou s tátou, teďka prostě, máma ještě čeká a teďka budeme mít ještě další, takže budeme čtyři, zatím jsme tři, já a mladší ségra a brácha.“

T: „A jinak po celou dobu máte jednoho tatínka?“

N: „Jo, jeden.“ (ztišení)

T: „Kam chodíš do školy?“

N: „Tak já jsem teďka na základce v devítce, protože jsem měl odklad a prostě, teďka chci jít na zemědělkou na opraváře zemědělských strojů, a nebo jsem chtěl jít tady na rusveltovku (rozvadovku?), na karosáři, ale asi na tu zemědělkou spíš.“

T: „A ta škola je tady někde v Olomouci?“

N: „Jo!“

T: „Scházíte se, jste ve styku i s širší rodinou?“

N: „Jo, scházíme se, jakože občas, nebo když má někdo narozeniny nebo tak, tak vždycky zajdem. A my teďka prostě bydlíme u teplárny tam vzadu a tam, prostě, a tam bydlí aj teta a to, a tak sme pořád spolu a všechno, prostě...“

T: „Takže si třeba i vzájemně pomáháte, když je třeba?“

N: „Jo, občas no?“

T: „Když třeba nejsou peníze nebo tak..., vzájemné půjčky?“

N: „Fest!“

T: „A z jakého prostředí jsou třeba tvoji přátelé? Bavíš se spíše s vrstevníky, nebo máš i starší kamarády?“

N: „Starší. No, tak ono to začalo na Černé cestě, protože jsem bydlel na Černé cestě, prostě. A slyšel si, jak to probíhalo na Černé cestě nebo neslyšel?“

T: „Ne, povídej!“

N: „No, tak to bylo, prostě, takový menší geto, no a prostě, jsme se scházeli třeba čtyřicet lidí. „Víš co?“ No a všechno to bylo starší než já. Většinou to teda bylo starší. No a prostě já nevím, já jsem netušil, třeba nikdy tím, jak, když se podíváš třeba na ty čtrnáctiletý, patnáctiletý, jak ze sebe dělají úplný šašky, tak to jsem já ještě vůbec nezažil a to mě na nich baví, víš co, že se prostě toto... A jinak prostě pořád ze staršíma, pořád...!“

T: „A co jejich sociální status, jsou bohatí, nebo jsou ve srovnatelné situaci s tou tvojí? Navštěvujete se vzájemně, ne?“

N: „Jo, taková normální rodinka: ani moc, ani málo!“

T: „Jo!“

N: „Chápeš?!“

T: „Jako myslíš, že jsou jejich rodiče zaměstnaní?“

N: „Jo!“

T: „A co tvoji rodiče, jsou zaměstnaní?“

N: „No, tak máma teďka nedělá, ale dělala. A tata dělá pořád, pořád maká! (ironický smích) Já ho vidím, když spí a on vidí mě, když spím. To je největší mazec a vidím ho jenom...“

T: „Jasně, jasně, a co vlastně dělá, je někde jako stále zaměstnaný?“

N: „Jo, ale vůbec nevím, co dělá, dělá. Nevím formuje cosi, nebo co, jak jsem tak poslouchal, nevím, nějaký pipkoviny.“

T: „Je soustružníkem nebo obráběčem?“

N: „No, beztak.“

T: „A co tví prarodiče, máš ještě nějaké prarodiče?“

N: „Prarodiče, tak od mámy máma, ta s ňou jsem, jako že, tak nějak pořád, pořád jsem u ní nebo todle, ale její táta, ten prostě tady není, toho jsem neviděl od malička, takže vůbec nevím. No, a od táty máma, no tak tu taky znám a jeho tátu taky znám, jako že taky se navštěvujeme občas a tady to...“

T: „Takže, lze říci, že jakoby většina členů z vaší tzv. širší rodiny žije ve vzájemné blízkosti?“

N: „Jo, jo! Akorát tetu, teďka nám teta odjela, no teďka (úsměv), tak před třema rokama, do Kanady a do Velké Británie, někam tam.“

T: „No a Ty, nemáš v plánu se za ní jet třeba podívat?“

N: „Jo, po novým roku se tam chceme letět, no.“

T: „Jo, a byl si tam už někdy?“

N: „Ne!“

T: „A co třeba někde jinde v zahraničí už si byl?“

N: „Jo, to jsem byl v Bulharsku, v Bulharsku, ve Španělsku. „A kde jsme to byli?“ V Chorvatsku.

T: „Takže více méně u moře, dovolená týdenní nebo dlouhodobější pobyt?“

N: „Hm, tak v Bulharsku jsme byli tak ty tři týdny, a to sme jeli vlastně, to jsem byl vlastně minulý rok v Bulharsku, a to jsme jeli, jakože s klukama na tři týdny, takže to bylo největší“

T: „S klukama?!“ Takže Tobě jak je Ti těch 15. let, tak už se začínáš, tak jakoby osamostatňovat? Sleduješ vlastní život?“

N: „Jo, začínám se rozjíždět. To je, jak říkám, hodně tím, jako že, jak jsem vyrůstal hodně s těma staršíma jakože, takže...“

T: „Chápu! A co se týče životního stylu, jaké máš třeba zájmy, volnočasové aktivity...?“

N: „Tak zájmy: já se nejradši poflakuju, jako že, takhle.“

T: „Zevl?“

N: „No, zevl. Fest! A tak jako že jo, občas... Hodně chodím sem, hlavně, víš co, tady jsem taky, dennodenně skoro, prostě a...“

T: „Zvláště v zimě, že?“

N: „No, fest! Jakože v létě jsme seděli hodně na plácku, nebo jsme šli, nevím, nevím v létě chodíváme hodně na motokáry do garáží, nebo na todle jezero, jak otevřeli, no a jinak pořád zevl, nebo do parku na frisbí, taky není špatný.“

T: „Jasně, frisbí, hakís...?“

N: „Hm, hakís to fest, no!“

T: „A do nějakého sportovního kroužku nechodíš?“

N: „Tak já jsem dělal dřív sport, hodně, já jsem dřív hrával třeba fotbal, pak jsem hrál chvilku florbal, to mě nějak nebavilo, tak jsem zase začal hrát fotbal, to mě přestalo bavit, „no bavit“, já bych to hrál, akorát já už neudýchám to hřiště, tak záleží na této stránce.“

T: „Nemyslíš, že to je o tréninku?“

N: „Hm?!“

T: „Máš třeba nějaké idoly nebo životní ideály?“

N: „Idoly?“

T: „Mám na mysli nějaký vzor, někoho ke komu vzhlížíš, často tady třeba slýchám mluvit děcka o tom Ritmusovi. To není asi zrovna tvůj případ?“

N: „No, určitě ne!“ (smích) Tak já nevím, já su hodně tam Amerika, nějaký Biggi Smouks spíš.“

T: „A co to je?“

N: „Tak já nevím, prostě ...!“

T: „Razí třeba nějaké myšlenky, nebo ideály ...?“

N: „Ne, spíš ten jeho životní styl, jakože takhle vůbec, jakože rep, od něj, jakože takoví, já nevím, dá se říct gengster, no asi jo, dýler prej byl.“ (špatná artikulace)

T: „A jsou ty jeho věci nějak i třeba politicky zařaditelné?“

N: „Tak to nevím, on, hlavně ho živila hudba.“

T: „Jo, rozumím, tobě se na něm líbí v podstatě to, že vyrostl na ulici, a i tak to někam přes tu hudbu dotáhnul.“

N: „No, přesně tak! Ale tak, jako že, ani se nedivím, že Ritmus, v tomto Ritmus to úplně „zabil“, protože on byl dřív, když byl mladej, vyrůstal v getech, no a najednou, prostě, on tam od tamtaď utíkal. Já jsem s Ritmusem kecal na cígu, když byl tady v esku. On mi to všechno říkal, prostě, že, no... Ale eště když byl s Kontrafaktem, tak to bylo úplně jiný, ale ten Kontrafakt ho prostě dostal nahoru...“

T: „Jaké vyznáváš životní hodnoty? Co je pro Tebe v životě prostě důležité?“

N: „Tak dodělat školu, musím dodělat školu!“

T: „A co třeba: láska, rodina, nezávislost, svoboda...?“

N: „Tak láska, láska až přijde, tak přijde, rodina, rodinu mám.“ (smích)

T: „A rodina, kterou si založíš?“

N: „Jako ta potom, jo tak to chcu, ale až tak ve třiceti, fakt, protože já vím, že bych se o to nestaral a to, já su takovej trošku jinej, ne, že bych nestaral, kdybych už to měl, ale furt bych si chtěl užívat, víš co, to je prostě, je to mazec.“

T: „A co se týče třeba těch politických hodnot, jako je třeba ta svoboda?“

N: „Tak svoboda, to je jasný! Třeba vůbec nemám rád fašisty tady v Olomouci. To jsou mrdky, fakt! No a prostě, ne hlavně, každý mi říká, třeba minule jsem šel po městě a podkal jsem známé a prej: „Tam nechod', tam nechod', tam jsou nacisti!“ Ty jo. Říkám, proč bych se měl nechávat omezovat?! Já půjdu tam, kam budu chtít. (napije se čaje) Hm, a když je vidím, tak jim hned řeknu, dopředu prostě: „Jestli na mě šáhnete, tak já vás půjdu udat!“ Mě to nezajímá.

T: „Hm, a jinak Tě už nenapadá nic jiného, bez čeho by sis nepředstavil život, bez čeho by si nechtěl žít?“

N: „Nevím, vlastně jsem o tom ještě nikdy nepřemýšlel.“

T: „Nevadí, tak možná, že časem...“

N: „Časem!“

T: „Jinak, si ted' spokojený, neměnil bis nic?“

N: „No, tak jasně, jakože mohlo by to být potom... Jako časem to bude lepší tím, že prostě začnu chodit do práce, budu mít nějaký stálej přínos peněz a takový nějaký věci, prostě a... Hlavně chcu, jen co mi bude osmnáct, naostro normálně, tak hned chcu svůj byt!“

T: „Až budeš mít jednou prachy, tak co s nimi budeš vlastně dělat?“

N: „S prachama?! Tak já jsem říkal, že když budu mít větší přínos peněz, dejme tomu třeba tři sta papírů, kdybych měl u sebe, že sem, prostě bych, utekl pryč od cud, prostě daleko od cud.“

T: „Jasně, a kam by si konkrétně odešel, kde by se Ti líbilo žít?“

N: „Třeba do Španělska. Tam práce úplně za jedničku, hlavně v létě, fakt, nebo spíš na podzim, víš, sklízení jablek. „Víš kolik za to dostávají?“ Hej, mají se!“

T: „(...)“

N: „A taky jsem si říkal, že kdybych tady dodělal tu školu, no a prostě bych měl třeba opravář zemědělských strojů, a že bych si tam třeba, nebo dálkově udělal nastavbu, prostě nějak že bych, aj v cizině, třeba někde, prostě, mně by to nevadilo, já bych tam, já bych tam začal už aj bydlet, prostě, já nechcu být, tady v Český republice. Tady je to zbytečně provařený všechno.“

T: „No, ale co by si teda dělal s těma prachama, bez ohledu na to místo, kde nakonec skončíš?“

N: „Hm, prostě bych investoval něco do toho, abych bydlel, no, tak řidičák bych si, kdybych dodělal tu školu, tak už bych měl řidičák. No, tak auto hned bych si, to je jasný, že bych si pořídil auto, no. „No, a co chceš dělat potom?“ Nějaká ta investice do toho bytu, do toho všeho, a abych měl co papat. A nevím, nějaká ta frajerka, fest, ta aby měla taky co furt papat...“

T: „A co nějaká ta zábava či kultura?“

N: „Taky no.“

T: „Nemáš náhodou něco speciálního, do čeho by si ty prachy vrazil?“

N: „Jo tak určitě: hadry nějaký, fest hadry a tak, já nevím, já sto papírů bych utratil jen za hadry a měl bych na sobě jen třeba: bundu, dvě mikiny, troje rifle, třeba čtvery trička a sto papírů nikde, protože já jdu do Twistru, a teďka minulej rok jsem měl bundu za sedm a půl, to je prostě nic. (smích) To padáš, no!“

T: „Za sedm a půl litru, říkáš?!“

N: „Hm, a byla hned tak zničená, protože já nemůžu mít takový věci už.“

T: „A to Ti na ni dali rodiče, nebo sis na ni vydělal někde sám?“

N: „Půlku jsem si vydělal a půlku mi na ni dali rodiče.“

T: „Kde sis vydělal, někde na brigádě?“

N: „Hm, a já jsem dělal se strejdou, on má firmu, a dělal jsem sádroše, víš.“

T: „Jo jo, stavební firmu. Tak to je dobře, že už takhle začínáš, něco si sám přivydělávat, rodiče si asi sami nemůžou dovolit Ti všechno koupit. Jinak vidím, že si docela potrpíš na drahé značkové oblečení?“

N: „Jo!“

T: „Kam chodíš nakupovat oblečení?“

N: „Do skejtvých obchodů.“

T: „A myslíš si, že můžeš počítat s podporou ze strany rodičů a přátel při dosahování svých vlastních vytyčených cílů?“

N: „Jo, to je jasný!“

T: „Už si zmínil, že Ti rodiče pomáhají finančně. Pomáhají Ti i třeba s domácíma úkolama?“

N: „Tak úkoly, to já většinou dělám ve škole o se spolužákama. Vždycky po hodině, většinou, abych nemusel doma už nic dělat. Doma vždycky jenom se naučím, tak prostě, jak kdy, jak na jakýj předmět musím, prostě.“

T: „Jaký předmět ve škole Ti dělá, třeba tak největší problémy?“

N: „No tak fyzika, to mě nebaví totiž. No, a jak mě to nebaví, tak prostě...“

T: „A co třeba čeština?“

N: „Tak tam mám trojku, a to se dá, Ty vole!“

T: „Čeština je těžký jazyk?“

N: „No, ale jako, mně se to zdá úplně zbytečný, takový ty rozbory, víš, a takový to všechno, protože vím, že už to nebudu používat.“

T: „Co Ty a náboženské vyznání nebo spiritualita, věříš na nějaké nadpřirozené jevy?“

N: „Tak já věřím, já věřím, že něco existuje určitě, jakože dejme tomu Bůh, jakože Bůh, prostě něco určitě existuje, určitě něco existuje, věřím tomu!!!“

T: „Proč tomu věříš, máš nějaké zážitky či zkušenosti?“

N: „No tak my zrovna, když jsme byli v tom Španělsku, tak jsme byli s klukama na půdě, a tam byla sláma, a měli jsme tam na šňůře pověšený trička, a teďka úplně z ničeho nic průvan, okno nikde, dveře taky nikde, průvan jak piča, a prostě v tom tričku byla úplně tvář, úplně vyděšená, prostě taková úletová. Úplně jsem se toho lekl, jsem to tričko úplně strhl, říkám:

„Vůbec tady nebudu!“ A pak, prostě jsme vzali mouku, a posypali jsme ju tam, a po té mouce byli úplně takový čáry, takže vím, že tam prostě něco bylo. A s Haluškou, nevíš, Haluška, znáš Halušku, taky sem občas chodí. No on už sem jakože teďka moc nechodí, ale dřív sem chodíval, a on bydlel tady na Dolňáku a prostě měl tak schody nahoru, a seděli jsme ti, v tom jeho vchodě, dávali jsme prda, a teďka jsme se zadívali tak na ty schody, a na tom, na těch schodech, tak prostě někdo seděl a díval se na nás prostě. A z toho jsem taky úplně padal, (...). Říkám: „Tam už nejdu Haluška!“ A taky že už mě tam nedostal.“

T: „A jinak, byl si v rodině někým třeba vedený k nějakému náboženství?“

N: „Ne, to vůbec. Ještě že tak, mě by to nebavilo.“

T: „Nikdo u vás nemá náboženské vyznání?“

N: „Tak já nevím, vůbec, určitě ne beztak ne.“

T: „Jste prostě bez vyznání?“

N: „No, ale jakože, beztak věrijou nebo to, ale prostě nedávají to nějak najevo.“

T: „Jsi pokřtěný?“

N: „Jo, jsem. Musíme být.“

T: „Takže tuto tradici dodržujete?“

N: „Jo, fest!“

T: „Co Ty a sex, máš v této oblasti už nějaké zkušenosti?“ (smích)

N: „Tak určitě mám zkušenosti.“

T: „Měl si už pohlavní styk?“

N: „Jo, určitě, tak asi jo.“

T: „Měl si už stálejší partnerku?“

N: „Tak byl jsem už s buchtou rok. No, a pak jsme se nějak neshodli, a to, to bylo nejdelší, no ale...“

T: „Proč jste se rozešli?“

N: „No, tak protože jsme byli na akci, a já jsem byl docela moc, ona taky, a ona mě začala srat, tak jsem si uletěl s jinou buchtou, no a ona to viděla, tak prostě jsme se, ona si pak taky začala ulítávat s borcem, tak jsem ju poslal prostě do prdele, říkám: „To prostě nemá cenu!“
Říkám: „Jo, tak úlet byl dobej, ale prostě hotovo!“

T: „Byl si do ní zamilovaný?“

N: „Tak zamilovaný, já nevím?! My jsme se namotali úplně navzájem, úplně moc, a to je takový...“

T: „Šlo spíš o sex nebo jste si spolu rozuměli?“

N: „Ne, nešlo o sex, rozuměli jsme si. Tak za ten rok, tady si pamatuji, že to byly první dva měsíce, to bylo takový, že jsme se poznávali, jakože víc, a pak už to bylo tak, jak kdybych s ňů byl normálně, jakože pět let, fakt, úplně to bylo né... Pak už, třeba ty poslední dva měsíce, jsem na ni měl úplně nervy, třeba občas, to bylo takový...“nadžena“. (smích)

T: „Z jakého byla ta dívka prostředí, byla to Romka?“

N: „Ne, ne, ještě ani jednu jsem neměl, ani jednu, ani nějak nechci, nevím proč, ale nechci!“

T: „Hm, zajímavé!“

N: „Je to zajímavé. Já su strašně zajímavý, mně to říká každé, jako že ne tohle, ale v tomhle, že mám, že sem úplně jinej, než ostatní, nevím...“

T: „Jaký máš vztah k drogám, můžeš mi popsat své zkušenosti?“

N: „Jo, tak já Ti, popovídám si s Tebou o tomto. No, tak jakože ze začátku to bylo třeba v desíti, jsem začal hulit, a hulím do teď (evry day), no a...“

T: „Kolikrát tak denně třeba si zahulíš?“

N: „Tak já nevím, já jsem to nikdy nepočítal, jako nezkoušel, ale věřím, že tak určitě patnáctkrát.“

T: „Čili si permanentně zkouřený!“

T: „Kouříš taky cigarety?“

N: „Kouřím i cigarety a chtěl bych přestat kouřit cigarety. Pořád to nende, je to špatné. Jo, časem třeba mě to omrzí, nevím.“

T: „A kde na to vlastně bereš prachy?“

N: „No, tak máme takovou, prostě kolektiv, nějak, jakože těch děcek, jak chodíme ven, a prostě u nás je to tak kdo má, tak dá a když nemá, tak dostane, prostě.“

T: „Kouříte balené cigarety?“

N: „Tak cíga, kulatý nejlépe, většinou.“ (smích)

T: „Takže jsi, závislí na marihuaně?“

N: „Já nevím, každý tomu říká jinak.“

T: „Nechceš snad zpochybnit, že se v tvém případě jedná o návykové chování?“

N: „Tak je to návykové chování, ale myslím si, že za určitých okolností by nebyl problém s tím přestat, ale já nechci přestat, to je to největší, toto no, protože hulím už dlouho.“

T: „Nemíváš po marihuaně nějaké špatné stavy?“

N: „Ne, se vždycky zhuším, se zhuším že, a pak su takovej jinej, ne já su prostě jinej pořád!“

T: „A co gembling?“

N: „Tak jo, občas si du zahrát, ale tak za drobný, většinou, jakože du zkusit třeba dvacáka, když to padne, tak padne.“

T: „Hraješ jen, když si chceš finančně přilepšit?“

N: „No, i když mám prachy jakože, většinou tak dvacáka, půl sta. Nejvíc jsem hodil do automatu kilo.“

T: „Jde Ti o hru jako takovou, nebo spíš o výhru?“

N: „Jde mi o tu hru, ne o tu výhru. To tam už s tím musíš jít, že prostě riskuješ, takže si vždycky občas zahraju a pohoda.“

N: „No a k tomu co jsem zkoušel a ne?“

T: „Povídej!“

N: „Tak minulej rok, no minulej rok, to ještě není minulej rok. Teďka o prázdninách jsme byli, dálkově jsme byli, víš, jsme byli ve Šternberku na dramech, a já už jsem to tam nezvládal, a byl tam borec, a já jsem měl větší obnos peněz u sebe, tak jsem si vyřešil koláč. Víš co je koláč?“

T: „Jo, myslím, že vím éčko nebo extáze.“

N: „No, dal jsem si koláček, no, a pak jsem si zakouřil peří, a to jsem jenom kouřil, říkal jsem si, že bych ani nedal, ani nosem ani buchnou.“

T: „A tomu se říká jak, když se kouří ten pervitin, s tím jsem se ještě nesetkal?“

N: „Ne? Plech, (smích) tomu se říká plech, a přitom se to nehulí z žádného plechu, to je na to taková speciální baňka.

T: „To jsou tedy tvoje experimenty, tvrdé drogy si neužíval nikdy pravidelně?“

N: „Fest! Ne to vůbec, to bylo vždycky tak po haluzi.“

T: „Takže když si někde opilí a zkouřený na akci, a někdo s tím přijde, tak není problém?“

N: „No, tak není problém, jakože, jak kdy, víš co.“

T: „Chtějí za to prachy nebo...?“

N: „Jak kdo, jak kdy!“

T: „Rozumím. Jakého druhu akce nejčastěji navštěvuješ?“

N: „Já dramy. Pořád dramy, dramy, dramy.“

T: „Tady v Olomouci?“

N: „Metro a v Esku občas a v Účku, teďka v pátek byli v Účku dramy, to jsem byl strašně překalený.“

T: „A co alkohol?“

N: „Piju tvrděj alkohol a pivo jo, pivo piju moc, pořád piju pivo.“

T: „A víno?”

N: „Vino, to mi nějak moc nechutí, jak který.“

T: „Takže piješ raději ten tvrdý a zapiješ to pivem, do toho zapálíš nějaké to brko?”

N: „No, tak brko, to fest no, to mi vždycky úplně... Dlouho jsem nezažil stav, že bych byl jenom oželej, protože kdykoliv jdem chlastat, nebo to, tak vždycky zahulíme, protože chodím ze samýma huličema, ne se samýma, ale většina je hulič, prostě. Každý je ve svém kolektivu, a toto, a, no a...“ (smích)

T: „A trávu si kupuješ nebo pěstuješ pro vlastní potřebu?”

N: „Tak jak kdy. Pěstoval jsem jednou, než mi ty kytky podělaly, tak jsem..., tak to bylo v pohodě. Měl jsem dvě kytičky krásné.“

T: „Kde si je měl?”

N: „Měl jsem je u kámoša ve skleníku, no a vykradli ho.“

T: „Bydlíte v domku nebo v paneláku?”

N: „V paneláku.“

T: „Konkrétně se jedná o jaké bytové prostory?”

N: „To je, ono to bylo nejdřív dva plus jedna, ale ty pokoje jsou strašně velký, no tak jsme jeden pokoj přepažili, no a jeden mám já s bráchou a ségra, protože je to prostě ségra, tak má pokoj sama, protože já bych s holkou...“

T: „Ty si nejstarší ze sourozenců?”

N: „Já jsem nejstarší, no. Ségře je třináct a bráchovi sedm.“

T: „A teď se má ještě narodit to čtvrté?”

N: „Jo, po nejdelší době. Já už jsem si zvykl na ten klid, jak ten brácha postupně roste.“

T: „Kdy to vlastně čeká tvoje máma?”

N: „Přímo 15. března, a to mám narozeniny, 15. března to je halus.“

T: „Budete zase řešit nějaké nové bydlení?”

N: „Fest!“

T: „A už se ví, co to bude?”

N: „Holka.“

T: „Tak to možná ani to nové bydlení nakonec řešit nebudete muset, ty zůstaneš s bráchou a ségra bude mít pokoj spolu s malou?”

N: „No a za tři roky, dítě bude mít tři roky a já budu mít osmnáct, a já v tom bytě nebudu, teda...“

T: „A tvoje ségra sem nechodí?”

N: „Byla tady tak dvakrát, třikrát, čtyřikrát, pětkrát, nevím. Znáš Marcelu?“

T: „Možná, mám problém zapamatovat si tolik jmen.“

N: „Verča by určitě věděla.“

T: „Tak jo, mě už teda nic nenapadá, takže Ti děkuji mnohokrát za krátké interview!“

N: „Jo, nemáš zač!“

Rozhovor č. 2.

- Místo:** Olomouc, Kudy Kam (NZDM), kontaktní místnost
- Datum:** 17. 12. 2012
- Informátor:** Furie (18.)
- Tazatel:** David Matoušek
- Okolnosti rozhovoru:** Informátorka byla domluvena spontánně, rozhovor se tak uskutečnil ihned po seznámení s projektem. Motivace k účasti na rozhovoru není jasná. Samotný rozhovor potom proběhl bez vyrušení či nepředvídatelných komplikací.
- Charakteristika informátora:** Pravděpodobně lehce epileptická, rozporuplná, na svůj věk zaostalá, citlivá a spíše introvertní, přitom však cholerická romská dívka s poruchami chování, ve svém kolektivu proto plní roli outsidera, na začátku pubescence měla údajně problém s genderovým zařazením, má pouze dokončené základní vzdělání, nezaměstnaná s aspirací na ženu v domácnosti, svobodná a bez dětná, doposud žijící v orientační rodině, vstřícná, temperamentní s agresivními sklony, pravidelná konzumentka tvrdého alkoholu, doposud nemá stálý partnerský vztah, první zkušenost s pohlavním stykem měla již ve svých třinácti letech, výrazně sexuálně založená, vyznává popkulturu, hlásí se k evangelické církvi ačkoliv doposud není ani pokřtěná, fatalistka, za největší hodnotu v životě považuje rodinu. Preferuje

romského partnera, který by jí měl být hlavně psychickou podporou...

Přepis rozhovoru:

T: „*Kolik je ti let, Verčo?*“

N: „Osmnáct, ale teď mi bude devatenáct.“

T: „*Souhlasíš s nahráváním tohoto rozhovoru?*“

N: „Souhlasím.“

T: „*Můžeš mi, prosím Tě, popsat prostředí, v němž žiješ, myslím tím: kde a s kým bydlíš?*“

N: „Byt, takový panelák, no.“

T: „*Kolik má místností?*“

N: „Dva plus jedna.“

T: „*S kým v té domácnosti bydlíš?*“

N: „Já, tři ségry, tři děti, od mé ségry, mamka a taťka.“

T: „*Navštěvujete se třeba i s širší rodinou?*“

N: „Jo, jo, moc je nás.“

T: „*Kde bydlí, někde poblíž vás?*“

N: „Jo, jo!“

T: „*Řekla by si, že bydlíte někde spíše na okraji nebo přímo tady někde v centru Olomouce?*“

N: „No, spíš, dál od centra.“

T: „*Učíš se, nebo jakého si dosáhla vlastně nejvyššího vzdělání?*“

N: „Devítku jenom.“

T: „*Nemáš potřebu si ještě nějaké vzdělání třeba doplnit?*“

N: „Jo, právě že jo, ale nepřemýšlela sem ještě o tém, ale chci jako no, takže...“

T: „*A co tvoji přátelé, jsou z podobného prostředí jako Ty?*“

N: „Nel!“

T: „*Jsou teda z lepších či horších poměrů?*“

N: „Jako aj Bohatší jako aj chudší, a tak prostě, ono prostě různí kamarádi, kteří mi aj pomáhají a tak prostě.“

T: „*Přáteliš se i s gádzama?*“

N: „Jo, jo, jo, jako aj s bílyma, to moc jako.“

T: „Když se vrátíme ještě k té škole Verčo, tak měla by si třeba alespoň nějakou představu o profesi, které by ses chtěla věnovat?“

N: „No, mám představu jako. Ráda tancuju, moc no. Miluju prostě hudbu, strašně moc. To je můj život, tanec.“

T: „Jaké taneční styly preferuješ?“

N: „Tak hip-hop a španělský a takový ty tance a tak...“

T: „A co čardáš třeba?“

N: „Jo, jo aj to, no, takový.“

T: „Do školy jako takové se teda ale nechceš vrátit?“

N: „Eště, ne, no jako o tom právě nepřemýšlím. Ale jako chci jít do práce. To zas jo!“

T: „A kromě toho tancování máš třeba ještě jaké zájmy, co máš ráda, co ve svém volném čase děláš?“

N: „Tak chodím sem do klubu, že pak třeba ze ségrou jdeme pryč, a takový, takový časy, no, aj s kamarádka a tak...“

T: „A kam třeba takhle chodíte, tak jako třeba jenom zevlujete, chodíte po venku, po obchodech?“

N: „No, a k tetě a tak..., no na návštěvy.“

T: „A jinak krom tohoto, nemáš třeba nějaké koníčky nebo tak?“

N: „Koníčky to jo, tak ráda dělám basket, jo...“

T: „A ten basket hraješ jako v nějakém sportovním klubu?“

N: „Nee, jenom tak po venku. Ráda hraju kulečnick, ten fotbálek a takový ty věci.“

T: „A sbíráš třeba něco, jako muziku?“

N: „Jo.“

T: „A co počítač, hraješ třeba nějaké PC hry?“

N: „Hm, Hm, no, počítačový hry, to ne. To není moc pro mě, to spíš je pro děti, ale to ne jako.“

T: „Takže dáváš přednost spíše tomu internetu, sociálním sítím atp.?“

N: „Jo, jo, jo, to jo, to jo, to ráda, jo to ráda.“ (smích)

T: „A co filmy třeba?“

N: „Filmy taky, moc miluju filmy.“

T: „Co ještě máš ráda? Ted' jsme přišli ještě na spoustu věcí.“

N: „Co mám ráda, tak sú diskotéky.“

T: „Jak často na ně chodíš?“

N: „Tak dvakrát, třikrát do týdne, no.“

T: „A jak to děláš s prachama, když si nezaměstnaná?“

N: „S prachama...?“

T: „Kluci Ti tam třeba něco poručí nebo jak je to?“

N: „No, ale buď mi dá i mamka a nebo já si i třeba vydělám, třeba, pudu třeba, já nevím, třeba, třeba, kamarádka a nebo teta mi třeba řekne: „...no potřebuju pomoc!“, tak já jdu a dá mi třeba ty prachy, tak tak.“

T: „Takže si vzájemně tak pomáháte?“

N: „No, no, no.“

T: „A máš třeba nějaké idoly?“

N: „Idoly, to mám po hojnu.“

T: „Tak schválně?!“

N: „Tak můj idol je Jenifer Lopez, to jako tu miluju tu zpěvačku, fakt, to je moje.“

T: „A proč?“

N: „Protože, já nevím, ona, prostě, nevím, nevím, prostě...“

T: „A není to třeba kvůli tomu, co z ní vyzařuje, myslím tím nějaké osobní kouzlo nebo tak?“

N: „No, prostě všechno, víš, jako že, jako dobře tancuje, perfekt, jako fakt že jo. To fakt je můj idol, jako ona!“

T: „A četla si někdy třeba něco o ní, nějaký životopis, nebo něco?“

N: „Jo, jo četla.“ (pokles v hlase)

T: „Takže Tě přitahuje, jakoby i ten její život?“

N: „No, no, no, no.“

T: „A kdo dál ještě třeba, říkala si, že máš spoustu idolů?“

N: „Shakira, Tom Biron, Nikol od pussy de gilos, (...).“

T: „Přitahuje Tě, prostě, takový ten shou business, pop-music, ten tanec...?“

N: „No, no, no, jo.“

T: „Co se týče takových těch hodnot, bez čeho by sis třeba nedokázala představit život, co je pro Tebe opravdu důležité?“

N: „Mít děti!“

T: „Mít rodinu?“

N: „No, takovou tu sekundární. Nedokážu si představit nemít děti, fakt jako. Ale je to těžký být s děckama.“

T: „Ale je to potřeba, jinak bychom vymřeli, že?“

N: „No, to jo, to jo, to jo.“

T: „A jaké další hodnoty, třeba zrovna v tom partnerském vztahu by si upřednostňovala?“

N: „Tak, aby byl to samí jak já, jako ne-Rom to né, to né. Jako to je jedno, prostě, jo, ale prostě jako, aby měl chování pěkný, víš, jako, aby mi pomáhal, jo třeba, když budu mít psychiku, aby mně v tom pomáhal, a tak... A třeba, když budu mít rodinu, aj tak, aby mi v tom pomáhal, a takový no.“

T: „Rozumím, aby to byl takový ten partner, o kterého se můžeš opřít?“

N: „Jo, jo, jo, jo, ano, no, to si já představuju.“

T: „Aby byl věrný třeba taky?“

N: „Hm, hm, věrnej no, to hlavně.“

T: „Aby Tě měl prostě rád!?“

N: „Hm, hm!“ (přítakání)

T: „No, jo s těmi hodnotami to je vždycky těžké, taková trošku podpásovka, člověk hned neví co na to říct, že jo?“

N: „No, to je těžký, to jako. (smích) Tak já mám třeba teď přítele, jo, teď, ale jako on mi není jako moc věrnej, to není, ale jako zas mi pomáhá, takový...“

T: „A kolik mu je?“

N: „Třicet dva.“

T: „Tak to už z toho asi nevyroste, co?“ (ironie)

N: „To né, to zas ne no!“ (srdečný smích)

T: „Tak uvidíš, jako třeba když se do Tebe zamiluje, tak ho ještě dokážeš změnit?“

N: „No, to jo!“ (naděje)

T: „Takže říkala si, že by si chtěla být teda tou tanečnicí?“

N: „Hm, hm, strašně, to jako, já tanec miluju, to je pro mě, fakt, tanec, hudba.“

T: „A co pro to děláš, aby se tak stalo?“

N: „No, právě že nic. (smích) Právě že nic, ale jako, prostě chtěla by sem moc.“

T: „Je to tvůj takový sen?“

N: „Hm, to je můj sen!“

T: „A něco, řekněme, reálnějšího by tu bylo?“

N: „No, prostě, jako, nevím, co bych? Tak kdyby třeba jako to přestalo, tak bych si potom třeba udělala rodinku.“

T: „Takže žena v domácnosti?“

N: „No, jo, jo, asi takový.“

T: „Máš u rodičů a přátel podporu, myslím třeba v tom, co chceš dělat?“

N: „Jo, strašně moc, fakt, moc mi pomáhají, strašně moc.“

T: „A to jak finančně, tak třeba i tím, že sympatizují s tvými plány či cíli do budoucna?“

N: „Jo, jo, jo strašně moc. Já třeba, když nemám jo, a ten, třeba moje mamka nebo někdo, jo, třeba blízký kamarád, oni mají a vidí, že já nemám, tak oni mi dají, víš, tak, prostě, a třeba moje teta chtěla pomoc, tak jsem šla, jsem musela, že jo, no tak mi dala potom za to prachy. Jako, ale nechtěla sem, že protože je to moje teta, víš, a aj tak mi je dala.“

T: „To je hezké, že si takhle pomáháte.“

N: „No, jako moc si pomáháme, to jo.“

T: „A co máš teda v plánu s tím svým snem udělat, nechceš se přihlásit třeba do nějakého tanečního kroužku?“

N: „No, právě tat'ka nechce, nechce ani moje jako, moje rodina to prostě nechcú.“

T: „Takže v tomhle Tě moc nepodporují?“

N: „No, právě že vůbec, ale jako zpěv to jo, ale jako já ne, já moc nezpívám, ale tanec to je, třeba když su doma a pustím písničky, tak hned tancuju, už to prostě na mě de, aj dneska jo, takže, jako.“

T: „A proč vlastně myslíš, že tví blízcí nechtějí, aby si veřejně tancovala, jak si to vysvětluješ, co si myslíš, že jim na tom vadí?“

N: „Protože oni, oni si myslí, že – jak to mám říct –, že prostě, třeba když třeba budu vystupovat a třeba budu mít minisuknu a takový, tak to si myslím, prostě jim to..., a u nás to tak není, víš, to je...“

T: „A myslíš, že by jim to vadilo, i kdyby si šla tančit do nějakého toho vašeho folklorního kroužku?“

N: „Aj tak!“

T: „Jinak, co Ty a náboženství, spiritualita, máš nějaké vyznání, věříš v něco?“

N: „V Boha. V Boha, no. Toho miluju přímo!“

T: „Jsi pokřtěná?“

N: „Nejsu eště, no, právě že.“

T: „A u vás jako?“

N: „Všichni!“

T: „Všichni jsou pokřtění?“

N: „Všichni, celá naše rodina.“

T: „Počkej, ne, teď nerozumím. Všichni jsou pokřtěni kromě Tebe, nebo...?“

N: „A ségry ještě.“

T: „Jo!“

N: „Ale dvě už jsou, a taťka ještě není, ale mamka je.“

T: „Jo, dobře, tak si to vyjasněme, takže jakého to jste vlastně vyznání, nebo k jaké že církvi se to hlásíte?“

N: „No, my jsme evangelická, jako.“

T: „Evangelická církev.“

N: „Jo!“

T: „Proč věříš v Boha?“

N: „Protože mi dal to, co chtěla.“

T: „Rozumím, takže když se modlíš, a něco si při tom zároveň úpěnlivě přeješ...“

N: „...tak mi to dá! A já tomu věřím, že mi dá všechno.“

T: „Dobře! A co Ty a sexualita: kdy si přišla o panenství?“

N: „Ve třinácti.“

T: „Kolik si do této chvíle vystřídala partnerů?“

N: „Partnerů jsem měla pět nebo šest, no.“

T: „Jednalo se o vážnější milostné vztahy?“

N: „Jo, to už měli osmnáct nebo devatenáct let, to už...“

T: „Jak dlouho ty vztahy co se Ti podařily navázat, asi tak trvali? Nebo to snad bylo pokaždé úplně jiné?“

N: „No, (smích) jeden byl úlet, prostě jenom tak na sex, a Čau! Pak druhé to bylo vážný, no a takový...“

T: „Co drogy?“

N: „Žádný drogy neberu! To vůbec to...“

T: „Skutečně, ani cigarety, ani gambling, alkohol?“

N: „Ne, ne, nic. Akorát alkohol to jo! To jo, ale akorát jsem zkoušela, aj piko, jo ale už ne, to v životě už fakt nedám.“

T: „Takže jednorázový experiment?“

N: „Jo, jenom na diskotéku pařit, prostě všechno možný, ale fakt to už vůbec, prostě drogy už gó ne.“

T: „Proč ne, jakou máš zkušenost?“

N: „Mně to dělá zle ty drogy, já třeba, já mám kamarády, který moc drogujou a fúrt říkaj: „Chceš?“, a já říkám: „Nel“, to vůbec, já drogy žádný ne. Jo, třeba chlast si dám, to jo, ale drogy to vůbec, to ne, to vůbec, jako. Abych sem si potom zničila život, to nee, to kdepak, drogy to ne, fuj!“

T: „Takže ta tvoje zkušenost s tím pervitinem byla tedy vyloženě špatná?“

N: „Byla moc, mě se úplně zatočila hlava, jo, jak sem pařila, já: „Co to je kurňa?!“, až pak sem si uvědomila, že sem si dala tu drogu.“

T: „Zkombinovala si to tenkrát s alkoholem?“

N: „Jo, právě, že jo, aj alkohol aj to.“

T: „A alkohol piješ vždycky, když si na diskotéce?“

N: „Když jsme třeba na diskotéce, my všichni, prostě kamarádi, tak si dáme, jako hned džus, no a třeba až po dvacáté hodině, nebo tak, tak si dáme chlast.“

T: „A co tak piješ?“

N: „Vodka, džus, Metaxu, Jelzina a ten Jim Beam, nebo jak se tomu říká, tak to piju.“

T: „S colou?“

N: „No, no!“

T: „A víno, nepiješ?“

N: „Ne, to víno nepiju, to mi dělá zle na žaludek, právě že víno.“

T: „Tak to jsme nějak moc rychle sfoukli!“

N: „(smích) Já, mám jinej život, než ti další třeba, mají třeba život takovej, že nemají nic. Třeba jako, že třeba drogujou, jo, mají třeba, mají třeba mamky, které si třeba na toho kluka úplně vykašlou, jo. Já takovej život nemám.“

T: „Takže, tím chceš říci, že žijete tak jakoby spořádaně?“

N: „Ano, ano, úplně jako!“

T: „Celá rodina?“

N: „Celá rodina.“

T: „Ale sama si přece řekla, že mezi přáteli znáš takové nějaké problémové lidi?“

N: „To mám, no.“

T: „Kteří si třeba ujíždějí na těch drogách?“

N: „Hm, to mám.“

T: „Máš mezi nimi i třeba, já nevím, takové co chodí gymnázium?“

N: „Jo, to mám.“

T: „Opravdu?“

N: „Jo!“

T: „Tak to si asi hodně přátelský člověk, co?“

N: „No, já su strašně, fakt strašně. Já miluju moc přátelé, kamarády a takový. Já prostě, já prostě žiju, fakt!“

T: „Takže se dá říct, že přátelství je taky pro Tebe taková nějaká hodnota, bez které by si nemohla žít?“

N: „Hm, hm!“

T: „A proč to vlastně po základce nevyšlo s nějakou tou školou dál?“

N: „No, taklenc, já sem šla devítku, a já sem měla strašně špatný známky, strašně, prostě, nešla mi matika, jo, fyzika a takový ty věci, a prostě učitelka mi řekla: „...jako, za co chci jít?“, tak sem jí říkala, že chci jít za kuchařku, a ano mi říkala: „No, jo, ale Ty máš špatný známky!“, no, no, tak sem ji poslala do prdele učitelku. Prostě já už sem na to, fakt, prostě srála, tak sem si prostě říkala, já už na to prostě seru, kašlu na to, na celou školu, tak si pujdu na úřad, a tam mi dali kurz, no a já sem s tím papírem šla k doktorovi, a ona mi říká, ta moje doktorka, že nemůžu pracovat.“

T: „Že nemůžeš pracovat?“

N: „Ano! A že můžu mít práci takovou, prostě, že můžu jen sedět, protože su psychicky nemocná, proto. Já třeba když stojím moc, až moc dlouho stojím, tak hned odpadnu, takovou mám prostě smůlu.“

T: „Co je to za nemoc, jak se menuje?“

N: „To je..., já beru ty magneska, ty, ty prášky.“

T: „Není to náhodou nějaká mírnější forma padoucnice, epilepsie?“

N: „Něco takovýho, no.“

T: „Tak to by si nakonec nemohla ani tancovat, ne?“

N: „No šak právě, o to de, ale já chci, já mám prostě chuť tancovat. Já třeba aj, když idu ven, jak slyším hudbu, tak najednou..., prostě du tancovat, prostě...“

T: „Nemůžeš se, vyléčit?“

N: „Nejde to, no, to už... Ta nemoc, prostě, nejde vyléčit, ne!“

T: „Tak to bude pravděpodobně ta epilepsie.“

N: „No, jo.“

T: „Máš někdy třeba i nějaké záchvaty zuřivosti?“

N: „Mám, třeba mě, strašně něco, úplně moc, prostě rozčílí, ale úplně, úplně, moc až mi je špatně, úplně, prostě strašně je mi zle.“

T: „*A nestává se Ti to třeba častěji, když si pod vlivem alkoholu, protože pokud máš skutečně tu epilepsii, tak to by si asi neměla správně moc pít?*“

N: „Stává se mi to, ale moc ne, moc ne, jako.“

T: „*A kam tak vlastně chodíte po těch diskotékách?*“

N: „Tak třeba do Brna, a když ne, tak do Belmonda, do Timpa, a takový ty diskotéky, co sou tady v Olomouci, když ne, tak do Brna.“

T: „*Hm, a v Brně máš taky nějakou rodinu?*“

N: „Tam mám, tam mám sestřenici, v Brně.“

T: „*V té škole si měla hlavně problémy, jak říkáš s těmi předměty jako fyzika, matematika, a co třeba čeština, tu si zvládala, ta Ti nedělala problémy?*“

N: „Ta mi šla, ta mi šla perfektně, jako, fakt, to sem se divila aj já, jak jakto, že mi de to, ale matika mi nejde vůbec, jako to mi nešlo.“

T: „*A vždycky Ti ta čeština šla teda, jo?*“

N: „Vždycky, jako vždycky, to sem měla známky, jako na na na jedničky, ale matika to už ne, to sem měla trojky, dvojky, čtyřky, pětky. To už prostě nešlo, no. Buď to udělala ta psychika, nebo já nevím.“

T: „*Kdy Ti ta nemoc byla vlastně diagnostikována, myslím tím, kolik Ti bylo let?*“

N: „Já sem to měla, už od jedenácti, protože to má aj mamka, takže to mám od mamky.“

T: „*Dědičně?*“

N: „No!“

T: „*Co vaši, žijí pořád spolu, myslím tím, není třeba rozvedený jeden nebo druhý z rodičů, ve smyslu předchozího manželství, nebo tak...?*“

N: „Jo, už sou spolu...oni, ne vůbec, on jí je vjernej, až moc jí je věrnej, taťka mámě, moc, aj mamka jemu.“ (hrdost)

T: „*Možná je to i právě tím, že jsou oba věřící?*“

N: „Hm, jsou věřící, strašně, už žijou spolu třicet let.“

T: „*A ty si nejstarší ze sourozenců?*“

N: „No, já su uprostřed.“

T: „*Ty si uprostřed?*“

N: „Jo.“

T: „*Ty máš, vlastně ještě ty dvě ségry, říkalas, a ještě ta nejstarší, předpokládám, že ta nejstarší má ty tři děti, jak s vámi bydlí?*“

N: „No, a ještě tři bráchy, ale ten náš druhej brácha, on nežije s náma, on žije, úplně mimo, ale úplně mimo Olomouc.“

T: „A ta tvoje nejstarší ségra zůstala s těmi třemi dětmi úplně sama, nemá žádného partnera?“

N: „Ne, ona má přítele. Hm, hm.“

T: „A co jim tedy brání, aby spolu žili?“

N: „Nic právě že, ale jako on je Slovák, a von se nikde nechytne, protože to je, to je Slovák!“

T: „Proč je Slovák, tak se tady nechytne?“

N: „No, tady v Česku. Jako oni měli moc možností, moc, prostě jako, jo, moja ségra, ale, aj už měli mět barák, všechno možný, a pak ten pán řekl, že ne, že už tu mají druhý lidi, protože on je Slovák, no a on se nechytne.“

T: „No, nic, tak jo, já Ti teda moc děkuju!“

N: „Já taky, jako v pohodě!“

Rozhovor č. 3.

Místo: Olomouc, Kudy Kam (NZDM), kontaktní místnost

Datum: 18. 12. 2012

Informátor: Sofie (15.)

Tazatel: David Matoušek

Okolnosti rozhovoru: Externí informátorka byla zcela náhodně oslovena. Do klubu docházela pouze asi týden za jedním chlapcem, který však o ni nejevil očividný zájem. Po vysvětlení výzkumného projektu ihned následující den svolila k rozhovoru. Samotný rozhovor probíhal bez komplikací a jakéhokoli vyrušení.

Charakteristika informátora: Jedná se o velmi bystrou, ctižádostivou, sebevědomou, inteligentní, cílevědomou, pohlednou mladou romskou dívku, citlivá, empatická se silnou vůlí, má rozvinutý smysl pro spravedlnost, je adoptivním dítětem majoritní rodiny, nic nenaznačuje problémy s vlastní identitou, je velmi dobře smířena se svou „hybridní“ jinakostí, a co víc, zdá se, že tuto skutečnost dokáže využívat ve svůj prospěch, ačkoli se rovněž setkává s předsudky vůči její osobě, má velmi dobré jazykové a vyjadřovací schopnosti, ve dvanácti letech prodělala trauma ze znásilnění blízkou osobou, jako nejvyšší hodnoty vnímá rodinu a přátelství, ve škole dosahuje průměrných výsledků bez většího úsilí, pravidelná konzumentka alkoholu a tabáku, má zkušenost s diagnostickým

ústavem. Aspiruje na práci v show businessu jako popová zpěvačka, účastnila se posledního castingu pěvecké soutěže Super star, kde postoupila...

Přepis rozhovoru:

T: „Takže kolik je ti let Lenko?“

N: „Patnáct.“ (ostych)

T: „Souhlasíš s nahráváním tohoto rozhovoru?“

N: „Hm, tak, s tímhle nahráváním nemám problém, klidně to nahraj, jako v klidu!“

T: „Tak jo, děkuju moc!“

N: „V pohodě.“ (nervozita)

T: „Takže, první okruh otázek se týká prostředí, z kterého pocházíš, to znamená pro začátek: kde bydlíš a s kým?“

N: „Hm, tak bydlím kousek od města tady v Olomouci, bydlíme v činžovém baráku a máme, vlastně mám dva sourozence a dva rodiče, kteří se skládají z toho, protože se rozešli, takže mám ještě druhou matku a druhého otce, takže je to takové, že měsíc bývám u taťky, měsíc bývám u mamky, a je to takový, že si furt musím měnit bydlení a tak... Óhm, taťka bydlí s přítelkyní v domku rodiným má dva psy a jednu kočku o který se starám, chodím je venčit. Maminka má taky jednoho psa, taky se o něho starám, takže jsem spíš taková na zvířata, než na sourozence. Se sourozencama vycházím, tak nějak na stejno, nemám s nima problém, nehádám se s něma, ale občas nějaký ty sourozenecký hádky přijdou, že jo.“

T: „Jo, a promiň, Ty máš, to jsou všechno vlastní tvoji sourozenci?“

N: „Ne, ne, ne, jsem z děckýho domova, právě, takže mám dva nevlastní bratry, jednomu je devatenáct a druhýmu je sedmnáct, teďkom po novým roce mu bude osmnáct. Ómn, ten osmnáctiletý se jmenuje Venca, který hraje teďkom za Sigmu Olomouc fotbal, a ten druhý je takovej frajerek, kterej chodí po městě a nudí se, no!“ (ironický zastřený smích)

T: „Jo, a Ty si adoptovaná jako majoritní rodinou?“

N: „Hmm! (přikývnutí na znamení souhlasu)

T: „Nejsou tedy tví adoptivní rodiče Romové?“

N: „Hm, hm!“ (kroutí hlavou)

T: „A jestli to není příliš intimní dotaz tak, kdy si Tě vlastně adoptovali, kolik Ti bylo tenkrát let?“

N: „Ách, tak ve dvou rokách, mám za to, že to bylo nějak tak.“

T: „Takže z kojeneckého jakoby ústavu?“

N: „Jo, jo, z kojenečku si mě vzali ve dvou letech a sem s nima vlastně až doteď, sem tam nějaký ty hádky o tom přídrou, proč si mě vzali, že mě neměli brat a tak..., a na druhou stranu sem za to ráda, no!“

T: „Jsi jako jediná adoptovaná?“

N: „Jsem.“

T: „Hm, hm.“

N: „Jinak je to všechno jejich.“

T: „To si mi teď krásně nahrála na to, jak vlastně vnímáš tu svoji identitu, kým se teda cítíš jako být?“

N: „(rozpačitý smích) Óhm, v té rodině se cítím i dobře i špatně, má to svoje negativy i pohody. Je to tak, že vlastně sem takovej člen rodiny, kterej vlastně dělá, maká furt, jako běhá od nádoby k prádlu, ke zvířatům a furt dokola. Takovej ten Venca, ten jejich, ten sem tam něco udělá, ale že by nějak jako každěj den makal nebo tak, to vůbec! To za první, za druhý se učí, je na gymplu a hraje ten fotbal, takže mu moc času ani nezbyvá a ten nejstarší, ten už je z baráku, takže ten vůbec nedělá nic, nebo tak... No, ale cítím se tam jak adoptovaná popelka, dalo by se říct!“ (smích)

T: „A cítíš se spíš jako cikánka nebo jako...?“

N: „Ach, těžká otázka, lehká odpověď! Óhm, cítím se tak nějak všelijak, jako nezáleží mi tak ani na tom, jak člověk vypadá, než na to, co v sobě člověk má, jak se ke mně chová, a tak jestli mi dokáže pomoci, třeba v některých horších situacích, nebo tak..., ale že bych se cítila úplně jako Romka, tak to zas ne! Potkávám spousty lidí, spoustu Romek, které jsou Romky a nechtěli by být, nebo naopak sou strašně rády za to, že sou. Ale vím, že ty Romky, že ty to taky nemají lehký v těch rodinách, jelikož: „Náne love, náne bacht!“ („Nejsou děti, nejsou peníze!“). Takže si myslím, že i ty děti v té romské rodině to nemají lehký. Občas se stýkám s takovýma případama: „...tatínek moc pije, maminka nechodí do práce...“, takže je to takový, že pomalu si částečně nemůžou ani k těm blbým Vánocům něco koupit, nebo tak, mně to tak přijde. Takže si myslím, že s tím problémem nemá, jako setkala sem se s tím, že mi někdo nadával do Romky, nebo tak..., ku příkladu, že su černá huba, tak se tomu zasměju a jdu dál. „Jejich názor, moje mínus!“

T: „Co se týče přátel, tak nemáš asi nějaký vyhraněný vkus, že by ses přátelila jen s určitou vyhraněnou skupinou lidí?“

N: „Oh! No, mám, určitě mám. Jako, nemám ráda takový ty feťáky a alkoholisty a tady toto... A hlavně se jako nestýkám s takovýma lidma, protože vím, že lehko se pak zatáhnu do průseru, a tak..., že bych si za to pak mohla sama, ne jenom oni. Takže si spíš vybírám kamarády hlavně podle toho, jakej vztah k nim mám, jestli je mám ráda a jak mi přijdou. Fakt! Jestli je to ten feťák, tak se tomu radši vyvaruju, a jdu pryč, než abych se tam s ním bavila a bůh ví, co s ním dělala. A kamarády mám docela normální, jako hodně na hudebku založenou, vlastně hudebně založený, jelikož zpívám, hraju su za to ráda. A spíš takhle si ty kamarády hledám, přes tu hudbu.“

T: „A co škola, předpokládám, že chodíš ještě na základní školu?“

N: „Jsem na základce, dodělávám si tu devítku. Óhm, škola mi jde. Jinak vzato sem tam mi nějaká ta trojka přiletí, ale jako, že by to bylo nějak hrozný, tak to si nemyslím.“

T: „A kam ses hlásila ted'ka třeba na tu střední?“

N: „Óhm, eště jsem se nehlásila, protože mě to čeká po té Super star, jak jsem tam byla. Takže čekám, že to vínde, a že mě pošlou na školu hudebně založenou, třeba jako JAMU a DAMU a tady toto, nějaká konzervatoř. A když to nevíde, tak bych šla na nějakou kadeřnici a vyučila se hlavně něčím. Hlavně nějakou školu, ať pak nesedím ve městě a nežrebtám o korunu, že... To mi přijde takový blbí!“

T: „Takže máš známky spíš na vyučení?“

N: „Hm, jo!“

T: „Říkala si, že zpíváš, co si zpívala na tom castingu?“

N: „S písničkou, sem tam byla, zpívala sem. Zpívám už pomalu deset let, od pěti jsem začala.“

T: „A anglicky nebo česky?“

N: Óhm, s angličtinou sem přišla až po nějakým osmím, sedmím roku, což mi bylo? Jo, v sedmi, v sedmi jsem začala takovou první anglickou, a začala jsem takovou prioritou Haleluja, což je asi tak normální. Těžká písnička, těžkej výběr na intonaci, všechno, no a zvládla jsem to úplně bez problémů. Angličtina mi problém nedělá, spíš sem na takový ty italský, španělský a tak...“ (povzdech)

T: „A jaké žánry třeba nejvíc...?“ (zřetelné polknutí)

N: „Ech! Těžká otázka. Oh, žánr nějak nehrotím, pokud nende o Boba Marleyho a tady toto. To já sama třeba nezvládnu. Jako mám ho ráda, zpívá dobře, nebo zpíval dobře, dejme tomu. „Óh!“ Je to takovej frajírek vyhulenej, přide mi taková mozkovna vyhulená. Taky to nemám moc v oblibě, když člověk hulí. Když si s tím vymývá prostě hlavu. Přide mi to, že prostě

cokoliv tam má, do té doby, než začne hulit, tak potom jak si jednou zahulí, tak už je konec s ním. Ale...“

T: „Tak to asi chceš Ludvíka trošku v tomto napravit, co?“

N: (smích) „No, to bych měla, no. Jako snažím se ho od toho držet dál, ale nemůžu mu do toho nějak jako chodit, že jo, abych mu to vyhazovala z kapes, ale jinak...“

T: „Tak jestli se do Tebe opravdu zamiluje, tak si myslím, že by s tím snad kvůli Tobě mohl seknout, ne?“

N: „Jo, tak si myslím, že toho nechá, no. Nechci mu v tom bránit, ale nechci mu to ani povolovat, s tím, že jako: „...Ano, zahul si, jako pohod!“ Je to takový..., pak to z něho hrozně táhne a tak..., a lidi si o Tobě myslí, že si fakt úplně blbej, třeba jo. Nebo tak, no... Ať si zahulí, když je někde mimo nějaký lidi, jako mimo moc velkých kolektivů, ale ve městě, mně to přijde blbí, no!“

T: „A co tvé zájmy, koníčky, co děláš třeba ve svém volném čase?“

N: „Tak ve volném čase, jak sem řekla zrovna už zpívám a hraju fotbal. Hrála jsem ve Slavoníně, v Nemilanech, v Nových Sadech, a koluje to tak nějak dál, zatím hraju s klukama, teďkom bych měla do šestnácti let přejít k holkám, což vůbec nevím, jak to bude, protože jsem to zkoušela, byla sem se podívat na tréninku, ale ty holky mají takový pomalejší myšlení, než ti kluci a tak... Takže je to..., myslím, že jak tam přejdu k těm holkám, tak se to celý obrátí vzhůru nohama, tak doufám, že to překonám. Ale hlavně to mám jako tak, že mě to baví, a že to dělat, ne do budoucna chci, ale musím vlastně něco dělat. Nebudu tady chodit po městě a vyhulovat a tak prostě... Takže mi to přijde, že to je dobrý. Jinak jsem hrála házenou, chodím na krasobruslení nebo aspoň se pokouším. Je to dost namáhaví na prachy, než na to, abych tam vůbec přišla. Je to takovej sport, kterej, ve kterým se můžete vybruslit, nemáte s tím problém, když máte problém, máte prostě nějaký stresy, tak si zabruslím, zakopu, zazpívám a je mi cajk. Takže to jsou tak nějak ty tři věci, který mám nejradši. Jinak, chodím tancovat, co se týče pubertáků, tak to je asi normálka, tancovat někde v klubech a tak... Ale že bych si před tím potřebovala napít, jako některý osobnosti, který znám, že než jdou zatancovat, tak se musí opít, tak o to mi nějak nejde.“

T: „Máš třeba nějaké idoly?“

N: „Ve zpěvu je to těžký, tam je takový ten Karel Gott, Lucie Bílá a tak..., Hugo Tox, nevím Ritmus a tak... Je to, jsou to šoumeni, jak prase, ale myslím si, že už stačilo, je jich moc. A to nemám ráda, když takovej Karel Gott, jako byl teďkom šestkrát nebo sedmkrát volenej na Oskara, a teď přišel nějakěj Klus...“

T: „Myslíš Zlatého slavíka?“

N: „Jo, jo!“ (smích) ...ted' přišel, ted' přišel nějakej ten Tomáš – Klus, a je po něm, ale myslím si, že to dotáhne, a má na to. Myslím si, že většina lidí, co se takhle do toho show businessu dostanou, jako je: Eva Farná, Britney Spiers, Tereza Kerndlová a spol., tak že to dotáhnou hodně daleko, protože na to maj!“

T: „Jaké životní hodnoty by si vyzvedla, bez čeho by ten život asi neměl cenu?“

N: „Óch?!“ „Můj život by neměl cenu?!“ - Kdybych neměla přátele, neměla přítele a neměla rodinu. Protože to jsou pro mě ty tři nejhlavnější věci, protože vím, že kdybych je neměla, tak spadnu hodně hluboko! Já su takovej typ: občas sám, občas prostě mezi velkým kolektivem kamarádů, přítelů a rodiny. A kdybych je neměla, tak bych byla asi na dně, protože mě to třeba i v těch blbých situacích, když se dostanu do problémů, nebo tak... Tak mě většina, jako tak, ti přátelé třeba, vytahují nahoru, z těch problémů. Snažijou se, abych na to zapoměla, a neřešila to, a tak... Ale jinak pohoda, no!“

T: „A jinak, líbí se Ti tvá současná rodinná situace, jsou pro tebe rodiče jakýmsi vzorem, chtěla by si třeba do budoucna taky nějakým takovým způsobem žít?“

N: „Nechtěla, jelikož naši maj spolu vlastně firmu, pak se rozvedli, ted' se o to začali přetahovat, o tu firmu, a přide mi to jak: „U blbečků na dvorečku!“, s prominutím. Protože si myslím, že když už spolu těch dvacet let byli, adoptovali si vlastně dítě, což jsem já, a mají spolu dva syny, tak je to blbost prostě po třech děckách si tam prostě... Taťka uletěl za mladou blondýnou, mamka za nějakým týpkem. Přide mi to takový pubertáci eště, že...“

T: „Jak jsou vlastně staří tví rodiče?“

N: „Eh, jo! Taťkovi je padesát a mamince je čtyřicet devět.“ (smích)

T: „To už asi z toho nevyrostou, co?“

N: „No, taky jsem si to říkala. (smích) Ale jinak je mám strašně ráda! Jako nějakej idol jsem tam... „Hm?!“ Něco dělaj dobře, něco špatně. Nikdo není bez chyby. Začínám vždycky u sebe, řeknu si svoje chyby, snažím se napravit, než abych šla a buzerovala druhý, že dělaj chyby a to... Ale někdy je na to i já upozorňuju, že dělaj blbost, a většinou mi na to, aj tak jako, většinou mě pochopí a řeknou: „Máš pravdu!“, jako... Tak to obrátijou zase spátky, a furt je to tak dokola... Ale štve mě na nich, že vlastně když mají ty problémy, vlastně mezi sebou, tak že to tahaj přes děcka a přes práci, což je největší blbost. Protože, když dejme tomu mamina přijde o práci, tak nevím, třeba jo, bude si muset hledat další, a tady v Olomouci je prd práce, že! Tatínek to stejný, takže je to furt takový, že sou oba dva takový pubertáci

praštění, že by potřebovali, já nevím, asi deskou přes hlavu, aby to pochopili, nebo já nevím fakt jako.“ (smích)

T: „A jakou Ty máš třeba konkrétní představu, jaký by sis představovala ideální život pro sebe do budoucna, ovšem pomineme-li, tvoji jistě nadějnou a zářivou uměleckou dráhu v show businessu, anebo víš co, klidně zmiň i ji, jak chceš, obojí bude jistě velmi zajímavé?“

N: (smích) „Jo, tak ten život v tom show businessu je hodně zajímavý. Ono by hodně asi záleželo na tom, jak se mi hodně bude dařit, jak budu poslouchaná, kam se až dostanu, a takové věci?! Život – být známá, ale nevyšilovat z toho. Nehrát si na nějakou frajerku známou, kór jako taková Eva Farná, na začátku marná, a teď prostě frajerka, jak prase. Což se mi na ní nelíbí. Hodně to shazuje i ty její posluchače, že de i o ten život vlastně, jak oni se cítí v tom životě, co dělají, jak se chovají, a tak... Mně třeba osobně nejde jen o hlas, ale i o to, že bych chtěla mít jednou do budoucna rodinu, s někým, kdo by to dokázal, prostě obživít, koupit mu co chce, ne až tak přímo rozmazlovat, a hlavně, aby nebyli blbí, jak pumpa. Ale hlavně teda, aby byli zdraví, no. To je asi to nejdůležitější pro mě!“

T: „A jinak teda ta druhá varianta, kdyby nevyšla ta profese v tom show businessu, tak...?“

N: „Kadeřník, kosmetička, cokoliv co by šlo, hlavně si nějak vydělávat, a netruchlit někde. A v první řadě asi bych si sehnala byt, nějaký. Chcu si sehnat ten nejlepší, asi barák než byt, nějaký rodinej domek pěkný, protože pak vlastně do budoucna to bude lepší, nebudu se muset stěhovat, a takové věci... Takže tak! Chcu si koupit pejska teda, chcu mít rodinu, nejméně tři děti. Su takovej typ člověka, kterej ty děti má rád i ty zvířata a nedokáže pochopit, že třeba někdy to ani nejde mít ty děti, že jo!? Óhm, chtěla bych si třeba jedno, dvě děti adoptovat, protože vím, jak se cítí. Mám kamarády v děckým domově, kteří se cítí šíleným způsobem, když tam jsou v tom děckým domovu, když tam jsou zavření, fakt, od rána do večera. Teď tam jsou takový ty propustky, kdy můžete třeba po škole hnedka ven, než se naučíte, a v sedm být jako na děcáku, jako zpátky, a od sedmi tam být, to by mě asi nebavilo. Je to takovej život – ve velké rodině, pak si na to člověk strašně zvykne, a myslím si, že až jednou budou bydlet sami, tak že to pochopí!“

T: „A co Ty a cestování třeba?“

N: „Jo, tak to mě hodně bere! (entuziasmu)

T: „Jo, bere Tě to hodně, a ten život, o kterém si tady před chvílí tak krásně mluvila, tak si dovedeš představit tady v českém prostředí, zrovna tady v Olomouci, nebo by sis dovedla představit takový život i řekněme někde v jiném městě, nebo snad dokonce i v jiné zemi,

anebo je to tak, že je Ti to spíš jedno, kde to bude, hlavně když se Ti tam podaří naplnit svá očekávání?‘‘

N: „No, nějak mi o to nejde, jako kde, hlavně... je to fuk a, protože, nevím, v Paříži se můžu dívat na Ajfelovku, v Římě se můžu koukat na Koloseum, a furt dokola. Každý stát a každá země, každý město má svoje obohacený místo, kde je prostě nejlíp, kde je to pěkný a kde chodijou prostě cestovatelé, návštěvy třeba z Paříže, fakt že jo, a tak... Ale jako je mi to celkem fuk, kde budu!‘‘

T: ‚Ty si zkrátka příznivcem toho, že si to uděláš pěkný, ať už budeš kdekoliv, bez ohledu na místo, na kterém se právě nacházíš?‘‘

N: „Hm!‘‘

T: ‚Tomu rozumím. Lidé mají často spoustu různých falešných představ, že odejdou někam, kde se jim povede líp, ale nakonec záleží hlavně na tom, co je v nich samých, že ano?!‘‘

N: „Hm, ale většinou je to naopak, většinou se vždycky ten člověk měl líp, kde byl, než kde se přestěhoval.‘‘

T: ‚A na tom castingu už si teda byla?‘‘

N: „Hm, byla sem tam patnáctýho, v Praze.‘‘

T: ‚A co jinak tak ještě jako proto děláš, aby si měla s tím svým zpíváním úspěch, máš třeba i nějakého speciálního učitele přes ten zpěv?‘‘

N: „Mám, nebo spíše, měla jsem. Platila jsem strašně moc peněz, platila jsem devět, deset za rok vlastně. Bylo to drahý, takže jsem se na to vybodla. Já jsem tam potřebovala hlavně pochytit základy na to, na ten casting, a teď už to chci rozjet sama jako nějak, prostě zpívat, zkoušet. Zakládám teď kapelu novou, takže si myslím, že nebude problém.‘‘

T: ‚A co budete hrát vlastně za styl?‘‘

N: „To je úplně fuk, pop, asi nejspíš pop, protože nic jiného zpívat asi nedokážu. Takovej metal, a tak..., to mě nějak nende.‘‘

T: ‚A myslíš třeba, že jsou Ti rodiče a přátelé oporou, v tom co děláš?‘‘

N: „Jo, hodně lidí ví, že zpívám, částečně všem se to líbí. Nenarazila sem eště, prostě na člověka, kterej by mi řekl: ‚Zpíváš hnusně!‘, nebo tak... To akorát fakt ze závidi někdo, třeba jenom tak... Ale, jinak s tím nikdo problém nemá, vyvyšujou mě jako stylem: ‚...ona zpívá...‘. Půjdem někam do hospody, tam je nějaký karaoke, tak mě hnedka všeci znají jako... (nadšení) Zpívala sem tady ve městě, minulý rok, předminulý rok, asi jako, já nevím, pět let po sobě zpívám. Všeci mě znají, vijou, že to je ta zpěvačka, každý si na mě ukazuje.

Už jsem dala i pár podpisů, což mě docela zaujalo tady v Olomouci, takže se rozjíždím docela ve velkém si myslím, a že myslím si, že na to mám, a hlavně si stát za svým cílem, protože pak se to už všechno zdupe.“

T: „To Ti taky přeju! A rodiče se Ti teda snaží finančně vyjít vstříc, jak jen je to možné?“

N: „Jo, když je to v jejich možnostech, tak jo.“

T: „Co Ty a náboženství nebo spiritualita, jak to máš?“

N: „Jo, tak já věřící nejsem. „Óhm?!“ Mám kamarádku, která je na Boha závislá úplně. Ale já osobně teda tomu nevěřím, nemám jako... Možná se to časem změní, možná ne, to je jako krok do budoucna. A já tak věřím sama v sebe. A to je pro mě hlavní asi!“

T: „Tak to je samozřejmě taky dobrá víra, bez toho asi není ani možné žít, sám se sebou!“

N: (smích)

T: „A na duchy nebo nějaké jiné para-normální jevy nevěříš, nemáš třeba nějaké takové zvláštní zkušenosti?“

N: (smích) „Jo, i když... No, vyvolávali jsme duchy, ale že by mě to nějak táhlo k tomu, nebo že bych v to věřila, vůbec!“

T: „Jo, takže nemáš žádnou takovou podivnou zkušenost nebo nějaký podivný úkaz?“

N: „Ne, hm, hm! Ani krvavou Merry. Nic, prostě! (smích) Sama, vůbec, jako tady toto... Ne. „Hm, hm!“ Věřím v to, co vidím, to co nevidím, mě nezajímá. Tak nějak bych to uvedla!“

T: „No a teď teda něco trochu lechtivějšího, mně je vždycky samotnému trapné se na to ptát. Nicméně co Ty a sexualita, kdy si třeba měla první sex, nebo já vlastně nevím, třeba si ještě žádný neměla?“

N: (smích) „Jo, tak můj první sex byl pod zákonem. To je asi jasný! (smích)

T: „V kolika?“

N: „Ve dvanácti, ale bylo to takový, že jsem byla znásilněná, takže to bylo, prostě – přijde to, ani o tom nevědět – pak jsem chodila na různý vyšetření, na tady ty blbosti...“ (vážná)

T: „Byl to někdo, koho si znala?“

N: „Byl to člověk, kterej na mně byl závislej. A já sem vlastně s ním skončila, definitivně, protože to byl navenek strašně v klidu týpek, ale ve vnitř úplně vyhulenej, vyfetovanej blbeček, takže jsem ho kopla...“ (zlost)

T: „Kolik mu bylo, když se to stalo?“

N: „Bylo mu dvacet. (zaváhání) Ještě teď sedí, šašek! (pousmání), (posmrknutí) Jmenuje se Tomáš „B“. Toho, též hodně lidí zná, a...“

T: „A on byl do Tebe zamilovaný, nebo jako...?“

N: „Dalo by se to tak říct, no. Byl na mě závislej, zamilovanej, jenomže já sem mu nechtěla dát, nechtěla sem ho, nechtěla sem s ním chodit... Takže to bylo takový, že si mě, prostě, našel, sjel, a šel. Ale nevyplatilo se mu to, no!“

T: „Poznamenalo Tě to hodně?“

N: „Jo, poznamenalo mě to víc než dost. Říkám tomu tak, že to je takovej hnus, co mohl udělat, co člověk může udělat, znásilnit prostě dvanáctiletou frajerku, která jde po městě! „Óhm!“ „Fúfúfú!“ (zhluboka vydechla), (uklidnila se) Je to takový, že třeba když teď mám přítele, připravuju se k tomu, že s ním budu spát, tak se to strašně všeko v hlavě promítám a tak... Už se z toho postupně dostávám, ale byl to hnus, no! Ze začátku prostě, když jsem s někým chtěla spát, nebo tak... Když už jsem na to po těch patnácti měla nárok, tak – eefúfú – strašně mi to promítá hlavou! A mám strašnej strach, že třeba se semnou vyspí a kopne mě do zadku, a tak...“

T: „Nemáš už prostě takovou důvěru v ty chlapy, že?“

N: „Hm!“ Ale já třeba teďkom, jak mám toho Ludvu, tak v toho mám hodně dobrou důvěru!“

T: „Jo, to je docela dobrý kluk.“

N: „Je to takovej...“

T: „Má sice své problémy, ale on z toho snad vyroste.“

N: „Má, ale... Jo, já si taky myslím, že jo, že do budoucna to bude dobrej týpek, dobrej táta. Je to frajer, no. Mám ho ráda, a bez něho bych si život asi nedokázala představit! Je to takovej známej, hodně známej tygr, ogar. A je to ogar hlavně klidnej, a když už má ty problémy, tak se je snaží vyřešit. Nevím teda jaký to má doma, teďkom momentálně? Dlouho jsem tady nebyla.“

T: „A kolik si vlastně poznala kluků, samozřejmě teď myslím teda těch, co stojí za řeč?“

N: (smích) „Jo, tak zatím dva, tři. Já nevím, teďka je Ludva, myslím, třetí a vyhovuje mi to!“

T: „A každého z nich si měla ráda, nebo si byla zamilovaná?“

N: „Určitě, jo! Jako já nechodím s nikým jiným, než s tím, ke komu něco cítím, vlastně od srdíčka, mám ho ráda a tak... Vůbec se nekoukám na vzhled, nějaký boty prostě, já nevím, z Foxu, a tak... Vůbec mě to nebere! Hlavně mi de o to co má v srdíčku a v hlavě než to co má na sobě, a co má za tkaničky, třeba jo, ku příkladu, vůbec jako to neřeším. A myslím si, že to je dobře, protože spousta holek se kouká třeba na to, jak vypadají a tak...“

T: „Jasně, takový povrchnosti!“

N: „Hrozný!“ (smích)

T: „Na závěr by mě ještě zajímalo, jaké máš osobní zkušenosti s drogami, myslím teď s drogami v nejširším možném smyslu, to znamená veškeré návykové chování zahrnující i třeba alkohol, cigarety, hraní výherních automatů atd.?“

N: „Tak cigarety, alkohol ano! Ale nějaký píchačky, stříkačky – nevím co to je – čuchačky, nebo jak to mám nazvat, vůbec. Nezkoušela jsem to, doufám, že se k tomu v životě nedostanu! Mám pevnou vůli, takže si myslím, že ne. Ten, kdo to dělá je strašnej debil – s prominutím – ať si zakouří, prostě za to..., napije se. Ale píchat si něco do žil, to je, jak pro mě brát si krev, úplně zbytečným způsobem.“

T: „Jak často konzumuješ cigarety nebo alkohol?“

N: „Óhm, tak alkohol podle chvíle, podle nálady, jako...“

T: „Ta konzumace alkoholu je spíše společenská?“

N: „Jo, jo. Určitě nejsou schopná se napít sama, nebo tak... Tak jak třeba, když su doma, tak si du zapálit sem tam. Vykouřím krabičku, tak za dva dny, za tři, ale je to, fakt, takový, že já spíš rozdávám, než dávám. „Bohatým brát a chudým dávat!“ Takže je to takový, že já su takovej dobrosrdečnej člověk, no.“

T: „Tak snad Ti to vydrží!“ („Pýcha předchází pád!“)

N: „A hodně lidí mi to jako, obdivuje na mně, a tak... Jako, co znám lidi, co se semnou hodně baví, tak já su takový týpek, nebo taková borka prostě která: pomůže, poradí, ale neplete se do věcí, do kterých jí nic není. Protože z toho pak můžou vzniknout komplikace mezi přítelem, mezi přítelem, a tady toto..., takže se tomu vyvaruju. Pokaždé pomůžu, poradím, ale nebudu se do toho nějak montovat!“

T: „Kdy si tak poprvé asi vyzkoušela alkohol nebo ty cigarety, jak si to vlastně měla?“

N: „Jo, tak alkohol jsem poprvé ochutnal od tatínka.“

T: „V kolika?“

N: „V deseti. (rozpaky) Dali jsme si spolu pivo. Na druhý den mi bylo strašně zle! (smích) Do teď na to vzpomínáme. To, to bylo snad poprvé, co jsem se napila něčeho. A ve čtrnácti jsem zkusila poprvé víno, který mi zachutnalo, a od té doby vlastně nějak, si dám, sem tam s našima skleničku na dobrou náladu, nebo tak, povečerech, když se neučím, když nejsem zaskládaná knihama a tady těma věcma.“

T: „A kdy Ti to tak teda skutečně zachutnalo?“

N: „Tak kolem těch čtrnácti let určitě.“

T: „Tehdy si začala popíjet už pravidelně?“

N: „No, tak pravidelně, sem tam, no. Jednou do týdne si s mamkou dám skleničku a...“

T: „Jo, dyť tím právě myslím to, když říkám pravidelně, že je to nějaká určitá perioda!“

N: „Jo, jasný, no! A jinak, s těma cigaretama, jsem začala, brzo! (úsměv) Docela se za to stydím, v jedenácti letech jsem začala. Kouřím až do teď, což jsou čtyry roky.“

T: „To ještě není zdaleka tak zlý, už jsem slyšel i o ranějších kuřácích!“

N: (smích) „Jo, jo, jo! Ale fakt, to byla taková frajeřina, fakt jako: „Zapálím si, budu borka!“, a jako to, nějak mi to nepříjde, teď už prostě.

T: „A od té doby kouříš teda už pravidelně, předpokládám?!“

N: „Hm, no! A to jsem vykouřila krabičku denně, teď už ji vykouřím, tak za ty dva dny.“

T: „A nebylo Ti z toho někdy, myslím po fyzické stránce, špatně?“

N: „No, (smích) mně to vůbec nic nedělalo. (zamyšlení) Takže tak!“

T: „A jinak, kam se tak večer nejčastěji chodíváte s partou bavit, případně jestli chodíte nějak pravidelně nebo spíš spontánněji?“

N: „Jednou týdně, vždycky jdu jednou za víkend. Většinou jdu s tím Ludvíkem, nebo tak... To jede furt: Esko, Belmondo, sem tam nějaký Letňák, ale jako, nevydržím tam dlouho, přiznám se. Já su takovej typ člověka, kterej tam vydrží: dvě, tři, čtyři hod'ky, ale jinak, „Čau!“, jako dyl tam fakt nevydržím, jako nechápu děcka, který tam vydržíjou třeba eště od noci do rána. To jako bych střílela, eště jako takový ti patnáctiletí, frajeři strašní nebo ti čtrnáctiletí. Byla tam třináctiletá borka, ta tam byla každej den snad, každej víkend, prostě od rána do večera, od večera do rána. Přes den tam měla brigádu. Přes noc tam chlastala, fetovala a dělala tady toto. Pak tam nahnali bengy a bylo po srandě, že! Tu si odvezli.

T: „A Tobě rodiče vždycky důvěřovali, dávali Ti volnost?“

N: „Éh, fů, jo! Do podstatné časné doby jo. Do čtrnácti let. Pak jsem udělala úlet! Teď jsem byla v SVP, Středisko výchovné péče. Už jenom proto, že tam byl Ludvík, tak jsem se za ním chtěla dostat...“

T: „Jo takhle to je, tak vy už se spolu znáte delší dobu?“

N: „Hm, hm! Konečně jsem se tam dostala a doma si to posrala, (úsměv) takže to bylo tak. Teďkom je to takový, že teď tu důvěru ve mně eště hledají. Jestli jsem se fakt spravila, ale vyjou, že jsem tam šla jenom skrz toho Ludvíka, že jinak bych tam asi nešla, a nechtěla jít. Takže, začala sem dělat problémy, a tak... Abych se tam dostala!“

T: „A máš teda teď taky, podobně jako Ludva, na krku nějakého kurátora nebo někoho takového u koho se musíš pravidelně hlásit a skládat mu „účty“?“

N: „Nemám, vůbec! Mám paní „S“, a nevím, jestli je to kurátor, nebo co to je zač, ale...“

T: „Tak to bude, s největší pravděpodobností, asi jenom nějaká ta sociální pracovnice?“

N: „Asi jo, nejspíš jo, vůbec se v tom nevyznám, tady v těch věcech, a nějak mi to hlavou ani nemete. Nějak to ignoruju, protože spousta lidí ví, třeba ten kurátor, nebo tak, že v tom člověku pozná jakej je. Paní „S“ to poznala, že nejsem úplně blbá, že v té hlavě něco mám, že škola mi de, nemám s tím problém se naučit nějaký dotyčný látky, který se musím naučit. A že mi záleží i na budoucnosti, že si myslí, že...“

T: „Že to prostě byl jenom takový mladiství přešlap, taková aférka?“

N: „Hm! A fakt, vyloženě, sem tam byla skrz Ludvu. Protože já jsem tady byla měsíc bez něho, a mně normálně: „kapalo na maják“. Já jsem málem skončila na psychině. A pak když jsem dostala tu možnost jít do toho SVPěčka, tak jsem se tam dostala, a byla jsem úplně v klidu. Nadšená!“

T: „A jak dlouho si tam byla?“

N: „Dva měsíce jsem tam byla, byla jsem tam od říjnu, až do teď.“

T: „A jak to v tom ústavu vlastně probíhá, nebo jaký je tam třeba denní řád, nebo jak se tam žije?“

N: „Jo, tož, jo. Tak: ráno škola, vstávačka v šest třicet, budíček, rozcvička, snídaně, škola. Po škole návrat na pokoje, převlíč se do tepláků, do oblečení, který je pohodlný a venek, okamžitě oběd, a venek! Takže nás tam drželi docela dost, jako v dobrých podmínkách. Špatný to tam nebylo. Víím, že v Koblově, v Ostravě, v Koblově je to to nejhorší, co může být, tam je to fakt, nástupy, jak na vojně, ale nijak bych se k tomu nevyjadřovala!“

T: „Takže teďka musíš sekat latinu doma, jako že si v určitém režimu?“

N: „Hmm!“

T: „Musíš být třeba nejpozději do deseti doma?“

N: „To aj dřív. Teďkom to je tak ta sedmá, osmá. Dýl ne!“

T: „Tak jo, já Ti fakt, strašně moc děkuju!“

N: „Není zač!“

T: „Bylo to moc příjemné, přeju Ti všechno nejlepší!“

N: „Děkuju!“

Rozhovor č. 4.

Místo: Olomouc, Kudy Kam (NZDM), kontaktní místnost

Datum: 19. 12. 2012

Informátor: José (16.)

Tazatel: David Matoušek

Okolnosti rozhovoru: Rozhovor byl dojednán spontánně, a byl uskutečněn ihned po seznámení potenciálního informátora s výzkumným projektem. Motivace k rozhovoru není známa. Celý rozhovor probíhal nerušeně bez jakýchkoli komplikací.

Charakteristika informátora: Spíše introvertní, flegmatický, nedůvěřivý, klidný a tichý romský chlapec s jen mírným sklonem k dominantnímu chování, ve škole příliš neprospívá, na svůj věk chodí teprve do osmé třídy povinné školní docházky, učení se příliš nevěnuje, je poměrně vstřícný a přátelský, má problém s autoritami, jinak je poměrně inteligentní, má sportovní a hudební nadání, je závislým kuřákem tabáku a pravidelně společensky konzumuje také alkohol, za nejdůležitější hodnotu ve svém životě považuje hudbu, které se věnuje také aktivně (DNB, Hip-Hop...), častý návštěvník internetových sociálních sítí, aspiruje na vyučení zedníkem.

Přepis rozhovoru:

T: „Tak jo Lukáši, kolik je Ti let?“

N: „Je mi šestnáct.“

T: „Souhlasíš s nahráváním tohoto rozhovoru, nevadí Ti to?“

N: „Ne, jako ale počkej, Ty píšeš nějaký knížky?“

(Přerušeni nahrávání, po vyjasnění účelu nutnosti nahrávání, pokračujeme dál.)

T: „Tak jo, ještě jednou teda, souhlasíš s nahráváním tohoto rozhovoru, Lukáši?“

T: „První otázky se budou týkat okruhu prostředí, to znamená, kde žiješ: na periferii nebo spíš někde v centru, v bytě nebo baráku, z koho všeho se skládá vaše domácnost, jestli jste v kontaktu s širší rodinou...?“

N: „No, tak jako normálně bydlím s mámou, s bráchama, jako že to..., někdy chodíme třeba k tetě nebo tak... Moc ne, prostě doma jenom.“

T: „A bydlíš jenom s mámou, s otcem...“

N: „S Otcem ne!“

T: „Aha, jsou rozvedení?“

N: „No, prostě: Blbost!“ (netváří se, že by chtěl v tomto tématu dál pokračovat)

T: „A žijete teda někde v paneláku?“

N: „No, tady na městě.“

T: „Jaké máš třeba přátele, řekl by si, že jsou z podobných sociálních poměrů, nebo na tom nezáleží a přátelíš se s lidmi napříč sociálním spektrem?“

N: „Tak mně nende o to, jestli je prachatej, nebo tak prostě, jenom jak se chová, tak tak já se chovám k němu, třeba. Když je nějakej prostě hajzl, tak prostě já naň ho taky, když se chová normální, já taky! A nezáleží, jestli je – vole – bílej, černej... Prostě ze všema se bavím!“

T: „Rozumím, a s tou širší rodinou, říkáš, že se moc nestýkáte, krom teda té tety, nebo tak...?“

N: „No, jako někdy.“

T: „Vypomáháte si třeba nějak, když nejsou třeba prachy?“

N: „Jo!“

T: „Myslím jako vzájemně, že si třeba půjčujete, nebo...?“

N: (ticho)

T: „A jinak teda zájmy máš nějaké, jak třeba trávíš svůj volný čas?“

N: „V létě fotbal, teďkom nic.“

T: „A co třeba počítačové hry, nehraješ, nebo takové nějaké podobné věci?“

N: „Nehraju jako počítačové..., spíš facebook.“

T: „A večer za zábavou někam chodíš, třeba někam do klubu...?“

N: „No, na diskotéky.“

T: „Málem bych zapomněl se Tě zeptat na školu, jsi ještě na základní škole?“

N: „No, na základce.“

T: „V devítce?“

N: „V osmičce.“

T: „A co by si chtěl dělat potom dál, chceš se vyučit?“

N: „Bud' automechanik, nebo zedník.“

T: „A kde, tady přímo v Olomouci nebo někam jinam?“

N: „Ne, já chci tady na Roosveltku, tady právě!“

T: „A máš třeba nějaké idoly, já nevím třeba mezi muzikanty?“

N: „No, hraju.“

T: „Co hraješ?“

N: „Na bicí, a nebo na klávesy.“

T: „A máš třeba nějaký vzor, nějakého muzikanta, kterého hodně uznáváš, a proč?“

N: „Jo!“

T: „Koho třeba?“

N: „Imperio“

T: „To neznám, můžeš mi to nějak přiblížit?“

N: „To jsou z Ostravy, prostě kapela, a prostě mistři.“

T: „A uznáváš je čistě kvůli tomu, jak hrají, nebo třeba i kvůli nějakému jejich životnímu stylu, který vedou, nebo kvůli jejím názorům...?“

N: „No, ne prostě, že maj dobrý hudby!“

T: „Co třeba tak Ty osobně v životě vyznáváš za hodnoty, bez čeho by ten Tvůj život neměl jakoby cenu, nebo co si myslíš, že je v tom životě důležité?“

N: „Pro mě?! Tak asi hudba! Bez hudby se nedá žít!“

T: „A co třeba taková rodina, láska, přátelství...?“

N: „Jako rodina třeba taky, ale prostě jako, nevím, no, prostě hudba. To je úlet, no, prostě. To posloucháš všude, prostě tu hudbu.“

T: „Jasně, hudba nás provází celým životem. A Ty vlastně teda, možná si to už říkal, ale jak vlastně vyznáváš hudební styl?“

N: „Nejvíc, tak: hipec, dramy, haus, techno.“

T: „A to co si říkal, tu hudební skupinu?“

N: „No, to jako, to jsou cigánské, jako písničky, a jako oni jenom... Jako já je neposlouchám, ale líbilo se mi, prostě, jak hrajou.“

T: „No, a jak by sis představoval do budoucna, prostě, svůj život, nebo vyhovuje Ti to, jak třeba žiješ teďka, chtěl by si takhle žít i dál, nebo nějak jinak, jaké máš představy?“

N: „No, tak první si chci udělat školu, pak práci, byt, pak to ostatní.“

T: „A chtěl bys zůstat tady, nechceš třeba někam emigrovat do zahraničí?“

N: „Jako, jako, jel bych třeba někam do Anglie nebo tak, ale – „Víš jak?“ – musíš mít na to peníze.“

T: „A přivyděláváš si už teď třeba někde na brigádách?“

N: „Ne!“

T: „Takže máma Ti zvládá dávat i nějaké to kapesné, jo?“

N: „No, tak ona má přítele, no tak...“

T: „A on žije s vámi?“

N: „No!“

T: „A on má třeba i svoje děti?“

N: „No, on má práci, no.“

T: „A má ještě nějaké svoje děti?“

N: „Ne, jenom jedno.“

T: „Ale to s vámi nežije?“

N: „Jo, jo, žije s náma.“

T: „Takže se chceš teda vyučit, pak založit vlastní rodinu..., a chceš zůstat spíš nablízku tady té svojí původní rodině u mámy, nebo se spíš někam vzdálit?“

N: „Ne, tak to ne, prostě, v blízkosti prostě?“

T: „Takže se máte rádi?“

N: „No. (smích)“

T: „Nemáš s matkou žádné problémy?“

N: „Hm, hm!“

T: „A co pro to vlastně děláš, aby si dosáhl tady těch svých plánů?“

N: „Nic!“ (smích)

T: „Nic, jako doufáš, že to tak jako samo přijde, bez nějakého vyvinutí úsilí?“

N: „No! Né, tak jako, třeba, já se chci vyučit, že, no a..., prostě nende mi to, prostě když nejsem ve škole, tak jsem chytřej, a jak třeba píšem, nebo tak..., tak nic nevím, prostě, je to takový...“

T: „A učíš se třeba, nebo to jen tak necháváš?“

N: „Ne!“

T: „Tak já nevím si mimo duchem, nebo se na to nedokážeš soustředit?“

N: „Já si spíš z toho dělám srandu.“ (smích)

T: „Jo, jo, děláš si z toho prdel. Ale tak to by si neměl: „Ne?“, jestli chceš teda dosáhnout toho, co plánuješ?“

N: „Ale, tak to se dá, když mě vezmou na zedníka, vyučím se, tak to je potom lehký!“

T: „No, jo, ale to musíš nejdřív zvládnout tu základku, že jo?“

N: „Á, tak na zedníka nepotřebuješ dobrý známky, jako moc.“

T: „Jako já vím. Však já vím, že ne, ale přeci jen musíš mít dokončenou devítiletku!?“

N: „No.“

T: „Jinak já věřím, že Tě na toho zedníka vezmou, protože je ted' velký nedostatek uchazečů o ten obor, že by si mohl mít, jako tu práci jistou. Dobře! Tak, ale asi se aspoň trochu snažíš, ne? Jaké máš tak známky v té škole?“

N: „Čtverky, trojky – někdy pět“

T: „Jo, prostě, aspoň se snažíš, aby si prolezl, aby si prostě došel do toho učňáku, že?!“

N: „Jo, jako jo!“

T: „A co třeba ta muzika, jak děláš tu muziku, bubnuješ, tak tam to nevidíš, že by si mohl třeba prorazit třeba až na profesionální úroveň?“

N: „Ne, tak to je zase podle sluchu, víš!? Prostě třeba, hraješ na klávesy a chytnes špatně akord, tak musíš zase druhé zkusit, a podle sluchu, aby to, pasovaly ty slova k tomu...“

T: „Jo, tomu rozumím. Ale jestli si neuvažoval do budoucna o tom, že by ses tím mohl nebo chtěl třeba taky živit, myslím tou hudbou?“

N: „To ne.“

T: „Takže Ty to děláš, prostě jenom, pro vlastní pobavení, potěšení?“

N: „Hm, hm, když se nudím, tak hraju.“

T: „A hraješ sám nebo i s kapelou?“

N: „Sólo!“

T: „Takže si nikdy ani nehrál, třeba před nějakým publikem?“

N: „Jo, jako hrál. Měl jsem kapelu, ale pak jsem se odstěhoval, tak jsme se rozpadli.“

T: „A odkud ses sem teda přistěhoval, když říkáš, že ses odstěhoval, před tím si žil někde v nějakém jiném městě nebo...?“

N: „Ne, ne. Já jsem bydlel na „Přichystalce“, a teď jsem se přestěhoval do města.“

T: „Ale tak to není zase tak daleko, to stačilo, aby ty vazby...?“

N: „No, jo, ale já tam nerad chodím. Já jsem rád, že jsem se od tamtudy odstěhoval.“

T: „Proč, měl si tam nějaké problémy?“

N: „Ne, jako problémy ne, ale je to tam hnus, prostě tam, tam se ani nepobavíš, tam sú samí malý děcka, za prvé, a za druhé tam ani nikdo nechodí, prostě už. Všeci jsme se odstěhovali, a už tam nikdo nechodí, tam jsou tři normální kluci, jako takhlenc, co mají tolik roků. A ti tam skoro už, taky vůbec nejsou.“

T: „Jo, chápu, jako, že už se tam pomalu vystřídala ta generace, že tam teď začínají pomalu už dorůstat ty mladší děcka?“

N: „No, my jsme vypadli, a oni, a oni přistěhovali, no.“ (smích)

T: „A jak se Tě rodina a přátele snaží třeba podporovat, v tom čeho chceš do budoucna dosáhnout, jestli se s nimi o tom třeba bavíš, co by si chtěl, tak jestli Tě v tom zkrátka podporují, jestli je máma, třeba ráda, že máš zrovna takové cíle?“

N: „Jo, jo, třeba mi říkají: „...ať se učím!“, nebo tak... A prostě, já si třeba řeknu: „...že se prostě budu učit!“ A nikdy se nenaučím!“

T: „Ale jinak mámě se ten tvůj životní plán líbí?“

N: „No, jako taklenc jo. Ale ona ví, že prostě... Ona si myslí, že se nevyučím! Třeba jako, já třeba půjdu na tu školu, a třeba to ukončím, že.“

T: „Jo, že prostě u toho nevydržíš, že Tě zná, že u ničeho dlouho nevydržíš?“

N: „No, hm.“ (provinilý úsměv)

T: „To taky znám! Taky byla moje máma docela vůči mým snahám skeptická, nedůvěřovala mi, že na to mám, ale Ty máš teď příležitost jí ukázat, že to tak být nemusí. Tak, z těch hlavnějších takových okruhů otázek, by mi to tak asi už stačilo. A teď směle můžeme přejít k trochu zajímavějším otázkám. Co Ty a náboženství nebo spiritualita, věříš v nějaké takové nadpřirozené věci, nebo máš nějaké takové osobní zkušenosti s tímto?“

N: „Věřím v Boha! Chodil jsem na ty shromáždění, ale neříká mi to nic, jako taklenc...“

T: „Jako, že si chodil někam do kostela na mše?“

N: „Ne! Tady jezdíjou Francouzi, a oni dělají to shromáždění, oni jsou jako hodně věřící a dělají to shromáždění. Mluvíjou, jako o Bohovi a tak...“

T: „A nevíš náhodou, jak si říkají?“

N: „Ne.“

T: „Ale věříš teda v nějakého toho Boha, říkáš?“

N: „Jo!“

T: „A modlíš se třeba k Němu nějak?“

N: „Ne!“

T: „Prosíš Ho třeba o něco jako, když si třeba něco přeješ?“

N: „Jo! Vůbec!“

T: „A jinak teda v žádné nadpřirozené věci nevěříš jako třeba, v nějaké zázraky nebo v nějaké duchy...?“

N: „Jako třeba, dívej! Teďka mělo byt to, konec světa, a já jsem: aj věřil, aj ne, prostě. Víš, jako že mělo byt zatmění a tak...?!“

T: „A nemáš ani nějakou takovou zvláštní zkušenost, třeba, nebo tak...?“

N: „Jo, jako třeba, zjevila se mi bába, prostě mě volala, a já jsem chtěl jít, pak jsem se vzbudil. Řekl jsem to mámě, a máma řekla, že jsem udělal dobře, že jsem nešel! Ona mě chtěla, prý, jako že mě chtěla stáhnout s..., jako s ňou.“

T: „A to se Ti kdy stalo, jako v noci?“

N: „No, jako v noci, prostě normálně ve spaní.“

T: „Jo, jo! Jakože se Ti to zdálo?“

N: „No!“

T: „A co ta sexualita třeba, jak to máš s holkama?“

N: „Ne, jako dobrý, ale tak...?“

T: „Kdy si měl třeba první sex, nebo kolik si měl třeba přítelkyň, nebo jak moc to bylo vážné...?“

N: „Tak já si z každé holky dělám srandu. Prostě divej! Já jsem takovej, prostě. Já třeba s ňou chodím, udělám jí to prostě, a čau – jdu za jinou.“

T: „A kolik Ti třeba bylo, když si měl tu první, v kolika, jestli si vzpomeneš?“

N: „Já nevím, tak třináct? Dvanáct, třináct!“

T: „A žádný vztah si ještě teda neměl, že by si byl teda doopravdy do nějaké zamilovaný, že by si ji třeba dlouho uháněl, a vážil si jí?“

N: „Ne! Spíš, já jsem dělala tak, aby ona do mě byla zamilovaná!“ (smích)

T: „A jaké holky se Ti vlastně líbí, máš takový nějaký typ, na který by si byl třeba vysloveně zatížený, nebo je Ti to úplně jedno?“

N: „Tak já nevím, tak... Víš, ani, ani nezáleží spíš na kráse, ale o chování!“

T: „Rozumím, ale přesto: líbí se Ti spíš cigánky, anebo raději dáváš přednost „bílým holkám?““

N: „Hm, tak cigánky, cigánku bych nechtěl, třeba!“

T: „Nechtěl jo, a proč?““

N: „Protože ony, prostě nemaj chování takový, jak bílý! S bílýma, prostě se cítíš aj líp, než s cigánama. Všude dělaj ostudu, a prostě..., a bílý ne, prostě jsou normální!“

T: „A tam jak si žil, ještě před tím, než jste se přestěhovali, tak tam žili jenom cigáni?““

N: „No, jako jenom cigáni.“

T: „Takže to bylo, dá se říct, něco jako ghetto?““

N: „No!“

T: „Takže možná proto máš v sobě takovou averzi?““

N: „Tak jako ne, ale tak... Někteří cigáni jsou normální a někteří jsou zas úplně, jako degeši, prostě špiny!“

T: „Ale však, tak je to i u bílých?““

N: „No, jo, ale tak... Třeba, já jsem měl jednu holku cigánku, a prostě podruhé už bych nechtěl.“

T: „Ale proč konkrétně?““

N: „Prostě divej! Třeba jsme byli domluveni na jednu hodinu, jo třeba jako sraz, a ona si přišla třeba ve tři. „Víš?!“ A prostě..., a měl jsem bílou holku, řekl jsem jí: „...Ve dvě!“ a ona tam byla ve dvě. „Víš?!“ Prostě..., no! Prostě, že cigáni řeknou: „...ale dobrý, on počká...“, že!“

T: „A co třeba věrnost, zdá se Ti, že jsou třeba ty, řekněme bílé holky, věrnější, než ty cigánky?““

N: „Hm, tak každá není stejná. „Víš?!“ Třeba některá jo, některá ne!“

T: „Rozumím, záleží na povaze. Prostě, buď je to coura, nebo ne! A jak si na tom vlastně s drogami?““

N: „Nikdy jsem to nebral, jenom „brko“ jsem zkoušel – „trávu“. Ale nic, prostě nehulím. Já si lepší zapálím a mám klid!“

T: „A s ničím jiným si teda neexperimentoval, ani alkohol?““

N: „Tak alkohol, to je jasný! Ale, tak třeba „párno“, nebotaklenc..., ne.“

T: „A co třeba gembling, nebo nějaké jiné návykové chování, žádné závislosti?““

N: „Vůbec!“

T: „A Ty cigarety, jak často třeba takhle kouříš?“

N: „Denně, no, tak krabičku.“

T: „Fakt jo, tak to už si ale docela silný kuřák! A ten alkohol, předpokládám, že spíše teda společensky nebo si dáš i když třeba, já nevím, zevlujete někde jen tak s rukama?“

N: „To ne! Jenom, když jdu třeba na nějakou akci, nebo tak...“

T: „A jaký druh alkoholu, tak nejčastěji třeba piješ?“

N: „Spíš tvrdej! Mně pivo ani nechutná.“

T: „Ani víno?“

N: „Tak víno..., to se ještě dá s Kofolou. Ale jinak ten tvrdej, jenom!“

T: „Spíš ten tvrdý, a to spíš jenom tak s něčím mícháš, myslím třeba s colou nebo s džusem?“

N: „No, prostě, no třeba džus, nebo tak... Někdy aj bez zapití, třeba, jakože čistý alkohol, ale to už je potom moc!“ (smích)

T: „Jak často chodíš na ty diskotéky?“

N: „Já nevím, teďkom jsem třeba nebyl tři týdny, a chci jít teďkom v pátek.“

T: „Takže nechodíš nijak pravidelně, chodíš jen na to, co Tě zajímá a baví?“

N: „No, třeba podle toho jaká je akce! Když je dram to ani nendu. Prostě, jako, třeba poslouchám to, ale to se nedá vydržet, tak dlouho, třeba. Jinak, třeba na ty studentský chodím, haus,...

T: „A to třeba chodíš takhle po jakých klubech?“

N: „S-club“

T: „A co třeba takové Metro, tam nechodíš?“

N: „Metro, vůbec! Jednou jsem byl v Belmondě ještě, a to jako taky, nic moc. V esku prostě, tam je to dobrý, že tam je hodně mladých lidí, prostě tam pouštijou od patnácti, a všude od osnácti prostě, „Víš jak?!“, takže to se tam tak ani nepobavíš, jak prostě v „esku“!“

T: „Tak jo, takže to by bylo asi všechno. Děkuju, že si to semnou vydržel a doufám, že to bylo aspoň v něčem užitečné i pro Tebe!“

Rozhovor č. 5.

- Místo:** Olomouc, Kudy Kam (NZDM), kontaktní místnost
- Datum:** 20. 12. 2012
- Informátor:** Teo (17.)
- Tazatel:** David Matoušek
- Okolnosti rozhovoru:** Vzhledem k tomu, že informátorka nedochází pravidelně do NZDM, tak byl rozhovor domluven, již několik týdnů předem. Informátorka se na telefonický podnět, dostavila dle domluvy, ještě téhož dne na smluvené místo do NZDM. Její motivace k rozhovoru není známa. Rozhovor byl již na samotném začátku přerušen kvůli vyrušení jednou její kamarádkou, která s ní potřebovala naléhavě mluvit. Na konec jsme museli zase trochu spěchat zase kvůli zavírací době NZDM.
- Charakteristika informátora:** Milé, slušné, spolehlivé, cílevědomé, ctižádostivé, ambiciózní a starostlivé romské děvče, velice dbající o svůj zevnějšek, evangelické vyznání (upřímně věřící), studentka oboru číšník – servírka, učí se dobře, prozpívá bez větších problémů, po dosažení maturity aspiruje na vedoucí manažerskou pozici v hotelovém provozu, nepřilíš dobré vyjadřovací schopnosti, je jí blízká popkultura a to především v hudbě, má blízko k francouzskému a italskému stylu oblékání, dříve tanečnice latinskoamerických tanců, uvádí že doposud neměla pohlavní styk, má jedinou zkušenost s milostným

vztahem, nesportuje, ale do budoucna plánuje navštěvovat fitness studio, ráda by žila v některém z regionů jižní Evropy, usiluje o samostatnost a nezávislost.

Přepis rozhovoru:

T: „*Tak Jasiko, Ty si říkala, že je Ti teda kolik let?*“

N: „Osmnáct mi bude.“

T: „*Souhlasíš s nahráváním tady toho rozhovoru, nevadí Ti to?*“

N: „Jo, jo, jo! Nevadí!“

T: „*Tak první bych se Tě teda zeptal, z jakého tak pocházíš prostředí, to znamená: z koho všeho se skládá vaše domácnost, z kolika členů, s kým, prostě, bydlíš?*“

N: „Jo, tak mi tam jsme, sedum, vlastně rodiče a mám ještě čtyři sourozence.“

T: „*A bydlíte v domku nebo na bytě?*“

N: „Nee, normálně v bytě. Dva plus jedna, no! Veliký to...“

T: „*A žiješ tam teda se sourozenci a s rodiči?*“

N: „Hm, hm, no!“

T: „*A širší rodina? Říkala si mi něco o té svojí babičce, že dojíždíš někam, takže jako nebydlíte, jakoby poblíž lidí z té, řekněme, širší rodiny?*“

N: „Ne, ona bydlí v Holicích. Vlastně bydlí kousek, no! Docela.“

T: „*A navštěvujete se teda takhle, třeba i s dalšími členy té vaší širší rodiny?*“

N: „Jo, to jo, hm, hm! To furt!“

T: „*Takže to nemusí mít nutně, ani nějaký zvláštní důvod, já nevím, třeba rodinná oslava, nebo něco mimořádného...?*“

N: „Nee, to my furt, jakože. Jak kdy, no?!“ (tiskne si rukama svlečenou bundu k tělu, lehce se naklání, aby lépe slyšela dotazy)

T: „*V pohodě?! Nemusíš být vůbec to..., být nějak jako z toho nervózní!*“

N: „Ne, to je dobrý!“ (smích)

T: „*Přátelé, jaké máš třeba tak přátele, co dělají tví přátelé?*“

N: „Moji přátelé?!“ Já se spíš..., jakože, nestýkám s něma nějak. Jenom třeba ve škole, jako s kamarádama, to normálně. Ale abych s něma chodila ven, to ne! Protože oni když to..., ona, oni chodijou třeba na zábavy, na diskotéky, ale prostě, já ne. Já sem nikdy v životě nebyla na

diskotéce nebo na zábavě. Vlastně, pocházím z věřící rodiny! My jsme Evangelíci – spíš já, no, že su Evangelička – no, tak to, no, tak vůbec!“

T: „Rozumím, takže chodíš spíš, tak do toho kostela a takhle...?“

N: „My, nechodíme do kostela! My máme svou – církev, máme v Holicích, taky v Holicích církev. Tak tam, no!“

T: „A scházíte se, jako, vy věřící, tam někde v nějaké komunitě?“

N: „Jako, církev, církev!“

T: „A to se scházíte teda kde, když ne, v kostela?“

N: „V církvi, máme svoji vlastní církev!“

T: „Jo, jo, ale je to jako nějaký barák, nebo...?“

N: „To je normálně, takový barák, a to..., v tým baráku je normálně církev, jak kdyby. „Víš!“ (přerušuje nás hlasité klepání na dveře „kontaktní místnosti“)

T: „Hm, jo! A kde bydlíš?“

N: „Tady, ve městě bydlím, ve městě bydlím. Vlastně já už su věřící, su pět let, vlastně ve svých třinácti let.“

T: „A jak si se k tomu vlastně dostala?“

N: „Óhm, óhm, vlastně tu církev, to je prostě pastor, to je mího táty bratranec, co to dělá. A von, vlastně my jsme měli nemocnýho strejdu, mího tátu bratra. A von bydlel u nás. On měl rakovinu plic. A voni vlastně chodili za ním, aby se prostě, naňho prostě vkládaly ruce, aby se uzdravil, vlastně přes, jakože... Vlastně páter ho nemůže uzdravit, jedině Bůh, že přes Ducha svatýho! A vlastně oni k nám chodili, (mlask) já jsem měla třináct roků, já jsem byla mladá holka, a oni jakože...“

T: „Ty to ted' říkáš, jako by si už nebyla mladá holka.“ (smích)

N: „A oni mi prostě nabídli, že: „...jestli bych tam taky nechtěla chodit, do církve?!“, a já, že: „Jo!“ Tak jsem tam začala chodit, na začátku. A mně se strašně líbili „Chvály“, jejich „Chváli“, prostě romský, po našem, po našem! A vlastně „Boží slovo“, já jsem tomu vlastně vůbec nerozuměla, tomu „Božímu slovu“, až potom časem, časem, mně se to líbilo, tak já jsem si po tom, ve svých čtrnácti let, tam nechala „pokřtít“. A to neznamena, jakože se „pokřtíte“! Já su „pokřtěná“, jako Katolička, když jsem byla malinká. A tady to pokřtění znamená: jakože jste uvěřili v Bohu, a že ho chcete následovat, ve zlých i dobrých časech!“

T: „Čili, něco jako katolické Biřmování, tuším, že tomu tak nějak Katolíci říkají?“

N: „No, ale my už jsme vlastně takový...“

T: „Prostě, opravdu dobrovolně z vlastní vůle, z vlastního rozhodnutí...?“

N: „Jo, teda to je takový, jako kdyby jste se, prostě, vdala s Bohem, kdyby jste se, prostě vdával. Prostě, taky jsem byla v bílých šatech, jako taková nevěsta, no, Boží dítě. Tak toto, no!“

T: „Tak to je pěkné! A co děláš vlastně, teď aktuálně za školu?“

N: „Já, chodím na střední školu, jak je tady v Olomouci. A dělám: číšník – barman. Je to na tři roky. A když dá Bůh, tak bych chtěla ještě na nástavbu, jít, na dálkovou. A vlastně potom bych chtěla být manažerka ještě, potom si ještě nějakou školu..., a být manažerka prostě nějakého hotelu. Ale v cizině bych chtěla. Chtěla bych jít do Itálie nebo Španělsko. Nevím? A tam chtěla, prostě pracovat, pracovat bych tam chtěla, a prostě mít to svoje, prostě svoje bydlení. A časem, prostě když budou chtít rodiče, tak normálně, tak jako... My jsme se už o tom bavili, právě teď v létě tam mám mít práci, na měsíc, jako brigádu v hotelu. Já jsem tam už teď byla, v létě, v červnu. Ale to bylo jen na dva týdny. A teď jsem si to vyřídila právě na čtyři měsíce. Ale já nemůžu si to, prostě zrovna..., skrz rovnátek! Já chodím měsíc, co každý měsíc... Tak jedu jen na měsíc, tak su tam to všechno, vyřídím, a tak... A vlastně, potom za ten rok... Nevím, já se tam chcu informovat: jak to tam je, jak to je s bydlením, s prací?!“

T: „A jak si se tam k tomu dostala vlastně, přes nějaký kontakt, třeba přes to bratrstvo, nebo máš tam rodinu?“

N: „Nee, to je..., to přes tu Itálii? Nee, já tam nemám rodinu. To je přes školu. Moje škola, oni mě tam poslali! Jako na praxi, že?! A to je spíš taková brigáda. Jako spokojení semnou byli, jakože ten Ital, Ital, ono vlastně, ten Ital..., to je český hotel, Minerva, hotel Minerva. Vlastně, on umí česky, protože on si vzal ženu z Brna, jakože Češku z Brna.“

T: „Takže se naučil česky!?“

N: „Jo, jo, jo! Ale jakože jinak se to tam dalo, no. V pohodě!“

T: „A jak jsme se bavili o těch tvých přátelích, tak ty máš teda spíš přátele jenom v rámci té vaší komunity?“

N: „Jako, ne! Normálně mám jako, taky normálně, ale jakože hodně, ale já se s něma nestýkám. Já su, prostě už – daleko! Protože oni jsou třeba takový, že prostě mluviou už špatně, no! A já se potom necítím dobře, skrz to. Třeba, já nevím, některý třeba kouří, jo, nevím, chodijou po zábavách, a prostě nemluviou už pěkně. Pomlouvají se, a to se ne..., to nejde dohromady, že!“

T: „A Ty si takhle nikdy nežila?“

N: „Nee, hm, hm!“

T: „Takže to nebylo tak, že by Tě změnil jednorázově až ten samotný obřad toho zasvěcení?“

N: „Nee! Já jsem nikdy tak nežila. Já jsem vlastně..., já pocházím vlastně..., my jsme prostě Roma – Sinti! A my jsme podle zvyků! Prostě máme zvyky, že holka má být slušná. A Já su dycky... Rodiče mě nikdy nepouštěli, oni chtěli..., a jáchcu prostě, aby mě vychovávali, abych byla prostě slušná a poctivá holka, že jo! Já jsem dycky byla doma, starala se o domácnost, o své sourozence, jako já su..., spíš takový domácí typ su!“

T: „A Ty jsi nejstarší ze sourozenců?“

N: „Hm, hm, jsem nejstarší!“

T: „Takže teda pomáháš mámě?“

N: „Jo, jo, i s..., to...! – A moj cíl je, abych se prostě vyučila, mít dobrou práci, a prostě do té ciziny, to mě strašně láká, ta cizina!“

T: „A kam konkrétně by si chtěla tak odejít, mluvila si o Itálii?“

N: „Itálie nebo Španělsko. To mě..., ale spíš mě to láká do té Itálie!“

T: „Takže spíš na ten jih, ne, třeba nějaká ta Anglie?“

N: „Ne, ne, tak to vůbec! To bych tam nešla. Vlastně, spíš to no – ta Itálie mě hodně láká.“

T: „A jaké máš třeba koníčky, záliby, co tak děláš ve svém volném čase?“

N: „No, ve svém volném čase?! Tak normálně: přijdu ze školy, že..., a já spíš chodím teď hodně k babičce! Hodně chodím k babičce, a jinak prostě su doma, jako chvílu, teď jako na počítaču su, že! Jako starám se o domácnost, jako zajímám se o módu, o cestování, prostě o školu, ale jako abych měla nějaký zájmy, jako tanec, to taky prostě..., spíš styl nějaký...“

T: „A neděláš třeba nějaký sport?“

N: „Ne, právě nesportuju. Ale co bych chtěla, tak chodit – do fitka chci chodit, do posilovny!“

T: „Dbáš třeba nějak na zdravou výživu, nebo...?“

N: „Ne, tak to, ne. (smích) To vůbec!“ (tiskne bundu)

T: „A máš třeba nějaké idoly, nějaké prostě vzory, jako třeba v pop-music? Nebo já nevím? Holky většinou mají někoho ke komu, jakoby vzhlíží, nějaký ten vzor. Nemáš nikoho takového, koho třeba uznáváš za to jaký je, že by si třeba jednou taky taková chtěla být, nebo...?“

N: „Hm, hm! Mně co..., mně co se líbí, tak ta zpivačka ta Nikole Šinsingr, to je vlastně z toho..., ta Pussy Girls, ta hlavní.“ (tiskne si bundu k tělu)

T: „Tak to asi neznám, nevdí!“

N: „Nóóó! (smích) Jako že ta, ale..., jakože abych měla...“

T: „A kvůli tomu, jak vypadá, jak vystupuje, nebo...?”

N: „No, asi tak..., no, hmm! A jakože, že jinak, abych měla idoly, to ne! Já hodně poslouchám hudbu. A to je od nás – ten – Richardo Morris – Jimi..., to je prostě..., on je věřící taky, a prostě zpívá „Chvály“, jako po našem, jako, že ty, ty no...?”

T: „A kolik vás takomunita, ta církev tak čítá?”

N: „Spíš tam jsou starý! A jsme tam..., byli jsme tam hodně mladých, ale ty už normálně odpadli, ty normálně, vlastně už odpadli, no, jakoby z tama asi.“

T: „Opadli od té víry?”

N: „No, jakože už tam, to... A vlastně tam už je..., jakože... Já už tam taky nechodím teď!“

T: „Proč?!”

N: „Protože, mezi náma něco bylo. Ne mezi Náma..., ale prostě něco. Nechovali se tak, jak měli, prostě! To ne. Já jsem si, já si třeba říkám: „To není o církvi, ale je to o srdci!“, jak žijete v srdci. Prostě, o církvi, je to tak, že jenom o lidi, jakože, jak lidi..., že to je asi to... A prostě nechovají se dobře, některý, a hodně tam. Oni to spíš, ééé, rodiná církev, enom pro rodinu. „Víte?!“ Já, si říkám, no, tak to... Prostě, co to je: „...tak, to je Boží církev, nebo lidská?“ Takže jsem tam viděla i prostě ta faleš! Něco takovýho, v tom smyslu. A já jsem si říkala, no...“

T: „Čili, Ty si z nich začala cítit nějaké to pokrytectví, že ti lidé tam, něco hlásají, ale už se podle toho nechovají?!”

N: „Nechovali se... Jo, jo! Nechovají se podle toho! Prostě, předstírají se. Tak jsem řekla prostě: „Tady v tem, tady v tým..., prostě, to nejde dohromady. „Tak to přece, nee!“ „To tam nepůjdu!“ Tak vlastně si říkám: „To není o tom..., ale je to o srdci!“, jak hlavně žijete, hlavně podle Bibli, podle slova!“

T: „Ano! Takže dostáváme se k těm tvým hodnotám. Bez čeho by sis nedovedla představit svůj život, co je pro Tebe tak v životě nejdůležitější?”

N: „No, tak v mém životě, na prvním místě – to je „Bůh“ a Ježíš Kristus, tady toto! Protože bez toho... „Jeho“ dávám na první místo, protože jediné „On“ se může postarat o můj život, nikdo jinej! Já, vlastně „Ho“, v mém životě dávám na první místo!“

T: „A co třeba láska, rodina a tak..., máš třeba přítele?”

N: „Nee, nee! Já su sama. Já sem vlastně měla přítele, (tiskne si k sobě bundu) vlastně – to byl z rodiny, ale já sem s ním už bydlela, měsíc, ale já jsem od něho utekla. On mě hodně bil, bítával. A prostě, za nic. „Víte, co?!“ Já sem, prostě byla slušná, všecko, a za nic. Tak já sem utekla. Jsem říkala... i věděla jsem, že to ani není „Boží vůle“, tady toto, abych tady s tím

člověkem, asi..., z tady tou osobou byla. Tak jsem se úplně modlila za to, ať prostě už odejdu, ať... A přišel prostě jednou den, kdy jsem prostě, vzala se, a šla pryč. Prostě, utekla jsem z tama. Děkuju Bohu, že to tak dopadlo! Protože teď bych asi mohla být nějakým otrokem, nebo něčím jiným. To nebylo prostě, tady toto. A prostě, každéj není ani nikdy dokonalej, každý dělá hříchy svoje. Prostě Bůh nás stvořil, eh, hříšný, aby jsme my na sebe viděli, ty svoje chyby!“

T: „A odpustila si mu, jako tomu svému bývalému příteli?“

N: „Tak to určitě, že sem mu to odpustila, protože co bych to byla za věřící, kdybych nemohla odpouštět. Jako jo, ale jakože, když ho potkám, tak jdu úplně na jinou stranu. Ani ho prostě nezdravím, protože u nás to není... Když se někdo, tady po..., tady tím, on mně prostě hodně něčím ublížil, a prostě tady toto...“ (rozrušená, šustí bundou)

T: „A máte třeba v té vaší domácnosti třeba i nějaké zvířata?“

N: „Hm, hm! Nejsme... Já su na to alergická. Já su silná alergička tady na ty věci. Vůbec!“ (přikrývá se bundou a zároveň se škrábe na ruce)

T: „Takže zvířata zrovna, nemusíš?“

N: „Hm! Nee!“

T: „No, a do budoucna chceš teda vycestovat, a co rodina, chtěla by si založit rodinu?“

N: „Založit rodinu?! To nechcu teď!“ (ušklíbla se)

T: „To chápu, ale kdy na to podle Tebe bude ta vhodná doba?“

N: „Kolem té třicítky, kolem tych dvaceti pěti! Dvacet čtyři, dvacet pět, až kolem té třicítky, no!“

T: „A kolik bys chtěla mít tak dětí?“

N: „No, dvě. Na nejvýš dvě, no! Ale jakože, nějak teď, nee. Já si prostě chcu žít, práci,... Já nejsu z tych holek. Jak teď si vezmete, v dnešní době, jsou holky čtrnáctiletý, a už majou děcko. (pohoršení) Jakože už majou rodinu, a takový holky se někdy nechajou zlákat, a ten kluk se na nich vykašle, že!

T: „A Ty osobně, znáš hodně takových?“

N: „Znám i z naší..., od nás, od rodiny. Jakože, znám hodně takových. A hlavně, jakože i o romských holek, to znám. Čtrnáctiletý holky už majů mimino, že! (zakrývá se bundou) To já taková nejsem. Já si prostě, chcu to..., užít si chcu práci a né hned zalážet rodinu. Já jsem si to už od mala... Já sem taky už měla vlastně malý sourozence, já sem už taky musela starat, tak vím jaký to je, že mám hodně od děcek zkušeností, a vím..., jakože hned nechcu mít děti!“

T: „Ty si taková cílevědomá a ambiciózní, máš taky podporu u rodičů a třeba i u přátel v tom čeho chceš v životě dosáhnout?“

N: (polichocená) „Jo!“

T: „Snaží se Ti všemožně vyjít vstříc, líbí se všem tvoje představa, nemá nikdo nic proti tomu, že chceš právě takhle žít?“

N: „Hm, hm! Třeba mému tatovi, že jim to vadí, že třeba pojedou pryč, to je jasné! Budu daleko od nich. Jakože to je normální, ale prostě časem si zvyknou nebo pojedou za mnou, to už je na nich. A prostě, já chcu tady to založit, no! Nechcu bejt tady, protože tady ta tadlencta Česká republika se mi nelíbí! (spráskne ruce do bundy, jež má v klíně)

T: „Nechceš tady zůstat?“

N: „Nechcu tady zůstat!“

T: „A proč se Ti tady vlastně nelíbí, máš něco konkrétního, co Ti třeba vadí nejvíc?“

N: „Tak, tak je tu bída! A všecko, jak, jak, jak i ten, já nevím, nějaký ..., se to všecko řídí, ten svět tady. A všecko..., ty... Když se díváš na ty lidi, to je všecko skažený, už v to mládí, už skažený!

T: „A Ty si myslíš, že v té Itálii nebo v tom Španělsku je to lepší?“

N: „Já nevím, to asi ne, protože prostě to je svět! Já Vám to řeknu tak: „Prostě to je svět, tady toto!“ Jako, ne, není to lepší. Ale prostě tam je jinej život, no. Prostě, já su zvyklá na, na život, na to, že se třeba ráno vzbudím, a prostě furt to tady toto dokola! A tam to vlastně, že to žije všecko v noci, že jo! A prostě, chcu zkusit něco jinýho, no!“

T: „Však, ale Ty si přece říkala, že nemusíš moc ty diskotéky, a ten noční život jako takový, jestli jsem Ti teda správně rozuměl?!“

N: „No, nee! Toto jako ne! Nemyslím jako tady toto, ale jakože myslím: práce! Jakože tak! To vůbec jako tady toto nemusím, že!“

T: „Vyděláváš si teďka, třeba jenom nějak v rámci té své školní praxe?“

N: „Já jsem, byla jsem v práci. Vlastně v létě jsem byla. Teď jsem nebyla nikde, protože mám školu, tak bych asi nestíhala nic. Teď mám školu, že! Jakože není nic, no!

T: „A ani přes ty víkendy si nic nesehnala, že by si chodívala třeba někam na výpomoc za bar?“

N: „No, chtěla jsem! Ale nic jsem jako nesehnala, tak jako nikam jsem teď jako nechodila. Chtěla jsem, no! Chci si něco najít přes ty víkendy. Co doma, že!“

T: „A byla si třeba už někde přímo na nějakých pohovorech?“

N: „Nee, nebyla. Hm, hm!“

T: „No, tady toho, asi ani moc není?“

N: „Není, no!“

T: „Ani v tam v těch Holicích třeba?“

N: „Tam jsem se vůbec neptala. Vůbec nevím!“

T: „Tak jsi tam často u té babičky?!“

N: „Hmm, nóó!“

T: „A přespáváš tam někdy, třeba taky?“

N: „Nee, ne, ne, ne, ne! Tam nespím. Já su zvyklá doma, no!“

T: „A babička tam jinak žije úplně sama?“

N: „Ona má pejska, no! Malého Jorkšíra.“

T: „A to je tedy výjмка ten Jorkšír?“ (smích)

N: „Jako já můžu zvířata, ale jako ne, ne, nemohla bych to mít doma. Já bych se o to třeba nestarala, abych s tím třeba furt chodila ven, a třeba rodiče... My jsme měli už tři psy, jsme měli, a my jsme to dali pryč!“

T: „A když chodíš třeba takhle ven, tak co tak třeba nejčastěji podnikáš?“

N: „Já často chodím, vlastně... Přijdu z praxe, nebo jdu do školy, ze školy, a z taha jdu třeba k bá... Přijdu dom, normálně si, prostě uklidím a všechno co mám, co doma, a potom jdu prostě k té babě, že! A abych někam chodila, tak to zase ne. Já su furt tam!“

T: „Ani, třeba po obchodech nechodíš?“

N: „Jo, to zase jo! To zase já..., móda, styl... Tak to zase já hodně, no!“

T: „A jakému stylu, tak dáváš přednost, jaký styl se Ti líbí, co se zrovna nosí, nebo máš...?“

N: „Já, mám ráda, oh, Italskej hodně styl, z Milána dovezený ty věci, a z Paříže. Takový ten francouzskej-italsko, no!“

T: „Takový ten New York, to už je moc, jo, tam už se moc kombinují takové ty materiály a styly třeba?“

N: „Jo, takové ty věci... No, Hm, hm! Já mám prostě takový..., co je na tělo, jakože, našitý spíš.“

T: „Rozumím, prostě aby vynikla ta tvoje linie v tom, jakože?“

N: „Jo, jo, jo, jo, ale spíš ten italsko-francouzskej styl, se mi hodně líbí! Prostě ty: kožíšky, a já nevím, ty kamínky, oni zkamínkovanovy, tady toto!“

T: „Takže i proto Tě to táhne do té Itálie? Skrz: módu, styl a, že je to hodně třeba taky věřící země?“

N: „Tam je, no! A tam se mi hodně líbilo! Prostě tam je všechno takový, taková, jak kdyby romantika, taková, takový: kytky, pláž. A vlastně, když jsme tady, tak mi vůbec nemáme moře, tam je pláž a všechno!“

T: „Zajímavé je, že se tvrdí o „italském manželství“, že je to nějaké jako „peklo“, a tak prostě, tak je zajímavé, že...?“

N: „Já nevím, tam třeba říkají: „...že prostě Ty Italové sú „sukničkáři“!“, že se prostě, po každé sukni otočí. A to je asi pravda. To jsem taky slyšela. Ale já, nejsou z těch holek, že se napálím. Já si na takový věci dávám pozor!“

T: „Tam je právě zajímavé, že snad ještě do sedmdesátých let tam oficiálně nebyl ještě povolený rozvod, teda alespoň u katolicky sezdáných manželství.“

N: „Hm, neslyšela jsem.“

T: „Oni jsou tam právě hodně katolicky založení, že nechtěli moc teda připouštět ty rozvody, právě, no. Prostě „Co Bůh spojí, at' člověk nerozděluje!“, že?! „Tak na co bych se Tě ještě tak zeptal?“ Jo, a co se teda, aby si žila, jednou tak jak chceš, snažíš teďka proto dělat? Učíš se, poctivě?“

N: „Jo, jo, jo, no! To jo, to se učím, no, hlavně. Důležitý, se učení! Já se třeba..., teď se třeba vůbec neučím, ale jako dobrý známky, jako mám: trojky že, dvojky, trojky. A vůbec se neučím. To vůbec nechápu?! (smích) To jakože, jo. To učení, no, to je hlavní!“

T: „Ty vlastně zatím, nic moc jiného, proto ani dělat nemůžeš, že?“

N: „No!“

T: „Ale plánuješ?!“

N: „Chtěla bych to, no! Jakože tak..., ten můj sen!“ (usmívá se)

T: „Jo, tak to by bylo asi všechno, tady z tohoto. Tak a teďka: to náboženství..., to si mi už vlastně o tom něco pěkně řekla... Nějaká ta spiritualita... Ještě si mi vlastně k tomu neřekla, proč vlastně věříš, máš jako nějaké svoje vlastní zkušenosti, které Tě k té víře vedou, nebo když se modlíš třeba, tak...?“

N: „Ale Já jsem třeba viděla hodně věci... To se stalo! Prostě byly... Boží zázraky se staly. A hodně toho se stalo. Já jsem to viděla na vlastní oči!“

T: „Viděla si, co si viděla, co si třeba zažila?!“

N: „Co sem viděla: třeba z církve jeden byl nemocnej, měl..., měl rakovinu, a měl zhoubnou. Prostě, on byl hodně nemocnej. A oni se za něj modlili, prostě celej..., prostě co..., i ve Francii, mám prostě rodinu Francouzi, co jsou pastoři, a oni chodijou k nám, jakoby rodina, taky z Francie.“

T: „A prosím Tě, já jsem je snad i viděl, tady jak jsou ty Poděbrady, tak tam, někdy v létě, když jsem se tam byl projít prostě, tak tam byli..., na takové velké louce, prostě bylo plno takových velkých bílých karavanů, a všechny měly francouzské SPZ!“

N: „No, to byli oni, to byli ti Francouzi!“ (nadšeně)

T: „Takže to byli oni?!“

N: „To bylo v létě. Přesně! Já jsem byla v Itálii, takže já jsem tam nebyla. U Poděbrad, tam... To byli oni! Oni dělali „Misionu“. To je vlastně to shromáždění, veliký. To je strašně veliký, tam bylo tisíce lidí, tam chodijou! Tak tam vlastně na ňu, na ně..., a říkají svoje svědectví: co udělal pro ně Bůh, Boží slovo... Pastory, no! Od nás!

T: „Takže tam oni, pod tím širým nebem, vykonávali oni takové ty obřadnosti?“

N: „Jo, to se dělá, no! Hm, hm! To byli od nás ti Francouzi.“

T: „Hmm!“

N: „No, vlastně, a oni se za něho modlili i v nemocnici, jakože všechno! A potom, prostě, udělal to... A on se uzdravil. Neměl... A von..., když to..., doktor když ho prohlížel, tak on úplně..., on řekl: „To se stal zázrak!“ Tomu nemohl uvěřit, že prostě..., že je zdravěj. Prostě, a hodně věcí, že..., jakože tak... Prostě Bůh je živěj! Jako někdo třeba říká: „...“, ale ne, já nevěřím.“ Tak, každý má svůj názor, kdo nevěří, ale prostě, já vím, prostě moje naděje, je v „Něm“! Moje radost je to, že třeba se můžu večer, nebo ráno pomodlit. Číst „Jeho“ slovo. To je moje radost!

T: „A byla si ještě svědkem něčeho jiného nadpřirozeného, třeba jestli si neviděla nějaké duchy?“

N: „Ne, to vůbec, ne!“

T: „A jako ani třeba nevěříš, tady v tyto paranormální jevy?“

N: „Ne! Já věřím jen v Ježíš Kristus a v Boha!“

T: „No, a co třeba ty a sexualita?“

N: „Nee!“

T: „Jsi ještě pořád „pana“?“

N: „Hm, hm!“

T: „To je zajímavé!“

N: „Hmm! (smích)

T: „A ani Tě to neláká, vůbec?“

N: „Ne! Ne!“

T: „To je zajímavé! Ani si o tom nikdy třeba nepřemýšlela? To mi přijde zajímavé! Nechtěla by si mi o tom povědět třeba něco bližšího?“

N: (smích) „U nás jsou to takový. My jsme hodně slušný na tady ty věci!“

T: Takže až, fakt, po svatbě...?“

N: „Až po svatbě u nás. To je jako i u věřících, až po svatbě, no!“

T: „No, a když si chodila s tím klukem, tak on nechtěl po Tobě, jako nic...?“

N: „Ne, já jsem byla aj nemocná, tak jako, nějak... Tak jsem ani nemohla, ani do teďka... Já se vlastně eště léčím. No, jako, že už jsem „Díky Bohu!“, uzdravená, ale byla jsem nemocná, tak jsem ani nic nemohla mít!“

T: „A kolik Ti vlastně bylo tenkrát let, když si s ním byla?“

N: „No, jsem vlastně?! Sednácť mi mělo být, měla sem šestnácť, a nějak... Já jsem s ním byla březem..., (počítá, přemýšlí) A potom nějak za dva nebo za tři měsíce mi bylo sedmnácť. Nějak...!“

T: „A to byl tvůj jediný?“

N: „Hm, hm, můj první. To byl můj, v životě první kluk, to byl! Já jsem nikdy v životě neměla kluka, ani jsem se s nikým nelíbala, nebo tak...“

T: „Ani třeba ve školce?“

N: „Ne vůbec, ne vůbec! (vážná) Ani ve školce, ani ve škole! On byl první, no! A už si říkám: „Šetřím se jenom pro Boha!“, ani, asi už nechci, no! To musí být, fakt, „Boží vůle“, že přijde ten pravej!“

T: „A když si tolik oddaná, tak nad řeholí v nějakém řádu si třeba neuvažovala?“

N: „Jako jeptiška?“

T: „No!“

N: „Nééé!“

T: (smích) „Zase tolik toho Boha nemiluješ?!“

N: „Nee, to nééé! Zas jeptiška nechcu byt! Jeptiška, to jsou vlastně Katolíci, a my nejsme Katolíci. Já su Evangelička!“

T: „Já vím, ale tak jsou různé řády!?“

N: „Jo, tak to vůbec, ne! („Chraň Bůh!“) Říkám: „To fakt, už musí být Boží vůle“, a to fakt, mě musí Bůh někoho poslat!“, jestli to fakt bude „Boží vůle“, „Jeho“, že mně, fakt, jakože někoho pošle! Něco, fakt, v tím smyslu, že to bude úplně stejnej, jak já! Ale jakože, jinak nechcu už! Já si na takový..., já jsem už mohla mít, teď fůrt! A já si na to, prostě dávám pozor, já su taková..., už si dávám pozor! Už jednou jsem se zklamala, ale vím, prostě, jednou

se zklamete: „Nikdo není dokonalejší“, ale už podruhé..., i v Bibli už je napsaný, že: „Jenom blázen spadne do té druhé jámy!“, to znamená, že: „Jenom já, Bible by o mně říkala, že už já su blázen, protože jsem spadla do té zkoušky podruhé!“ Prostě, tady tyhle věci..., už si chcu dávat pozor! A dávám, no!“

T: „A jak ses vlastně dostala sem, myslím, tady do toho klubu? Víš, že už sem pravidelně nedocházíš!“

N: „Nee, nechodím, já už...“

T: „Němně, chodívala si sem?“

N: „Jo já jsem tu ráda..., já jsem tu dřív... já jsem chodila nějak do sedmičky, do šestky, do sedmičky, no, do šestky do sedmičky jsem chodila, tak Petra „Pšenicová, ta vedoucí. Ona mě učila latinsko-americké tance. To a potom, oni mě vlastně, tady přes ně, přes Petru..., já jsem potřebovala doučování. Myslím: „Na matiku nebo na češtinu?!“, a vlastně oni měli ty doučovatele, a voni mě doučovali. A potom jakože, tak..., jsem tu začala potom chodit.“

T: „A tanci se věnuješ pořád?“

N: „Ne! Už nee! Už netancuju!“

T: „Nesportuješ aktivně?“

N: „Nee!“

T: „Nechodíš ani do žádného kroužku?“

N: „Hm! Hm!“

T: „Jenom chceš navštěvovat to fitko, jak si říkala?!“

N: „Po Vánocích, no!“

T: „A tam by si chtěla docházet pravidelně?“

N: „No, pravidelně! To fitko.“

T: „Tahle otázka mi přijde za daných okolností trochu zbytečná, nic méně, pro pořádek se Tě ještě zeptám: „Co Ty a drogy?“

N: „Co já a drogy?!“

T: „Myslím, zda máš nějaké zkušenosti s drogami?“

N: „Ne, ne, ne, ne, ne!“

T: „A neznáš ani třeba nějaké takové lidi?“

N: „Hm, hm, vůbec – neznám lidi!“

T: „Ani kouření, ani alkohol?“

N: „Ne, to nikdy! Já jsem to nikdy..., Já jsem nikdy v životě neměla v sobě alkohol ani cigaretu. Nikdy v životě jsem to nezkoušela. Ani alkohol, ani cigarety!“

T: „A to Tě třeba ani nikdy nelákalo, jako vůbec?“

N: „Nee, nikdy, nee!“

T: „Ani ten sex, ani cigarety...?“

N: „Nee!“

T: „To je opravdu zvláštní! Ty si skutečně slušné děvče!“ (smích)

N: „Nee, fakt, že ne!“

T: „A nikdo se Tě ani nesnažil k tomu přemluvit?“

N: „Hm, hm! Já si na takový dávám poho, jakože pozor, že už vím! A nee! A vždycky su v kontaktu, jen jako, že se snažím, jako že být s Bohem. A jako s věřícíma..., věřícíma lidma. A jakože, tak, to nee! Tak to vůbec!“

T: „Proč, jakože já nerozumím... jako..., co Ti bránilo, když si najednou byla v té pubertě, to zkusit?“

N: „Hm, hm! Mě to vůbec nelákalo, nic! Já su prostě doma. Já su prostě domácí holka!“

T: „Jo, jo! Máš ráda: tu televizi si zapneš, tam máš nějaké oblíbené pořady nebo seriály...?“

N: „Jo! Hlavně to pouští rodiče, že!“

T: „A čteš si i třeba nějaké knihy, kromě Bibla?“

N: „Nee, tak to vůbec!“ (výsměch) A teď vůbec ani tu Bibli nečtu. To jakože málo kdy! Prostě su doma, no!“

T: „Nebaví Tě číst?“

N: „No, vlastně ne, no!“

T: „A co jinak teda ještě děláš doma, kromě té televize, a úklidu...?“

N: „Asi nic, no!“

T: „Nevytváříš něco, nejsi třeba výtvarně založená?“

N: „Tak to vůbec! (smích)

T: „Nekreslíš si, nebo nepíšeš si třeba nějaké básničky?“

N: „Nee, to vůbec!“

T: „A nenudíš se tak trochu někdy třeba?“

N: „Už su na to zvyklá! A už..., to je ten prostě domácí typ, že su na to zvyklá, na tady ty věci.“

T: „A vaříš třeba?“

N: „Taky ne! Málo, jakože třeba pomůžu mamě. A ona by mě vlastně ani nenechala vařit, protože se bojí, že to zkazím nebo, že to..., nevím co, no! Proto ještě nevařím, no! Jako, pomáhám, umím hodně věcí, že jsem..., tak to je jako jasný, ale jakože takto, to ne, no!“

T: „Jo, jo a tvoji rodiče jsou jinak celý život spolu?“

N: „Ne, celý život!“

T: „Nerozvedli se, nebo tak...?“

N: „Ne, ne! Celý život spolu! No!“

T: „A líbí se Ti jejich způsob života, jsou Ti vzorem?“

N: „Jako jo! A třeba co bych nechtěla, jako být třeba na podpoře! Jako mama, ona je třeba na mateřské. Oni nejsou vyučení, že! Můj Tata vůbec! A moje mama, jí chyběl půl roku, na vyučení. Poznala tatu, že! Tak se nevyučila. To jako nechtěla bych, fakt, abych čekala na podporu, nebo tata bere důchod. On je nemocnej... (rozhovor přerušuje klepání na dveře)

T: „Moment!“

N: „Čeká, jako že na to..., já chcu prostě..., chcu dodělat prostě tu školu, a prostě vím, že budu mít, prostě svoje jisté, peníze z práce, a víc! Ne jenom tady toto, no!

(za dveřmi se ozývají hlasy odcházejících dětí)

T: „A co nějaká kultura: divadlo, galerie..., to nevyhledáváš?“

(ozývá se hlučné tlučení na dveře)

N: „Ne, nee, hm, hm!“

T: „Tak jo, dobrý! Já Ti moc děkuju! Už nás chtějí asi vyhnat!“

N: „No, asi jo!

T: „Ještě jednou díky, že si tak moc hezky mluvila!“

N: „Fakt?!“

Rozhovor č. 6.

- Místo:** Olomouc, Kudy Kam (NZDM), kontaktní místnost
- Datum:** 7. 1. 2013
- Informátor:** Alex (14.)
- Tazatel:** David Matoušek
- Okolnosti rozhovoru:** Informátorka byla domlouvána opakovaně po dobu několika týdnů, než nakonec k rozhovoru bez výhrad svolila při jednom ze spontánních dotázaní. A to i přesto, že je pravidelnou návštěvnicí NZDM. Motivace k rozhovoru není zcela jasná. Po celou dobu rozhovoru byla velmi obezřetná. Zajímavé bylo, že jako jediná z informátorů si sedla blíže ke dveřím, a také chtěla vidět strukturu otázek v mém poznámkovém bloku Samotný rozhovor potom proběhl bez vyrušení a jakýchkoliv dalších komplikací.
- Charakteristika informátora:** Velmi přátelské, nekonfliktní a milé romské děvče, dobře přijímáno v kolektivu svých vrstevníků, také cílevědomá a ambiciózní, k cizím lidem vstřícná, zároveň však opatrná až nedůvěřivá, ve škole prospívá bez větších potíží, největšími hodnotami v životě jsou pro ni rodina a přátelství, aktivně se věnuje romskému folkloru, věří v Boha (není pokřtěná) a paranormální jevy (osobní zkušenost), do budoucna aspiruje na profesní dráhu kadeřnice, případně by se chtěla stát sociální pracovnící, je vyznavačkou pop-music, disco, RNB, Hip-Hop, a

romské hudby, je příležitostnou a společensky konzumuje tvrdý alkohol, s jinými drogami, jak sama uvádí, přímou zkušenost nemá, první vztah měla s romským chlapcem již mezi dvanáctým a třináctým rokem, doposud neměla pohlavní styk.

Přepis rozhovoru:

T: „Čau Lucko! Já se Tě teda hned na začátek zeptám: „Kolik je Ti roků?“

N: „Čtrnáct.“

T: „Ještě bych Tě požádal o potvrzení souhlasu s tímto rozhovorem?!“

N: (smích) „Ano!“

T: „Takže můžeme tedy rovnou začít.“

N: (smích)

T: „Takže první na co bych se Tě tedy zeptal je: rodina, domácnost, vlastně z koho všeho se skládá vaše domácnost, kde třeba bydlíte, jestli v domku nebo v bytě?“

N: „Normálně v bytě.“

T: „Jo?!“

N: „No!“

T: „Jak velký to je byt?“

N: „Tři plus jedna.“

T: „A kdo všechno tam teda bydlí?“

N: „Tak: já, mamka a sourozenci.“

T: „Kolik sourozenců máš..., i jejich pohlaví klidně můžeš říct, jako třeba: ségra, bráchové, jo?“

N: (smích) „No, mám: čtyry bráchové a ještě jednu sestru.“

T: „A věkově, Ty si z nich třeba jako nejstarší?“

N: „Ne, nejstarší je sestra, ta už s nama nebydlí. A teďka je nejstarší, jakože, co s nama bydlí, brácha.“

T: „A bydlíte někde v centru Olomouce, nebo by si řekla, že spíš někde na okraji města?“

N: „Ne, tady na náměstí, no!“

T: „Tak to je super! A scházíte se třeba..., nebo jste v blízkém kontaktu třeba i s širší rodinou, myslím: bratrance, sestřenky, tety, strýčky...?“

N: „Jo! Jako, to je tady hodně..., jakože tak.“

T: „I prarodiče třeba..., myslím dědečci, babičky?“

N: „Hm, tak ty už né! Ty už tady nejsou.“

T: „A tvoji rodiče jsou jako spolu...?“

N: „Od sebe jsou, no!“

T: „Jsou od sebe, jsou rozvedení?“

N: „No!“

T: „No, a..., takže ty teď žiješ vlastně s kým?“

N: „Já, jenom s mamkou. Můj táta tady není. On je v Anglii.“

T: „Jo, a tvoje máma má třeba teď nějakého přítele, nebo tak...?“

N: „Tak jako jo, má.“

T: „A žije ten přítel teda s vámi, nebo ne?“

N: „Nee! Ještě, prozatím ne, no!“

T: „Jo, ale chystá se něco jako svatba?“

N: (rozpaky) „Já nevím! (smích) Ještě mamka sama neví, no!“

T: „Jasně, a udržujete teda nějaký ten kontakt s tou širší rodinou?“

N: „Jo!“

T: „A třeba při..., když jsou třeba nějaké narozeniny někoho z členů rodiny, nebo při jaké příležitosti tak nejčastěji?“

N: „Jo! Ano!“

T: „Nebo je to spíš tak, že ani nemusí být žádná příležitost, že se prostě jen tak vzájemně navštěvujete?“

N: „Ne!“

T: „A co třeba škola, jsi ještě na základce?“

N: „Ano!“

T: „A do budoucna se třeba čím vyučit, nebo...?“

N: „Já, kadeřnička.“

T: „A přímo tady v Olomouci, nebo chceš někam jinam, třeba na internát vypadnout?“

N: „Ne, tady na tu „stružovku“, nebo jak se to menuje!? (pravděpodobně má na mysli to stejné střední odborné učiliště, jako ti ostatní před ní)

T: „A co přátelé, vyhledáváš lidi spíše sobě podobné, nebo jsou to různí lidé?“

N: „To jsou různí, já nedělám v tom rozdíly.“

T: „Jo, takže je Ti to jedno jestli jsou to zrovna romáci nebo gádžové?!“

N: „No, ...nebo to je černoch.“

T: „ Nebo jestli jsou bohatí nebo chudí?“

N: „Ne, ne!“

T: „Je Ti to úplně jedno, prostě napříč spektrem, nemáš žádný vyhraněný vkus?!“

N: „No!“

T: „Prostě máš kamarády všude, jo?!“

N: „Ano!“

T: „A co děláš třeba tak ve svém volném čase, co tak jako...?“

N: „Já?! Tak jako, když třeba nejsou otevřené klubovny, tak jdeme s kámošema, s kámoškama, s kamarádama ven, a tak...“

T: „Mohla by si to třeba nějak rozvést?!“

N: „Jako co děláme, spíš takle?!“

T: „Jo!“

N: „Já nevím, třeba jdeme na houpačky, nebo do parku, nebo jdeme si něco koupit, jako všelijak, no! Prostě, co nás napadne.“

T: „Chápu, a nějaký sport třeba děláš?“

N: „Tak jako sport?! Jako tancuju, jakože – chodím na kroužky. Ale jinak jako takhle sport – třeba jako hráváme vybíjenou, nebo tak...“

T: „A co je to za tanec, jaký druh tance...?“

N: „To je romský. Jako, netancuju jenom romský, učím se aj latinský, americký a tak...“

T: „Hm, to je zajímavé! A z toho z portu teda jinak..., jenom vyloženě ten tanec?“

N: „No, jakože třeba, když je léto, tak zahraju si vybíjenou, házenou, a tak..., jako!“

T: „A jinak, tak jako zvlujete spíš po venku?“

N: „No!“

T: „Tak jo, a když třeba děláš ten tanec, máš určitě třeba taky ráda i muziku, máš třeba nějaké takové idoly, nějaké vzory, kdo se Ti třeba líbí: zpěvák, zpěvačka nebo tanečník, tanečnice?“

N: „Joj!“

T: „Někdo kdo se Ti prostě líbí, že k němu třeba nějak vzhlížíš, že by si chtěla třeba být zrovna taková..., z různých důvodů?“

N: „Tak já nevím, jako hodně jich je! Já nevím, třeba: de Nirro, a to..., a tak prostě! Dara Rollins

T: „A proč?“

N: „Já nevím, mně se třeba líbí jejich styly, prostě, hudba, prostě!“

T: „I jak třeba ten člověk vystupuje, jak se chová?“

N: „No, prostě! Já nevím. Prostě je mi taková sympatická. Že prostě není namyšlená, no!“

T: „I přesto, že je úspěšná a dělá ten show business, tak se Ti prostě jeví jako normální, prostě v pohodě jako člověk?!“

N: „No!“

T: „A kdo třeba dál, ještě tak...?“

N: „Jé, já nevím, jako hodně jich je! No!“ (začíná ztrácet trpělivost)

T: „Ne, však jako nemusíš je tady vyjmenovávat! Ale každopádně kdyby Tě ještě třeba něco napadlo, jako v průběhu, tak klidně můžeš doplnit. A bez čeho by sis třeba nedokázala představit život, co je pro Tebe tak v tom životě nejdůležitější, bez čeho by si prostě nechtěla být?“

N: „Tak to je jasný, bez rodiny, já nevím, bez kamarádů, hlavně bez kamarádů! No, a..., nevím?! Rodina! Já nevím, prostě...“

T: „A co třeba cestování?“

N: „Jako baví mě cestovat, ale ne sama, prostě. Jakože třeba, já nevím, kdybych jela někam, tak..., prostě sama ne, no!“

T: „A byla si, třeba někde tak, už, jako s rodinou, s přáteli?“

N: „Jako, byli. Ale ne mimo Olomouc! Já nevím, třeba v Praze a tak...“

T: „Rozumím, takže jenom prostě v rámci republiky?“

N: „No!“

T: „Ještě si nebyla, třeba u moře, nebo...?“

N: „Né!“

T: „Nebo třeba v Alpách...? No jo, vždyť je Ti taky teprve čtrnáct, to všechno ještě čeká, že?!“

N: „No právě!“

T: „A jinak si teda teďka v té osmičce, jo?!“

N: „No, já jsem šla o rok pozděj.“

T: „No, a jak by sis třeba představovala ten svůj budoucí život třeba, chtěla by ses vyučit tou kadeřnicí, pak je teda pro Tebe důležitá ta rodina, si říkala?!“

N: „No, tak jako samozřejmě, jakože když dokončím školu, tak prostě najít si práci, a prostě, a vydělávat si. Prostě nikam nespěchat!“

T: „A co potom, a potom by si chtěla jako, zůstat spíš tady v té Olomouci, poblíž své rodiny, anebo se spíš trhnout, a prostě vypadnout?“

N: „Jako, pojedu třeba někam na dovolenou, nebo tak, ale..., prostě byt, fakt, jako blíž u rodiny!“

T: „Hm, hm, takže i když přijde později pak nějaký ten manžel a vlastní rodina, tak...?“

N: „Tak jako, budu mít sví, jako ten..., ale prostě, nevím, nedokážu si, třeba představit: bydlet v Anglii, a moje rodiče tady!“

T: „A teď když jsme na to tak narazili, tak neláká Tě ani život v cizině?“

N: „Jako, chci se jít podívat třeba do Ameriky, a tak... Ale prostě, ne na furt, prostě!“

T: „Jenom se podívat, jako v rámci nějaké turistiky, ale žít...?“

N: „No, zjistit si, jak to tam chodí, a tak... Ale prostě, jako na furt, ne!“

T: „Hm, hm, tak jo. A co chceš teda udělat proto, aby se ta tvoje představa o životě naplnila?“

N: „Tak hlavní je udělat školu! No, a pak se ještě uvidí?! Jako, teďka se říká, že: „Když si uděláš školu, a všechno, vyučíš se a tak..., tak že práci si prostě nenajdeš!“, prostě, že to je těžký si najít práci. Takže nějak to budu muset, prostě zvládnou, no!“

T: „Tak to už je taková doba, že?“

N: „No!“

T: „S tím asi nic moc nenaděláme?! Musíme se, prostě snažit, všichni! Třeba to bude lepší, že jo?! Ty máš před sebou ještě pár roků té školy. A co maturitu by si třeba nechtěla?“

N: „Jako, udělám si! Já jsem jako chtěla, že se vyučím, normálně na tu kadeřníku, a že potom třeba bych si udělala to, co máte vy třeba, jakože sociální pracovnice, a tak...“

T: „Jo, jo, jo to si mi už, myslím, tenkrát říkala, jak jsme se bavili.“

N: „No!“

T: „Tak to je fajn! To by si měla i tady kousek...“

N: „Právě, no!“

T: „A máš teda i třeba..., jak se bavíte s tou mamkou nebo s kamarádama o těch svých plánech, jako říkají Ti..., fandíte v tom čeho chceš v životě dosáhnout nebo Ti spíš říkají to je blbost, jo?!“

N: „Ne! Tak, mamka sama řekla, že prostě – chce, abych dělala, jakože prostě – to, co chci já! Že mě v tom bude, jako podporovat, a všechno! Jako, prozatím mě v tom podporují, no!“

T: „Takže se Ti snaží pomáhat jak finančně, tak i třeba tím vlídným slovem, a tak..., jo?!“

N: „No!“

T: „Tak teď můžeme pozvolna přejít k té otázce třeba toho náboženství, máš nějaké náboženské vyznání nebo třeba věříš v nějaké takové spirituální věci?“

N: „Tak jako, věřím v Boha! Chodím sem tam, jakože občas, na to – „shromáždění“, a tak prostě!“

T: „Na jaké shromáždění?“

N: „Semka vždycky přijedou z Francie, jakože ty, já je neznám jako, z..., z..., z..., no z Francie semka přijedou, pak tam je Verča, a takle..., jakože „P“.“

T: „Jo vím!“

N: „Její rodina z Holic. A teďka to tady bylo na náměstí, jak je..., tady za rohem, jak je „Káčko“.

T: „Jo, jo!“

N: „Já nevím, jak se to tam menuje?! Zlatá...“

T: „Je to tam někde, jak je Sokolovská ulice?! U kina Metropol?!“

N: „No tady... Ne, tady hned! Jak kdyby si šel směrem na zastávku, tak tady hned za rohem, tam bylo týden „Shromáždění“. A jako chodíme se modlit, a tak..., zpívají tam a takový... Jako, chodím na to občas, ale jenom když mám čas, prostě když to stihnu!“

T: „A jak to bývá často, myslím, kolikrát tak třeba do roka?“

N: „Tak to je každý týden. No, to je: úterý, čtvrtek a pak je to sobota a neděle.“

T: „A jak se to jmenuje, ta církev?“

N: „Jé, to fakt nevím!“

T: „Ale je to prostě nějaká evangelická církev?“

N: „No, nějak tak. A pro mládeže, jakože třeba, ty co chtějí, tak je to aj v středu.“

T: „Hm, hm! A co se tam tak třeba dělá, nebo jak to tam vůbec probíhá?“

N: „No, prostě tam přijdeš, ze začátku se modlíš, pak tam mluvnou chvíli o Bohu, pak si tam zazpívají písničky, a jak kdyby ses tam, prostě, tam jako se víc spíš modlíš, než prostě to..., no, mluvíš o Bohu, a prostě tak...“

T: „A mají to tam i třeba zařízené pro mládež, v tom smyslu, že se dělají pro mladé nějaké tábory, nebo něco takového?“

N: „No, prozatím ještě tábor nebyl, jakože, jezdivou třeba s těma Francouzama někam, ale spíš jenom ta „rodina“!“

T: „Jenom ta..., počkej, jaká rodina?!“

N: „No prostě, óhm ty Francouzi jezdivou do Holic, k tým svým známým, a ta známá, jakože Roman a takle..., ty..., Německy..., já nevím, prostě jak Ti to mám vysvětlit?! No, tak oni

vždycky když přijedou, tak jsou u nich, pak jedou třeba na Slovensko, dělat zase..., na týden, na „Shromáždění“, a tak... Prostě všude tak jezdivou, no!“

T: „To je zajímavé! A ty jsi pokřtěná?“

N: „Nejsem právě.“

T: „A chceš se nechat jednou pokřtít?“

N: „Jako chci, ale teďka fakt, jako nějak moc ne, no!“

T: „A jinak jako věříš, já nevím, v nějaké ty třeba nadpřirozené úkazy, v duchy třeba, anebo prostě v nějaké takové věci, nebo máš nějaké zkušenosti třeba, nebo proč vlastně věříš v toho Boha?“

N: „Proč?! Tak jakože, se mi už tolikrát, jakože někdo zjevil. Tak jako, v to věřím, no!“

T: „Kdo jako, někdo z rodiny?“

N: „Tak jako, byl to někdo z rodiny, ale i cizí! Když jsme šli třeba na stezku odvahy, jakože na táboře, třeba jsme šli, jakože se strašit ven, no a tak..., do lesa. Tak se tam taky zjevila jedna...?“

T: „To je zajímavé! To je zajímavé teda! A to se stalo ve dne, jako normálně?“

N: „Ne, právě v noci, no!“

T: „A co to bylo vlastně za zjev?“

N: „Prostě, já jsem měla, já jsem měla, prostě takovej pocit, že tam prostě někdo je s náma, prostě! No, a my jsme furt jsme šli, a furt jsme si povídali, prostě co se nám stalo a tak..., a prostě na jednou, jak jsme ti šli, tak uprostřed cesty, prostě se zjevil..., prostě, normálně duch, prostě se tam zjevil, a tak tam stál. A my jsme prostě všeci dostali strach, tak jsme šli radši na budovu!“

T: „Takže to vidělo víc lidí na jednou?“

N: „No, víc. Prostě nebyla jsem tam sama!“

T: „A proto teda věříš v Boha, nebo i když se třeba modlíš, něco si přeješ, tak se Ti to jako splní díky tomu, nebo...?“

N: „A tak mně se to stalo aj doma, prostě že jsem byla třeba sama doma s mladším bráchou, a prostě moji rodiče šli, prostě nakoupit, jako nebyli doma, a tak – sourozenci. A byla jsem tam, fakt, jenom já a můj brácha. A doma semnou nikdo nebyl. A prostě jsem se dívala na televizi, a teďka slyším, prostě jak kdyby někdo přicházel z venku. A já jsem prostě dostala strach, a já říkám: „Ty brd’o, co to je?!“, šla jsem se podívat do kuchyně, a ty venkovní dveře, fakt byly otevřené, normálně, a měla jsem otevřené i skříňky. A já říkám: „Ty vado, tak co to je?“, tak jsem to zavřela, zavřela jsem i ty dveře. A prostě jsem furt slyšela, jak tam někdo chodí,

prostě úplně... Já jsem dostala strach, tak jsem to říkala mamě, a mama říkala, že prostě nejsem sama, že to se stalo už aj jí! Anebo se z ničeho nic rožne světlo samo.“

T: „To je zajímavé! A to tam bydlíte celou dobu?“

N: „Ne, teďka... Ne, právě...?“

T: „Nebo od té doby co se vaši rozešli?“

N: „Ne, my jsme, tam jsme teďka, tak necelý dva, tři měsíce. Jakože tam jsme, fakt, chvilku!“

T: „A kde jste teda bydleli před tím?“

N: „Před tím jsme bydleli na „Přichystalové“.“

T: „A to bylo někde spíš na okraji města?“

N: „Ne, to jedete dvaadvacítkou, tady odcat'. To je kousek! To je tak – deset minut cesty.“

T: „Jo!? No, tak deset minut cesty..., Olomouc není zase tak velká, takže to už by mělo být někde jakoby dál, v takové spíš okrajovější čtvrti?“

N: „No!“

T: „A proč jste se vlastně přestěhovali?“

N: „Proč?! Protože to tam nebylo dobrý.“

T: „Z jakého důvodu?“

N: „Jako hrůza, no prostě!“

T: „Kvůli sousedům?“

N: „Ne, kvůli lidem! To je prostě takovej, já nevím, no! Já to nějak nechci moc, jakože... Tak jako za prvé tam..., psi tam byli. Jo, prostě lidi co měli toho psa, tak si ho neuměli hlídat: chcal tam na chodbě, sral... Mamce se to prostě nelíbilo, tak si našla jinej, no! Prostě se to tam nedalo vydržet!“

T: „A jak dlouho spolu vaši už nejsou, kdy se rozvedli?“

N: „Ty brd'ó, dlouho!“

T: „A jsou rozvedení, nebo jenom v odluce, nebo byli vůbec sezdání?“

N: „Jo byli, oni se..., já nevím, tak..., ty brd'ó, tak tych deset let už asi spolu nejsou. Dost dlouho, no!“

T: „A nevyš proč se vlastně rozvedli?“

N: „Tak vím, no! Prostě se neuměl chovat: fúrt chlast, v lihu prostě.“

T: „A byl i třeba agresivní doma?“

N: „Jako tak, nebyl agresivní. On nebyl, jakože moc špatnej, jakože tata, ale mamku prostě sralo to, že fúrt jenom v lihu byl, prostě nic jinýho nedělal, jenom chlastal, a tak...“

T: „Chápu! A chodíš ho třeba navštěvovat, nebo jsi s ním nějak v kontaktu?“

N: „Tak nechodím, protože on není tu. On je mimo Olomouc, ale jako takle si voláme.“

T: „A co Ty a ta sexualita teda?”

N: (smích) „Ty brd’o!“

T: „Jsi ještě „pana“?”

N: „Jo, jsem!“

T: „A chodila si už třeba s někým, měla si milostný vztah?”

N: „Jo, měla!“

T: „A kdy už třeba poprvé?”

N: „Tak poprvé, kdy mně to, jakože začalo?! Nevím, tak ve dvanáct ve třináct. No nějak tak!“

T: „Takže tak před rokem?”

N: „Hmm!“

T: „A ještě si ani s nikým takhle nějak nebyla? Teda myslím, jako dyl nějak, bylo to zatím jenom krátkodobější?”

N: „Byla! Jakože nejvíc jsem byla, asi tak půl roku. Skoro rok, no!“

T: „A jak starý byl ten kluk?”

N: „Tak mu bylo patnáct?! Nějak tak, no! Vždycky o rok, o dva starší, jenom!“

T: „A co to bylo za kluka?”

N: „Jako...?!“

T: „Myslím, jestli to byl romák nebo gádžo?”

N: „No, byl to Rom!“

T: „A tady z města? Nebo jak jste se vůbec potkali?”

N: „Jak?!“ Tak nějak, když jsme bydleli na té „Přichystalové“, tak on tam měl sestru, jakože ten – kluk, a jezdil tam k ní každéj pátek, jakože do neděle, jakože na víkend. Protože on bydlel ve Šternberku, ale ještě za Šternberkem tam na vesnici, v rodinném baráku. No, a prostě tak jsme se začali bavit, a toto..., tak jsme se..., já nevím, prostě se mi zalíbil, já mu, a nějak tak, jsme se dali dohromady, no!“

T: „A když jste spolu byli tak dlouho, a mu už bylo těch patnáct, tak on po Tobě nechtěl něco víc, jako...?”

N: „Ne, on prostě řekl, že: „Chce normální vztah!“, jakože mu nezáleží jenom na jednom!“

T: „Takže jste si prostě rozuměli, a o tom to bylo?!“

N: „No!“

T: „A proč to teda skončilo?”

N: „Proč?! Protože už nám to nějak moc neklapalo. Prostě on jezdil enom, jakože pátek, sobota, na nedělu. Nechodil potom skrz to do školy, a tak..., tak jsem řekla, že prostě: „...že ne, že nechcu, aby si dělal problémy!“ A nemělo to ani smysl, protože on nebyl odcať. Jakože... „Víš?!“

T: „Hmm, a Tebe by vaši samotnou ještě ani nepustili, předpokládám, někam z Olomouce?“

N: „Jako tak pustili, ale tak taky nemůžu každěj den! Musím se učit a to...“

T: „A kolik tak doma věnuješ času té škole, tomu učení?“

N: „Tak já, jakože třeba když jsem doma, tak jako, nic jiného nedělám, enom..., prostě se učím!“

T: „Fakt, jo!“

N: „No! Protože doma je nuda! Nic doma nemůžeš... Tam jdeš: najíš se, uklidíš, a pak už se nudíš, a na televizu, Tě to furt nebaví!“

T: „Počítač nemáte, předpokládám. Vždycky když přijdeš do klubu, tak jdeš hned na internet?“

N: „Jo, máme! Ale tak...“

T: „Máte jo, i s internetem?“

N: „Jako i s internetem. Ale tak mě to nebaví, jakože už ani tak moc doma. Tam je brácha, teď tě otravuje on, jakože mladší, že chce hrát hry, a tak...“

T: „Jasně, jasně! A když teda máte takový ten volný čas, a jen tak zevlujete povenku, chodíváte třeba už i, já nevím... Ti tvoji kamarádi jsou spíše ze stejné věkové kategorie, jako Ty, anebo se třeba přátelíš i se staršími lidmi?“

N: „Tak jako jsou aj i starší mezi náma.“

T: „Jo, jak jste velká banda třeba?“

N: „Ty brďo, hodně nás chodí! Jakože, chodijou s nama, jakože nejenom my Romové, jakože normálně aj bílý, a tak... Prostě nás je hodně, no!“

T: „A chodíváte takhle třeba i někam na zábavy?“

N: „Tak na zábavy, jakože..., málo kdy, no! Prostě, podle toho jestli jsou peníze, nebo ne. A nějak se nám ani moc nechce chodit spíš na to. Jakože, tam to dycky nedopadne dobře!“

T: „Jo, jo, jo! A proč vlastně?“

N: „Jako, tak proč?! Třeba my, naše parta, třeba když jde mezi někoho jinýho, tak oni, když jsou třeba napití, tak rýpou, a tak..., prostě. A to je jasný, že kluci se, prostě nenechají, že!“

T: „Jakože existuje třeba nějaká vzájemná rivalita mezi partičkami?“

N: „Ne!“

T: „Takže říkáš, že chodíte jenom zřídka. A to do nějakých klubů, nebo spíš někam do hospody?“

N: „Jakože takhle!“

T: „No, a jaké máš třeba zkušenosti s drogami, když si jako v té partičce, tak ti kluci asi pijí a hulí a možná taky i něco dalšího, ne?“

N: „Tak jako alkohol?! Tak jako mezi náma nikdo nehulí!“

T: „Ne?!“

N: „Jako holky že, třeba si zapálíjou, jako normální cigaretu, ale jako trávu, vůbec, drogy, už vůbec ne! A ten alkohol, jako dáme si třeba někdy.“

T: „A jaký alkohol, tvrdý nebo víno, pivo?“

N: „Hm, tvrdý! (rozpaky) Ale jako my holky spíš ne, to spíš ty kluci, jakože dáme si třeba s něma, ale jakože... Já jenom trošku!“

T: „Jo, jo, jo! A co třeba jiné návykové chování, třeba gembling? Nevíš co je gembling?!“

N: „Ne!“

T: „To jsou ty hrací automaty.“

N: „Jo, takle!“

T: „S tím nemáš zkušenosti?“

N: „Tak já to nehraju. Jakože vůbec!“

T: „Ani nikoho takového ve svém blízkém okolí nemáš, jako třeba s těch přátel?“

N: „Tak s přátel, jakože jdou si třeba zkusit dvacet korun, jo! Ale jakože jinak, taky ne.“

T: „Ani asi nemají dost peněz, aby to tam mohli házet?“

N: „Tak jako oni třeba maj peníze, ale tak já jim říkám: „Proč to dávat do toho, když si můžete za to koupit něco!“, jakože to je zbytečný!“

T: „No, na co bych se Tě teda ještě tak zeptal?! A když třeba takhle chodíte na ty zábavy, tak vyhledáváte třeba nějaké konkrétní akce, anebo je to spíš tak, že jdete jen tak někam na slepo?“

N: „Tak jako, teďka je každý pátek „Esko“, jestli víš co to je?!“

T: „S-club“

N: „No, tak tam jakože jdem třeba někdy, jakože občas se podívat.“

T: „A na co tam třeba tak chodíváte?“

N: „Tak tam?! „Ty brďo?! Čokoládová, jakože...“

T: „Nějaká diskotéka?“

N: „No, jakože...!“

T: „Nebo Hip-hop, jak tady ti kluci, jakože občas repují... Něco takového?“

N: „Jo! Tam jsou různé akce, prostě!“

T: „No, tak to vidíš, už to skoro máme, nebo de facto, už to máme, protože já už asi ani nevím, na co bych se Tě tak ještě zeptal, co by mě ještě tak zajímalo?!“

T: „Tak jo, tak to bude asi tak všechno. Já Ti každopádně moc děkuju, Lucko!“

N: „Nemáš zač!“

Rozhovor č. 7.

- Místo:** Olomouc, Kudy Kam (NZDM), kontaktní místnost
- Datum:** 9. 1. 2013
- Informátor:** Pedro (18.)
- Tazatel:** David Matoušek
- Okolnosti rozhovoru:** Rozhovor se uskutečnil spontánně, ihned po seznámení informátora s výzkumným záměrem, neboť tento informátor již v dané době nedocházel do NZDM. Proto jeho motivace k rozhovoru není zcela zřejmá. Rozhovor proběhl bez vyrušování a jakýchkoliv dalších komplikací.
- Charakteristika informátora:** Nepříliš důvěryhodný romský chlapec se silnými sklony k návykovému chování, nepříliš výřečný, za nejhlavnější hodnotu ve svém životě pokládá, férovost, a také soběstačnost spolu se soukromím, zakládá si na vlastním svérázném stylu, pracuje ve svém oboru jako sezonní zedník ve stavební firmě svého bratra, jedná se o notorického kuřáka marihuany, jež experimentuje i s dalšími psychotropními a omamnými látkami, alkohol však pravidelně nekonzumuje, první pohlavní styk měl již ve svých dvanácti letech, sexuálně založený, ateista, pravidelný návštěvník nočních klubů, v zimním období žije zahálčivým způsobem, v hudbě a filmu nevyznává vyhraněný žánr, uznává romský folklor, občas taky rekreačně sportuje.

Přepis rozhovoru:

T: „*Tak první otázka, Martine, kolik je Ti let?*“

N: „Osnáct!“

T: „*Souhlasíš s nahráváním tady toho rozhovoru?*“

N: „Jo!“

T: „*Takže první okruh těch mých otázek se týká prostředí, tak by mě teda zajímalo: s kým vším sdílíš domácnost, prostě s kým žiješ?*“

N: „Sám!“

T: „*Úplně sám?!*“

N: „Jo, teďka úplně sám.“

T: „*Ani třeba s nějakými přáteli, prostě úplně sám?!*“

N: „Ne, sám bydlím!“

T: „*A v bytě nebo na domku?*“

N: „V bytě!“

T: „*A tady někde v centru, nebo spíš někde na okraji?*“

N: „Ve městě, no! Ve městě.“

T: „*S rodinou se jinak stýkáš?*“

N: „Jo, s mamou, s tatou, fúrt, každý den!“

T: „*I třeba s širší rodinou, s bratránkami, se sestřenkami, s tetama, a tak...?*“

N: „Jo! Jo!“

T: „*A za jakých třeba příležitostí?*“

N: „Tak se vidíme ve městě, a tak... Pozdravíme se, a tak...“

T: „*A navštěvujete se třeba i?*“

N: „Jo, normálně.“

T: „*Takže k tomu nemusí být zvláštní příležitost, třeba nějaké narozeniny nebo tak...?*“

N: „Nee!“

T: „*Prostě udržujete takový ten úzký kontakt?*“

N: „Jo!“

T: „*A co přátelé, jaké máš třeba přátele, preferuješ třeba nějakou subkulturu?*“

N: „Holku mám, no! Nee!“

T: „Takže se bavíš, jakože s různými lidmi, napříč spektrem, bez ohledu na příslušnost, jestli jsou to třeba romáci nebo gádžové, je Ti to úplně jedno?“

N: „Jo! To mi je jedno! Hlavně, že jsou normální.“

T: „Co myslíš tím normální?“

N: „To, jakože jim nevadí, normálně, se bavit s romákama, že!“

T: „Jo!“

N: „Já to neřeším, jestli je bílej, žlutej, černej, oranžovej... Je člověk, jako člověk, ne!“

T: „Jasně, a jaká kriteria, řekněme, musí splňovat ten člověk, aby ses s ním třeba jako přátelil?“

N: „Tak, normální, pohodovej, že! Férovej hlavně!“

T: „Jo, jo, takže to je tvoje jakoby taková největší hodnota, které si u lidí vlastně ceníš?“

N: „No, přesně!“

T: „Dobře, a Ty sám by ses třeba zařadil do nějaké takové..., víš, co znamená pojem subkultura, já nevím, znáš to? To jsou takové ty různé menšinové skupiny lidí, co se třeba nějakým způsobem vymezují vůči většinovému proudu, třeba jako byli taková ti pankáči, diskouši, hiphopeři atp.?!“

N: „No!“

T: „Tak a Ty sám by ses teda k nějakému takovému proudu svým stylem třeba řadil?“

N: „Přidal?! Asi ne. Já mám svůj styl!“

T: „Takže nevyznáváš nic takového, jako specifického! Dobře, a co Ty teď vlastně studuješ za školu, nebo studuješ něco ještě vůbec?“

N: „Neštuduju, nestuduju.“

T: „A jakého vzdělání si tedy dosáhl?“

N: „Zedníka jsem dělal.“

T: „A pracuješ aktuálně v tom oboru?“

N: „No! Ale teďka není práce!“

T: „Takže to děláš jenom sezónně?“

N: „Makám no! Normálně dělám!“

T: „Takže přes sezónu si musíš našetřit na tu zimu, aby si měl z čeho být, tak jak to v té branži vlastně chodí?!”

N: „Přesně! Tak v létě dělám, že! Do té zimy, do toho podzimu děláme, eště aj podzim, ale zima, to už..., to ne! Našetřím peníze, a nechám tak...“

T: „*Jasně, jasně! A makáš pořád pro jednu firmu nebo to střídáš, co se třeba zrovna namane?*“

N: „Jednu firmu! Tak můj brácha má firmu.“

T: „*A děláte spíš jenom tady v Olomouckém kraji, nebo i vyjíždíte za prací někam dál, třeba do ciziny na turnusy?*“

N: „No! Aj někde, někam jinam vyjíždíme, jak kdy! Zateplujeme paneláky. „Víš?!“

T: „*Takže různě po republice, a i třeba někdy do té ciziny?*“

N: „Nee!“

T: „*A je to nějaká větší firma, nebo spíš menší rodinná?*“

N: „Taková firma, no! Je tam víc lidí, víc partáků, no!“

T: „*A ti partáci jsou spíš jako rodině spříznění, nebo jsou v ní zaměstnávání opravdu spíš různí lidé?*“

N: „Zaměstnávání aj někteří. Normálně aj bílý mezi nama!“

T: „*Takže je to spíše taková větší firma?*“

N: „No, no, to je jasný!“

T: „*A máš nějaké idoly, třeba, já nevím, mezi nějakými zpěváky, zpěvačkami...?*“

N: „Ne, to ne! (smích)

T: „*Nebo, já nevím, jestli děláš třeba nějaký sport, tak i mezi sportovci?*“

N: „Nedělám!

T: „*Neděláš, takže nemáš ani žádný sportovní vzor, někoho ke komu by si vzhlížel, že by si chtěl třeba být jako on?*“

N: „To ne!“

T: „*A co děláš tak jako ve svém volném čase, když zrovna nejsi v práci, čemu se věnuješ?*“

N: „Doma! Takhle sem tam navštívím klub, že! Sem tam. Doma, pořád doma.“

T: „*A co pořád doma? Hraješ třeba počítačové hry?*“

N: „No, počítačové hry... Teď jsem dělal plovoučku doma.“

T: „*Jo, jo, takže takové jakoby kutilství Tě baví různé, a jinak co třeba dál: telka, filmy...?*“

N: „No a né!“

T: „*A co knihy, čteš?*“

N: „To ne, to nečtu. To mě nebaví!“ (tiše si pohvizduje)

T: „*A jak to vidíš do budoucna, chceš spíš zůstat tady v Olomouci u té rodiny, nebo časem někam...?*“

N: „Zůstanu u rodiny. No a né!“ (nervózně klepe nohou)

T: „*A nechtěl by ses ani podívat do ciziny, nemáš takovou představu, já nevím, třeba se Ti tady v republice nelíbí, třeba skrz práci?*“

N: „Hm, hm! To ne!“

T: „*Zatím ne! Takže si zatím spokojený, tak jak to je?!*“

N: „Jo, ano! Tak mi to vyhovuje. Tak je to dobrý!“ (odkašlání)

T: „*Říkáš, že bydlíš sám, v jak velkém bytě?*“

N: „Jeden pokoj.“

T: „*Takže vyloženě garsonka?*“

N: „No!“

T: „*A proč ses vlastně tak rychle osamostatnil, co Tě k tomu vedlo?*“

N: „Tak, to je lepší.“

T: „*Aby sis měl kam vodit holky, co? Myslím, aby si měl jisté soukromí?*“

N: „No a ne!“

T: „*A já nevím, ale pořádáš u sebe třeba i nějaké dýchánky, nějaké večírky s přáteli?*“

N: „To ne. To ne!“

T: „*Proč, kvůli sousedům?*“

N: „Sousedy tam mám, no! S malýma děckama!“

T: „*Ale tak občas si tam přivedeš třeba nějaké kamarády, ne, zaparíte nějaké hry na počítači?*“

N: „Jo, tak to jo! To jo. Občas, no!“

T: „*A jak dlouho už vlastně tak bydlíš sám?*“

N: „Měsíc.“

T: „*To je zrovna takové blbé, že zrovna takhle na tu zimu, když zrovna nemáš žádný příjem.*“

N: „To nevádí!“

T: „*Jo, a kolik Tě třeba stojí tak nájem za tu garsonku?*“

N: „Čtyry a půl.“

T: „*Tak to docela jde, to je ještě dobrá cena na centrum. A jinak si teda doma neměl žádné problémy, kvůli kterým by ses musel třeba odstěhovat?*“

N: „Ne!“

T: „*Takže si prostě chtěl...?*“

N: „Prostě jsem chtěl, tak jsem šel, ne! To je moje věc!“

T: „*Tak jo, takže teď přejdeme možná k trochu zajímavějším otázkám, ta první se bude týkat náboženství, máš třeba nějaké náboženské vyznání, nebo věříš třeba v nějaké takové duchařiny, jako v nějaké spirituální věci, nebo nemáš třeba nějaké takové zvláštní zážitky v této oblasti?*“

N: (smích) „To ne!“

T: „*Nic takového, a nejsi třeba ani pokřtěný?*“

N: „Nee, nejsem!“

T: „*A někdo u vás, třeba matka nebo tak...?*“

N: „Ségra je pokřtěná.“

T: „*Jo, a ty mají nějaké to vyznání, jako chodí třeba do kostela?*“

N: „Nechodijou!“

T: „*Vyloženě jako...?*“

N: „Je pokřtěná, prostě no!“

T: „*Ani nevěří, nebo nebavil ses...?*“

N: „Ona je malinká holka ještě.“

T: „*A matka třeba..., nikdo Tě nikdy k tomu nevedl?*“

N: „To ne!“

T: „*No, a co třeba Ty a sexualita, máš nějakou přítelkyni?*“

N: „Jo!“

T: „*A...?*“

N: „Píchám každý den, tak Vám to řeknu!“ (smích)

T: „*Taková upřímnost, a žije s Tebou?*“

N: „Jo!“

T: „*Tak ale před tím si říkal, že žiješ sám, a teď najednou...?*“

N: „Ale jako ona nebydlí semnou, ale jako, normálně, žijeme spolu! Ona bydlí ještě u rodičů.“

T: „*Bydlí u rodičů, ale více méně zůstává někdy přes noc u Tebe?*“

N: „Jo no! „No a ne?!“ Tak jo.“

T: „*Nebo i přes celý víkend?*“

N: „Jo!“

T: „*A ta holka je Romka nebo Gádžovku?*“

N: „Bílou!“

T: „*A ona se ještě učí nebo je ve škole?*“

N: „Ještě se učí.“

T: „Kdy si měl třeba první sex?“

N: „Kdy sem měl první sex?!“ (smích) „Chcete slyšet pravdu?!“

T: „Rozhodně!“

N: „Ve dvanácti letech.“

T: „Tak to je slušné takhle, to mě ve dvanácti ještě asi ani holky nezajímaly...“

N: „To jste ještě neznal?!“

T: „Nevím měl jsem ještě asi úplně jiné zájmy, než holky, ty mě začaly brát až o něco později, ale ne, o moc teda, možná tak o rok o dva později. A kolik si měl třeba už tak vztahů, které by si řekl, že za něco stály, takové ty jako vážnější známosti, které si třeba měl, nebo tak...?“

N: „To nevím, tři vztahy.“

T: „A kdy si měl třeba zrovna ten první?“

N: „První, to bylo v patnácti.“

T: „Do té doby jenom vyloženě, prostě takové ty...?“

N: „Ano, úlety. Jo!“

T: „Ještě jsme moc neprobrali ten tvůj volný čas, jak s ním nakládáš?! To si třeba doma s tou přítelkyní, a jak říkáš: „Pícháte!“, nebo takhle...?“

N: „Ano, no!“

T: „Nebo přijdou nějakí ti kmoši..., a chodíte, já nevím, třeba s kámošema někam do klubů zatancovat, a tak...?“

N: „Jo!“

T: „A jak často?“

N: „Každý pátek!“

T: „Jenom jednou týdně?“

N: „Jednou v týdně. Stačí, no!“

T: „A jaký druh akce vás tak nejvíc táhne?“

N: „To je jedno!“

T: „Je to úplně jedno?“

N: „Úplně jedno.“

T: „Hlavně že je tam zábava?“

N: „Přesně!“

T: „Co Ty a drogy?“

N: „Marihuanu užívám. „No a ne?!“

T: „Jak často?“

N: „Každý den!“ (smích)

T: „Takže by se dalo říci, že si notorický kuřák?!“

N: „Hmm!“

T: „A co cigarety?“

N: „Hmm!“

T: „Kolik vykouříš tak cigaret?“

N: „Málo! Víc trávy vykouřím, než cigaret!“

T: „A alkohol?“

N: „Nepiju!“

T: „Jsi úplný abstinent, ani si neochutnal?“

N: „Tak někdy piju, ale ne fůrt!“

T: „A proč, nechutná Ti to?“

N: (mlčí)

T: „A když už piješ, tak co?“

N: „Tak jdu dom spat.“

T: „Ale jaký druh alkoholu nejčastěji tak piješ?“

N: „Tak vodku.“

T: „Jako namíchanou s něčím?“

N: „No, s džusem třeba!“

T: „A jinak s těma kámošema, sportujete taky nějak třeba, já nevím, že se domluvíte, a jdete si třeba zakopat s míčem?“

N: „Někdy jo!“

T: „Nebo třeba nějaký skate nebo něco takového?“

N: „Někdy. To musí byt ale fakt někdy!“

T: „To musí být, když je...?“

N: „Když je, fakt, těžká nuda.“

T: „Nebo nějaký ten hakýs?“

N: „No, no!“

T: „Tak co bych se Tě zeptal, člověče, tak ještě...? Vypadá to, že jsem se Tě zeptal snad už na všechno!? To si ale docela rekordman. Nejsi moc vířečný?!“

N: „Já nejsem moc mluvný typ!“

T: „A když máš třeba tak dovolenou v létě nebo tak..., tak jezdíte někam na dovču?“

N: „Jo! Na Slovensku jsem byl.“

T: „A co tam třeba tak děláte, myslím, na té dovolené, chodíte třeba někde po horách...?“

N: „Hmm! „No a ne?!“ Po obchodech, a tak...“

T: „A co posloucháš tak nejraději za muziku?“

N: „Romský!“

T: „Myslíš takové ty romské folklorní věci, a jinak ještě co, něco z moderní muziky třeba?“

N: „Všechno!“

T: „Takže Ty nemáš vůbec vyhraněný styl?“

N: „To ne!“

T: „Vidím, že se oblékáš spíše tak jakoby sportovně, jezdíš třeba i lyžovat, nebo tak...?“

N: „Jo!“

T: „I na nějakém tom snowboardu...?“

N: „Hmm.“

T: „Jo, fakt?“

N: „Jsem byl..., před tím jsem byl v Hlubočkách, minulej rok na snowboardu.“

T: „A vlastníš i třeba nějaký snowboard, nebo si vždycky třeba od někoho pučíš?“

N: „Mám svůj snowboard.“

T: „Jak dlouho jezdíš?“

N: „Rok jenom. Minulej rok jsem začal.“

T: „A jde to?“

N: „Tak dá se to!“

T: „A když si teda ještě bydlel doma, než ses jako odstěhoval, tak si bydlel jenom s matkou a se ségrou, nebo s kým vším?“

N: „Já, mama, tata, ségra.“

T: „A teď ses přestěhoval někam daleko od nich...?“

N: „Vedle sebe!“

T: „Vedle sebe, jo, to se tam něco uvolnilo, tak ses tam jako nakvartýroval?“

N: (mlčí)

T: „A proč ti vlastně lidi říkají „Haluška“, třeba?“

N: „Moje přezdívka.“

T: „Já vím, ale jak vznikla?“

N: „Od malička, už!“

T: „Od malička, a proč?“

N: „Nevím!“

T: „Protože si měl už tenkrát nějaké „haluze“?“

N: „Jo, jako nějakou „halus“ jsem chytl asi!“ (smích) Já mám fúrt „haluze“!“

T: „A když takhle pořád kouříš tu trávu...?“

N: „Co?!“

T: „To si kupuješ tu trávu?“

N: „Hm, hm!“

T: „A proč si ji třeba nevypestuješ sám, vždyť to je celkem snadné?“

N: „Já jsem měl!“

T: „Pro vlastní užití?!“

N: „Potřebu, no!“

T: „To je lepší, ne, vždyť to jinak stojí strašné prachy, jako to kupovat, když si to každý de facto může vypěstovat sám, nebo tak...?“

N: „Já jsem měl půl kila, před tím... To je málo!“

T: „A od kdy už tak hulíš třeba?“ (smích)

N: „Co?!“ Od těch dvanácti, říkám no! Už osmn let jako šest let, že!“

T: „A jak si se k tomu dostal? To sis prostě jednoho krásného dne jen tak řekl: „Prostě budu hulit!“, nebo jak to bylo?“

N: „Ne, jsme byli na akci, a tam kámoši mi to dali ochutnat. Říkám: „Ty vole, dobrý!“ Tak mě to začalo bavit, že! A teď už to je normální. Zahulím, a co?! Jo, to je prostě normální!“

T: „Jasně, rozumím! A co to s Tebou udělalo tenkrát, když Tě to tak začalo bavit, jak říkáš?!“

N: „Já nevím, jsem z toho měl takový dobrý stav, „úletový“. Jsem se fúrt potom smál. A teďka, když zahulím, tak jsem normální, prostě. Mi to nepřijde takové, že jsem zhulenej! Fúrt normální. Aj teď su zhulenej, a vidíte, že s Váma normálně komunikuju!“ (smích)

T: „A proč to teda dál hulíš, jakože jenom kvůli už tomu samotnému rituálu, který je s tím spojen?“

N: „To už je zvyk!“

T: „Jako smotnout to brčko třeba...?“

N: „No, to už je zvyk!“

T: „A s těmi prostě přáteli..., že se jako sejdete?“

N: „To už jako zakouřím aj sám, normálně doma, v klidu. To je zvyk! Jsem si zvykl, jak třeba někdo si zvykne na kávu, že musí mět kávu, každý den, tak já jsem si zvykl na brko, že musím mět každý den!“

T: „A Ty se třeba ráno takhle probudíš, a hned první věc co uděláš...?“

N: „Najím se, že! Umyju se, toto tam to... Sednu si, udělám si kafe, a zahulím, zapálím, dívám se na televizu!“

T: „A tak to děláš, i když chodíš do práce?“

N: „Jo! Normálně, jaký koloběh!“ (smích)

T: „Jo, jako já tomu rozumím!“

N: „A Vy jste to nikdy nezkoušel? Popravdě!“

T: „Já Ti to potom..., nebo já Ti popravdě můžu říct, že taky tak hulím od dvanácti, akorát že už nemám to tak jak Ty, tak jsem to míval třeba tak do těch šestnácti roků, jo! Tak jsem to míval jak Ty říkáš, jako ten zvyk a to... A pak člověku nastanou..., nevím se prostě nějak změníš!“

N: „Kouříte trávu, jo?!“

T: „Jo, občas si dám, jo! Ale spíš rekreačně! „Víš?!“ Já bych to jako nemohl pořád kouřit, tak jak Ty třeba, dennodenně, když třeba musím dělat nějaké věci... „Výš?!“ Mám různé prostě jako povinnosti, a takhle... Jako já když si zahulím, tak prostě nemůžu nic dělat. „Víš co?!“

N: „No jo, no!“

T: Ale každopádně jsem v tom taky vyrostl, takže jako... Možná že právě proto tady teď'ka spolu sedíme, a mluvíme o tom!“

N: (smích)

T: „Jako, aby sis nemyslel, tak já nejsem, jako žádný teoretik!“

N: „Však jo!“

T: „Jenom, aby sis nemyslel. Taky jsem něco zažil! A ještě asi zažiju!“

T: „A jiné drogy jsi třeba zkoušel, experimentoval si ještě s něčím?!“

N: „Možná kdyby ste to vipl, tak bych Vám možná něco řekl, ale to asi ne! Hm, hm, nééé!“

T: „Klidně můžeš.“

N: „Neel!“

T: „Jako, fakt, máš moje slovo, že opravdu, jako...“

N: „Hm, hm, ne! Nezkoušel!“

T: „Tak já to teda stopnu.“

Rozhovor č. 8.

- Místo:** Olomouc, Kudy Kam (NZDM), kontaktní místnost
- Datum:** 11. 1. 2013
- Informátor:** Kristiano (14.)
- Tazatel:** David Matoušek
- Okolnosti rozhovoru:** Rozhovor byl opakovaně odmítán a zase přislibován, než se informátor nakonec rozhodl, a k rozhovoru svolil. Podle slov samotného informátora, spočívala jeho hlavní motivace k poskytnutí rozhovoru ve vstřícnosti vůči osobě výzkumníka. Samotný rozhovor potom proběhl bez vyrušování a jakýchkoliv dalších komplikací.
- Charakteristika informátora:** Poměrně inteligentní, slušný, klidný, přátelský, nekonfliktní, dobrosrdečný, ctižádostivý, ale zároveň také ostýchaví a nepříliš hovorný romský chlapec, za své hlavní životní hodnoty považuje rodinu a přátelství, aktivní sportovec, ve škole je průměrným až lehce podprůměrným žákem, do budoucna aspiruje na práci automechanika, a to nejlépe v zahraničí, abstinent, avšak se sklony k hraní hazardních her, občasný návštěvník nočních podniků z cílem seznámení se s opačným pohlavím, posluchač rockové hudby, rád sleduje akční filmy, doposud neměl pohlavní styk, ačkoli první milostný vztah už prožil.

Přepis rozhovoru:

T: „*Tak jo Dalibore, Ty si teda říkal, že je Ti kolik roků?*“

N: „Čtrnáct.“

T: „*Já bych ještě potřeboval, aby tam zaznělo, že s tímto rozhovorem souhlasíš. To je důležité, že si třeba nějak nebyl k tomu přinucen?!*“

N: „Ano!“

T: „*Dobře, takže můžeme rovnou přistoupit k prvnímu takovému okruhu otázek, týkajícímu se právě prostředí, jo, to znamená, zda mi můžeš popsat domácnost, ve které žiješ, členové domácnosti, byt nebo barák, zda bydlíte spíše na okraji města nebo v centru, jo?*“

N: „No, tak já žiju s tatínkem, s maminkou a malou sestrou. A žijeme v paneláku.“

T: „*A někde jako tady nebo...?*“

N: „Eh, Nová Ulice, směr.“

T: „*Jo, takže je to někde spíš..., tak jako okrajovější čtvrť už. Takže musíš dojíždět, třeba do školy autobusem?*“

N: „Ne!“

T: „*Ne?!?*“

N: „Tam mám blízko školu.“

T: „*Takže tam máš blízko školu, tak to je dobré, a do kolikáté třídy už chodíš?*“

N: „Do osmé.“

T: „*A jinak, jak tam bydlíte, teda v tom paneláku, tak bydlí tam někde poblíž i ta vaše, řekněme, širší rodina, myslím, třeba strýce nebo prarodiče třeba nebo bratrance, sestřenky...?*“

N: „Hm, ne!“

T: „*Nikdo takový?*“

N: „Hm, hm!“

T: „*A jak to, vy jako nejste od cud?*“

N: „No, tak tatínek jo a maminka je ze Slovenska!“

T: „*Jo, a jako nestýkáte se třeba s tou širší rodinou, ani třeba když je třeba nějaká, já nevím, rodinná oslava, nebo tak něco?*“

N: „Jako když je oslava jakože, tak to jo, ale jako takhle, ne!“

T: „*Takže jezdíte občas třeba na Slovensko, nebo oni přijedou třeba za vámi sem?*“

N: „Přijíždijou třeba o prázdninách, nebo takhle...“

T: „S jakými lidmi by si řekl, že se tak přátelíš, s vrstevníky nebo i se staršíma, nebo...?“

N: „Hm, bratrance, jak kdyby, nebo...?“

T: „Prosím?!“

N: „Bratrance nebo sestřenice, a tak...“

T: „Spíš jako takhle jenom v okruhu rodiny?“

N: „Hm! A tady jako taky občas z klubu.“

T: „Jo, i s Gádžama se třeba jako kámošiš?“

N: „Hm, hm!“

T: „I třeba ve třídě, ve škole?“

N: „Taky, taky, ale jako, no?!“

T: „A co jinak děláš ve svém volném čase, když se zrovna třeba nevěnuješ škole, nebo nejsi zrovna tady? Sportuješ třeba?“

N: „Ve volném čase?! No, hraju fotbal – závodně!“

T: „Super! Za nějaké mladší nebo už starší žáky?“

N: „Éh, za starší už!“

T: „A přímo tady za Sigmu?“

N: „Hmm!“

T: „Dobry! A co hraješ jako konkrétně, na jaké pozici: obrana, útok...?“

N: „Záložníka!“

T: „A co po té škole, Ty si teď, říkal si, v osmé třídě?!“

N: „Hm!“

T: „Co plánuješ potom dál, vyučit se, nebo jaké máš třeba známky, mohl by si jít třeba i na střední?“

N: „Jo! „No, to?!“ Chtěl bych tu maturitu, ale známky na to nemám teda! Přemýšlím na to, že bych tam šel...“

T: „A jaké máš třeba ty známky, tak trojky třeba?“

N: „No, aj ty čtverky jako.“

T: „A co Ti dělá v té škole tak největší problém?“

N: „Hm, spíš ta matematika.“

T: „Jo, jo! S češtinou nemáš problémy, jo třeba?“

N: „Hm, hm!“

T: „Nebo, já nevím, co tam ještě je, já už si to pořádně ani nepamatuju, už je to přeci jen delší doba, co jsem ze školy. Teď je tam i hodně ta informatika, ty počítače...?“

N: „Hm, hm, jo!“

T: „A už si přemýšlel o to co by si chtěl potom dál...?“

N: „Hm, hm!“

T: „A co...?!“

N: „Automechanik.“

T: „Jo, jo! A chceš zůstat tady, nebo chceš spíš někam na internát, jako někam mimo město?“

N: „Mimo město spíš někam!“

T: „Jo?!“

N: „Někam do ciziny! Jako tu práci!“

T: „Jo, ale vyučit se chceš kde?“

N: „Tady v Olomouci. Ale potom pujdu se učit jako do ciziny. Zkusím něco jináčího!“

T: „Hmm! A jakou máš tak představu o té cizině, kam třeba přesně, a co...?“

N: „Do Rakouska!“

T: „A tam by si tedy chtěl do nějaké fabriky na ty aut'áky, nebo do nějakého servisu?“

N: „Hm, hm! Servis!“

T: No, ale tak to máš docela pěkné plány, člověče! Rakousko, to je dobré! A máš tam..., nebo co Tě vedlo zrovna do toho Rakouska, máš tam jako nějaké...?“

N: „No, příbuzné tam mám. Od máminy strany, jako!“

T: „A oni jsou přímo, jakože Rakušánci?“

N: „Ne, jako oni se tam nastěhovali, přistěhovali!“

T: „A co němčina Ti jde třeba?“

N: „Němčina, to ne! To se neučím ještě!“

T: „Neučíš se němčinu?! Angličtinu se učíš?“

N: „Hm, hm!“

T: „A ta anglina, jde teda?“

N: „Jo, v pohodě!“

T: „Jo, domluvíš se jako v pohodě. A jakou máš známku z angličtiny?“

N: „Trojku!“ (smích)

T: „Však to jde! Trojka to je furt ještě dobré! A ty zájmy teda, co by si tak ještě..., já nevím, hraješ třeba nějaké počítačové hry?“

N: „Zájmy?!“ No, internet, facebook, a takový?“

T: „Co knížky, nebo nějaký hudební nástroj?“

N: „Hudební nástroj?! Bubny.“

T: „Jo?!“

N: „Zkousím pořád!“

T: „A máš je přímo doma, jo?“

N: „No, u babičky jako! Zkousím hrát trochu.“

T: „Takže zatím jenom sám, s žádnou kapelou nebo tak...?“

N: „Ne, ne!“

T: „A ty knížky třeba nečteš?“

N: „No, jako, jak kdy, že!“

T: „A filmy třeba nějaké?“

N: „Filmy?! Tak jako občas jo, že!“

T: „Jaký máš třeba oblíbený žánr?“

N: „Nevím.“

T: „Tak co Tě třeba baví, akční nějaký, nebo spíš nějaké ty komedie?“

N: „No, spíš akční!“

T: „No! A ještě třeba Ti přátelé..., no to se v tom už asi nebudeme šťourat!? Máš nějaké idoly, třeba zrovna v tom sportu, když hraješ ten fotbal?“

N: „Jo!“

T: „Koho třeba?“

N: „Krostitano Ronaldu! A Messi ještě trochu.“

T: „A proč, kvůli tomu jak jim jde ten fotbal, nebo...?“

N: „Hm, hm! Ne, tak se mi líbí, jako takhle!“

T: „Jako osobnost?!“

N: „Osobnost!“

T: „Jak vypadá třeba?“

N: „Hm, hm!“

T: „Jak se chová?“

N: „Chtěl bych být jako on!“

T: „Rozumím! A co třeba muziku, posloucháš nějakou muziku?“

N: „Muziku?!“

T: „Tak když hraješ na ty bubny, tak se asi něčím inspiruješ?“

N: „No, rock!“

T: „A v té hudbě máš třeba takový nějaký idol?“

N: „V rocku?! Ozzy Osborn!“

T: „Takže Black Sabbath, a takový ten klasický rock spíš, jo?“

N: (mlčí)

T: „A bez čeho by sis nedovedl představit třeba vůbec život, co je pro Tebe taková ta nejdůležitější hodnota, co je pro Tebe v životě důležité?“

N: „Rodina! Kamarádi, přátelství, a takhle...“

T: „A jinak teda, říkal si, že chceš do toho Rakouska...?“

N: „Hm, hm!“

T: „Takže je pro Tebe teď, jakoby nejdůležitější, prostě dodělat tu základku, a následně se potom hned vyučit tím automechanikem, a pak už máš prostě cestu otevřenou?“

N: „Hm, hm!“

T: „Tak nějak, jakože už si o tom mluvil třeba i s tou rodinou, že by Ti třeba do začátku pomohli, nějak jako...?“

N: „Finančně trochu!“

T: „I třeba tak, že by si u nich mohl třeba na začátku bydlet, nebo tak...?“

N: „Hm, hm!“

T: „I třeba s tou prací, že by Ti ji tam třeba pomohli najít? A kam přesně do toho Rakouska míříš, jestli se můžu zeptat?“

N: „Éh, Vídeň!“

T: „Jinak Tě v tom teda všichni podporují?“

N: „Hm, hm!“

T: „Jo, třeba i Tví přátelé, když se tak třeba o tom bavíte, o těch svých cílech, plánech do budoucna, tak Ti říkají, že jako..., že jako dobrý, drží Ti palce, a nebo se Tě spíš od toho Tvého záměru snaží zrazovat, a říkají: „To je blbost, udělej něco jiného, to není pro Tebe...“?“

N: „No spíš jako, že mi drží palce!“

T: „A snaží se Tě zkrátka všemožně...?“

N: „Podporovat, no!“

T: „A jak si to vlastně potom představuješ dál, jo, když si představíš, že už tam budeš dělat nějakou tu kariéru, a tak... Chtěl by si tam jakoby i žít, nebo tam prostě jenom něco vydělat, a vrátit zpátky?“

N: „Tak kdybych si našel, nějakou přítelkyni, tak možná, že bych tam založil rodinu, a žil bych tam, časem nějak!“

T: „*A spíše by si chtěl žít jako v domku, nebo jak si už zvyklí v tom bytu?*“

N: „No, spíš byt. Jsem zvyklej, no!“

T: „*Já vím, že to se tak nedá jako naplánovat, ale přesto, kdy by to tak pro Tebe stálo za úvahu, třeba tak si založit tu rodinu, jakou máš představu?*“

N: „Kolem dvaceti let.“

T: „*Kolem dvacítky?!*“

N: „No, dvacet dva.“ (usmívá se)

T: „*A kolik třeba tak děcek, jako by si chtěl?*“

N: „No, chtěl bych tak tři děti.“

T: „*A chtěl by si třeba holky, kluky, nebo je to úplně jedno?*“

N: „No, to je jedno!“

T: „*A holku by si chtěl tak jakou, je Ti to úplně jedno jestli to bude Romka, Gádžovka, nebo Rakušačka, Češka?*“

N: „No, tak to zas ne! Spíš tu Češku. Pokud se tam najde v Rakousku, samozřejmě!“

T: „*A líbí se Ti spíš romská děvčata nebo gádžovky?*“

N: „Záleží jaký...!“

T: „*Takže nemáš teda nějaký vyhraněný nějaký typ jako?*“

N: „Člověk, jako člověk, že jo!“

T: „*A v oblékání dáváš přednost..., jako třeba cítíš se líp ve sportovním oblečení než v nějakém třeba elegantním, když si teda ten fotbalista?*“

N: „Tak spíš to sportovní, no! Sportovní oblečení spíš.“

T: „*Cítíš se v tom líp, a jinak jak jsou takové ty, já nevím, jestli Ti říká něco pojem subkultura?*“

N: „Subkultura?!“

T: „*No, jak jsou prostě třeba takový ti pekáči, hiphopeři, a takhle, tak Tobě samotnému je třeba některý z těchto stylů sympatický, jestli se Ti líbí, jestli by ses třeba řadil k nějaké takové subkultuře, nebo jestli máš takový spíš ten svůj styl?*“

N: „Svůj spíš, no! Podle sebe!“

T: „*Takže se nenecháš snadno ovlivňovat, takovými nějakými skupinami lidí?*“

N: „Hm, hm!“

T: „*Potom tady mám ještě takové možná trochu pikantnější otázky, ke kterým můžeme rovnou přejít. První se týká náboženství nebo spirituality, zda máš třeba nějaké náboženské vyznání, jo?*“

N: „Ne!“

T: „A jsi třeba pokřtěný?“

N: „Jo jsem!“

T: „Ale jinak nejsi věřící?“

N: „Jo jsem!“

T: „Jo jsi, a chodíš třeba do kostela?“

N: „Hm, hm!“

T: „Jo, a jak často, nebo kdy tam chodíš, chodíš prostě na ty pravidelné nedělní mše?“

N: „No, spíš nedělní!“

T: „Jo, takže spíš jenom tak jednou týdně?“

N: „No!“

T: „A modlíš se taky třeba doma, každý den před spaním, nebo tak, jak tu víru vlastně praktikuješ?“

N: „Tak nemodlím se před spaním! To je jasné! To je samozřejmý, ale jako v toho Boha mosím věřit! Jako...“

T: „Proč?!“

N: „Tak proč?! Jsem pokřtěný, že jo! Tak...“

T: „Takže třeba od mala..., chodil jsi třeba do náboženství, jako ve škole?“

N: „Éh, to né, myslím?!“

T: „Ne?!“

N: „Ne!“

T: „A chodíte s celou rodinou do toho kostela?“

N: „Jako všichni, jako spolu?!“

T: „Ano, s mamkou, tat'kou...?“

N: „Ne, tak to chodím sám, jakože idu!“

T: „Takže sám.“

N: „No!“

T: „A tvoji rodiče nejsou věřící?“

N: „Jo, jsou! Ale každý chodíme vlastně sám, jak kdyby.“

T: „Prostě to nemáte tak, že by jste se, v neděli ráno všichni sebrali a šli prostě do kostela, a na oběd...?“

N: „To ne! (smích)“

T: „Ne, jo! A Ty si říkal, že máš ty sourozence..., jak to bylo s těmi sourozenci?“

N: „Éh, jednu sestru! Hm, hm!“

T: „Jednu sestru máš, mladší starší?“

N: „Mladší!“

T: „Hodně velký věkový rozdíl?“

N: „Hm, hm!“

T: „Takže je ještě vyloženě malá?!“

N: (mlčí)

T: „A v jak velkém bytě že vlastně bydlíte, myslím, kolik pokojů?“

N: „Éh?! Dva plus jedna!“

T: „Takže máte ze ségrou, předpokládám, společný pokoj?“

N: „Jo, společný!“

T: „Ještě mě teda vážně zajímá, proč v toho Boha vlastně věříš, máš nějakou třeba přímou zkušenost, byl si přímo něčeho zvláštního svědkem, když se třeba modlíš a něco si z celého srdce opravdu přeješ, tak jestli se Ti to potom opravdu vyplní, jo, a to Tě vlastně utvrzuje v té tvé víře, že fakt asi něco je, nebo zajímalo by mě..., nebo je to prostě jen o tom, že Tě do toho prostě od mala navezli, a Ty si ani nad tím jakoby sám nikdy nepřemýšlel, všem vlastně tkví zdroj tvé víry?“

N: „Těžká otázka! Těžko říct!“

T: „Však v pohodě, máme čas, klidně si to pořádně rozmysli, jak mi odpovíš! Máš opravdu takové nějaké zkušenosti, „Víš?!“

N: „Hm, hm! To spíš ta rodina, jako mě k tomu vedla, abych věřil v toho Boha! Naše rodina celá věří v Boha, že! Tak...“

T: „Ale takový nějaký osobnější vztah s Bohem, nemáš?“

N: „Osobnější?!“

T: „Například právě prostřednictvím té modlitby, když je Ti jako třeba nějak špatně, a Ty vlastně prosíš o tu pomoc, jako...?“

N: „Hm, hm! Jo to mám!“

T: „Že se Ti zkrátka potom jakoby uleví, a to Tě vlastně jakoby v té víře utvrzuje, že Ti z toho trápení pomohl ten Bůh, protože si „Ho“ upřímně prosil. Tak nějak to je?“

N: „Hm, hm!“

T: „A nějaká jiná třeba spiritualita, věříš v duchy?“

N: „V duchy?!“

T: „Nemáš takový nějaký zážitek?“

N: „Ne, to ne!“

T: „Žádný paranormální jev, nic nadpřirozeného si neviděl?“

N: „Zatím ne!“

T: „Nic takového, dobře! No a co Ty a sexualita?! Narazili jsme tady už na tu rodinu, že je to pro tebe velká hodnota, už si měl třeba nějakou takovou vážnější známost, jako nějakou přítelkyni, teď třeba chodíš s nějakou dívkou?“

N: „Ne!“

T: „Jsi ještě panic, ještě si neměl ani první sex? Tak jo, a neměl si ani..., já nevím, jakože by ses třeba sblížil s nějakou holkou...?“

N: „Jo, to jsem měl holku!“

T: „Jakože jste spolu chodili?“

N: „Jo, chodili, no, spolu!“

T: „Jako třeba do kina, nebo tak...?“

N: „Hm, hm! Aj v kině.“

T: „A teď teda aktuálně ani nemáš žádnou přítelkyni?“

N: „Ne!“

T: „Ani není žádná na obzoru?“

N: „Ne!“

T: „A když máš třeba nějaký ten volný čas, a jste třeba někde s kámošema..., jakože, jsi třeba v nějaké takové partičce, třeba že spolu chodíte a podnikáte společně nějaké ty věci, jako..., nebo tak...?“

N: „V partě?!“

T: „No, jasně, jestli máš nějakou takovou partičku, jakože spolu třeba zevlujete někde po venku...?“

N: „Hm, hm!“

T: „...nebo si spolu hraje...?“

N: „No, takovou lepší trochu.“

T: „Jo?!“

N: „Tak chodíme: éh, hrát fotbal, éh, sportovat, běhat, zaběhat si, a takhle...“

T: „A chodíte, já nevím, třeba taky na nějaké ty koncerty, diskotéky...?“

N: „Hm, hm, diskotéku – občas si dám!“

T: „Co znamená občas, třeba jednou do měsíce, nebo jak často?“

N: „No!“

T: „*A tancuješ tam třeba taky?*“

N: „Hm, hm!“

T: „*A tam se spíš i tak jako seznamuješ?*“

N: „Seznámím, no! Jo!“

T: „*No, a co Ty a drogy? Třeba máš s nimi nějaké osobní zkušenosti?*“

N: „Tak to vůbec ne!“

T: „*A nějakí ti Tví přátelé, nebo blízcí lidé kolem Tebe..., třeba kouří, pijí alkohol?*“

N: „No, taky ne! Hm, hm!“

T: „*Jo?! Ale Ty ne!*“

N: „Ne, ne! Tatínek pije a kouří trochu!“

T: „*Jo, a ani si to nikdy nezkoušel?*“

N: „Ne!“

T: „*Proč?! Nikdy Tě to nelákalo?*“

N: „Jako jo, že! Jednou jsem zkusil se napít trochu alkoholu.“

T: „*A chutnalo?*“

N: „Ne!“

T: „*A co si konkrétně ochutnal: kořalku, víno, pivo?*“

N: „Vodku!“

T: „*S džusem?*“

N: „Hm, hm! S džusem, jo?“

T: „*A nechutnalo Ti to, měl si z toho špatný stav?*“

N: „Pocit špatnej!“

T: „*A jak to na Tebe třeba konkrétně působilo, jestli si vzpomeneš, jestli si to dokážeš vybavit ten pocit?*“

N: „Mám úplné okno!“

T: „*Jo?!*“

N: „Hmm!“

T: „*A to se stalo, předpokládám, na nějaké té diskotéce?*“

N: „Jo! Hmm! Jsem to zkusil jednou, a už to nechci dělat, a nebudu ani!“

T: „*Ale tak tam se většinou asi pije, ne, i ty holky jako, a tak...?*“

N: „No, jsou opilé!“

T: „*Chtějí třeba, aby si je na něco pozval, a takhle... A ani třeba nějaký gembling, nějaké automaty, zkoušel si třeba hrát?*“

N: „Hm, hm!“

T: „Jo! Nějaké drobáky“

N: „No, desetikoruny, a takhle..., dvacký!“

T: „A to jako občas si prostě takhle zahraješ?!“

N: „Tak když mám nějaký ty peníze, tak s kámošem tam zajdeme, občas zkusím štěstí! Pokud něco vyhraju... Ale už tam ani nechodím, jakože takhle... Záleží podle situace, jakože jaká nastane!“

T: „A co jiné drogy, nemáš žádné zkušenosti?“

N: „Drogy vůbec! To ne! Jsem nebral, a ani nebudu!“

T: „A z okolí znáš takové nějaké případy, nebo jsou i mezi tvými přáteli nějakí takový lidi?“

N: „Tak to bohužel teda neznám!“

T: „Ne, tak to možná „Bohu díky“, ne?!“

N: „Bohu díky“, spíš, no!“

T: „No, tak mně by to asi už stačilo, člověče, myslím, že jsme to tak zhruba asi prošli všechno!? Tak já Ti teda opravdu moc děkuju, Dalibore!“

N: „Není zač!“

T: „Máš to u mě!“